

Attica Economic Review

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2021

«Σε τροχιά ισχυρής ανάπτυξης το 2021, παραμένουν έντονες οι προκλήσεις της πανδημίας»

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2021

Περιεχόμενα

- 1. Πρόλογος**
- 2. Ειδικό θέμα: ΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΣΤΟ ΕΝΝΕΑΜΗΝΟ ΤΟΥ 2021**
- 3. Διεθνές περιβάλλον**
- 4. Οικονομικό κλίμα**
- 5. Βραχυχρόνιοι δείκτες**
- 6. Δημοσιονομικά**
- 7. Τραπεζικά**
- 8. Ενέργεια, υποδομές, περιβάλλον**

Πρόλογος

- Η εμφάνιση **νέας μετάλλαξης** του κορωνοϊού τον Νοέμβριο επαναφέρει διεθνώς κλίμα αβεβαιότητας για την ταχύτητα ανάκαμψης της παγκόσμιας οικονομίας το ερχόμενο έτος, κατόπιν των ισχυρών ρυθμών οικονομικής ανάκαμψης που αναμένεται να καταγραφούν σε ανεπτυγμένες και αναδυόμενες οικονομίες για το σύνολο του 2021.
- Το **οικονομικό κλίμα** παρουσιάζει τάσεις επιδείνωσης στο δίμηνο Οκτωβρίου-Νοεμβρίου, ειδικά η καταναλωτική εμπιστοσύνη. Παρομοίως, η τάση στον **όγκο διεθνούς εμπορίου** μεταβλήθηκε σε αρνητική τον Σεπτέμβριο. Σε **πρόδρομους δείκτες** της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας, όπως ο CLI, ανακόπηκε τον Οκτώβριο η πολύμηνη ανοδική τους τάση.
- Οι **διεθνείς τιμές ενεργειακών αγαθών** παραμένουν ιδιαίτερα υψηλές, επιβαρύνοντας σημαντικά το μεταφορικό κόστος, την πλευρά της παραγωγής αλλά και ενισχύοντας τις πληθωριστικές πιέσεις. Ειδικά οι διεθνείς τιμές πετρελαίου κατέγραψαν μικρή διόρθωση τον Νοέμβριο, παραμένοντας ωστόσο σε υψηλά επίπεδα, όπως και οι **τιμές εμπορευμάτων**. Το **ευρώ** κατέγραψε τον Νοέμβριο σημαντική υποχώρηση έναντι του δολαρίου.
- Μεταξύ των **προκλήσεων** περιλαμβάνονται ο αυξανόμενος πληθωρισμός, ο οποίος στο βαθμό που δεν είναι προσωρινός, μπορεί να προκαλέσει ταχύτερη αντιστροφή της διασταλτικής νομισματικής πολιτικής παγκοσμίως, τα υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα ένεκα των έκτακτων μέτρων στήριξης και το υψηλό δημόσιο χρέος πολλών ανεπτυγμένων οικονομιών. Τα έκτακτα μέτρα τόνωσης της ρευστότητας εκ μέρους των κεντρικών τραπεζών σταδιακά φθίνουν, με το κόστος ιδιωτικού και δημόσιου δανεισμού να παραμένει ωστόσο χαμηλό. Οι **διεθνείς κεφαλαιαγορές** καταγράφουν μεικτές τάσεις με υψηλή μεταβλητότητα, παραμένοντας πάντως κοντά σε ιστορικά υψηλά επίπεδα.

Πρόλογος

- Στην Ελλάδα η έξαρση της **πανδημίας** εντάθηκε περαιτέρω τον Νοέμβριο. Ωστόσο, δεν λήφθηκαν γενικευμένα περιοριστικά μέτρα, εξισορροπώντας εν μέρει την αβεβαιότητα επιχειρήσεων και νοικοκυριών, η οποία κάμφθηκε και από τη διεύρυνση της τρίτης φάσης του εμβολιασμού. Από την άλλη πλευρά, οι **πληθωριστικές πιέσεις** εντάθηκαν εκ νέου και έκτος από τα ενεργειακά αγαθά είναι αρκετά αισθητές στα τρόφιμα. Αυτές οι επιδράσεις αποτυπώθηκαν στη σημαντική βελτίωση προσδοκιών στις Υπηρεσίες και τα νοικοκυριά (καταναλωτική εμπιστοσύνη), αποτελώντας τη βασική αιτία της νέας ενίσχυσης του δείκτη οικονομικού κλίματος, ενώ η μεταβολή τους στη Βιομηχανία ήταν οριακή. Ωστόσο, οι προσδοκίες επιδεινώθηκαν σε Λιανικό Εμπόριο και Κατασκευές.
- Βάσει των **βραχυχρόνιων δεικτών δραστηριότητας**, συνεχίζονται στο τέλος του τρίτου τριμήνου οι ανοδικές τάσεις, κυρίως στον τουρισμό, με αντίστοιχο θετικό αντίκτυπο στην απασχόληση και τη ζήτηση. Συνισταμένη αυτών των εξελίξεων αποτελεί η ιδιαίτερα έντονη αύξηση του ΑΕΠ και στο τρίτο τρίμηνο (+13,4%).
- **Οι εξελίξεις στο επιδημιολογικό ζήτημα** (εμφάνιση νέας μετάλλαξης, τρίτη φάση εμβολιασμού) αποτελούν ιδιαίτερα σημαντική πηγή νέων προκλήσεων ενόψει του χειμώνα, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς. Πρόσθετη πηγή ανησυχίας αποτελούν οι πληθωριστικές πιέσεις, οι οποίες φαίνεται πως θα έχουν διάρκεια μεγαλύτερη της αρχικά εκτιμωμένης.
- Στα **δημόσια οικονομικά**, οι συνεχιζόμενες αυξημένες τουριστικές ροές, η τόνωση του λιανικού εμπορίου και η εκκίνηση πληρωμής φόρων εισοδήματος αργότερα από πέρυσι, αποτυπώνονται στα υψηλότερα έσοδα έμμεσων και άμεσων φόρων αντίστοιχα. Η κρισιμότητα της χάραξης προτεραιοτήτων στη δημοσιονομική και ευρύτερη πολιτική κλιμακώνεται, καθώς, εν μέσω νέων προκλήσεων της πανδημίας, η οικονομία οφείλει να κινηθεί από την περιοχή των ελλειμμάτων σε αυτή των πλεονασμάτων.
- Στο **τραπεζικό σύστημα** καταγράφηκε στασιμότητα των ιδιωτικών καταθέσεων τον Οκτώβριο μετά από 20 διαδοχικούς μήνες ανόδου, ενώ σημειώθηκε αύξηση του κόστους νέου δανεισμού για επιχειρήσεις και νοικοκυριά.
- Το **ειδικό θέμα του δελτίου** αφορά σε τάσεις μεγεθών στους επιμέρους κλάδους της ελληνικής οικονομίας στο εννεάμηνο του 2021, όπως: κύκλος εργασιών, ιδρύσεις επιχειρήσεων, προσλήψεις και ισοζύγιο μισθωτής απασχόλησης, διεθνείς αφίξεις και σχετικές εισπράξεις.

2. Ειδικό θέμα

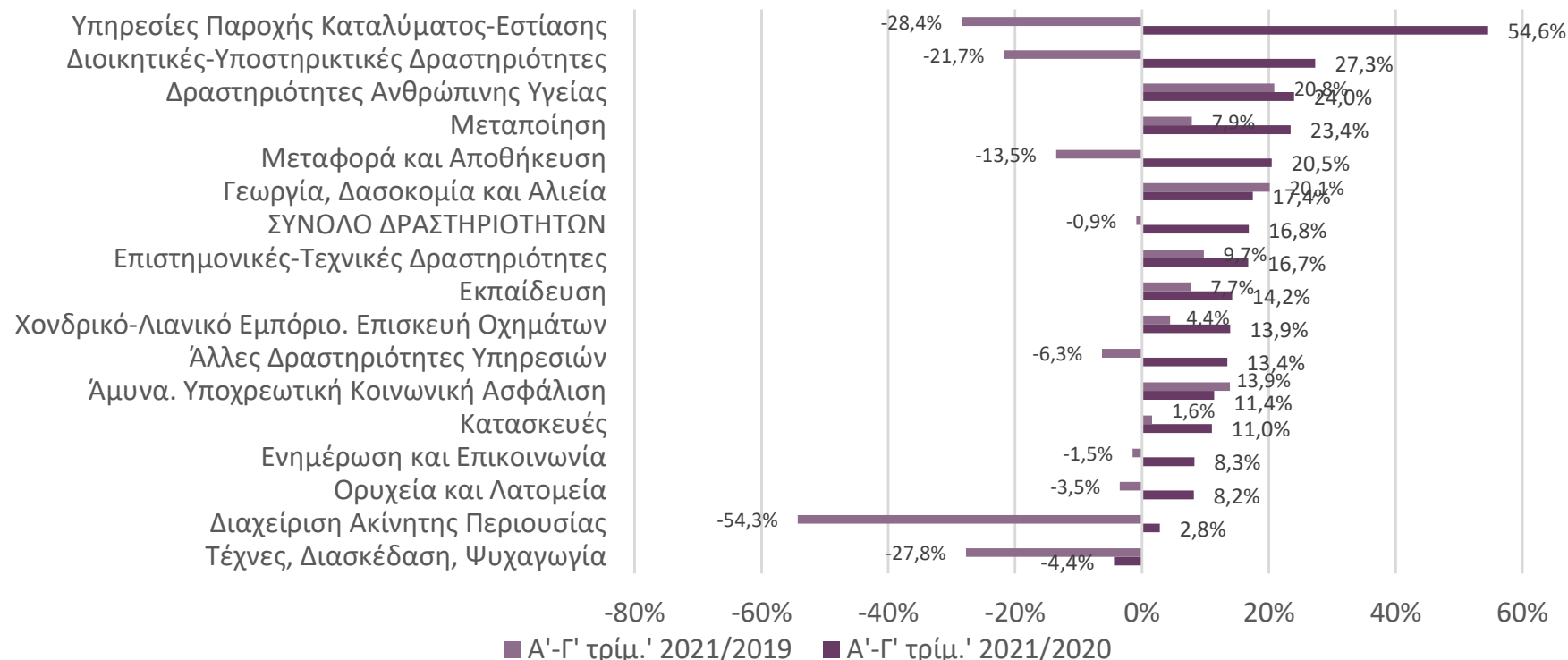
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2021

ΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΣΤΟ ΕΝΝΕΑΜΗΝΟ ΤΟΥ 2021

Ανάκαμψη το 2021 κυρίως στους κλάδους Τουρισμού-Εστίασης, Διοικητικών δραστηριοτήτων, Υγείας και στη Μεταποίηση

Ο κλάδος της Υγείας, ο Πρωτογενής τομέας, ο πυρήνας του Δημόσιου τομέα και οι Επιστημονικές-τεχνικές δραστηριότητες με σαφώς υψηλότερο κύκλο εργασιών φέτος έναντι του 2019

Ετήσια μεταβολή κύκλου εργασιών*

*Δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία για τους κλάδους Ηλεκτρικού ρεύματος-φυσικού αερίου και Παροχής νερού-επεξεργασίας λυμάτων και Χρηματοπιστωτικών-Ασφαλιστικών δραστηριοτήτων, Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., έως 9/2021

Ο κύκλος εργασιών στο σύνολο της οικονομίας κατέγραψε ενίσχυση 16,8% στα τρία πρώτα τρίμηνα του 2021 έναντι του 2020. Σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019, προ πανδημίας, η υστέρηση φέτος είναι μικρή (-0,9%)

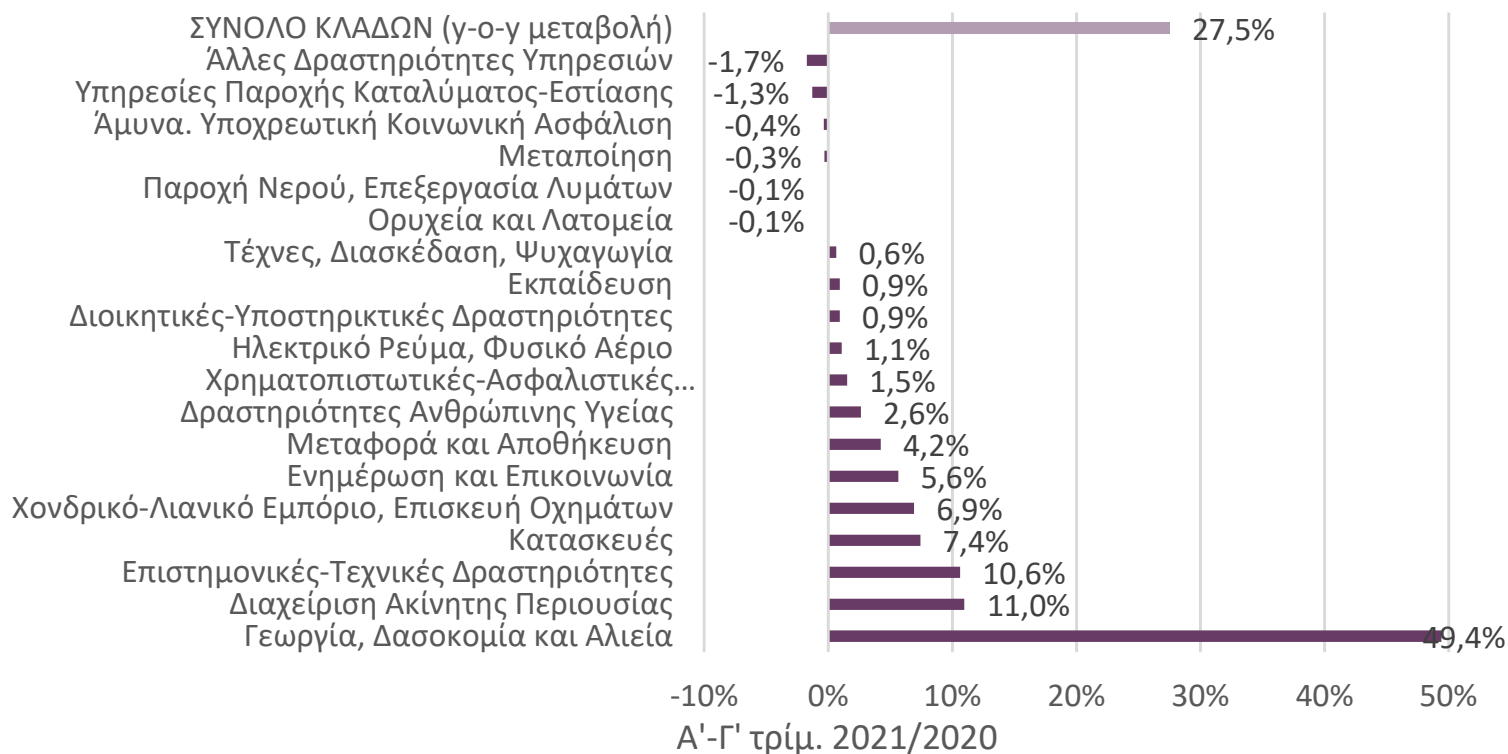
Στους κλάδους Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας, Τουρισμού-Εστίασης και Διασκέδασης-Ψυχαγωγίας σημειώνεται η μεγαλύτερη υστέρηση έναντι του 2019

Ο κλάδος Τεχνών, Διασκέδασης, Ψυχαγωγίας είναι ο μοναδικός με υποχώρηση κύκλου εργασιών για δεύτερο έτος

Σημαντική αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων στο εννεάμηνο του 2021, οφειλόμενη κυρίως στον Πρωτογενή τομέα

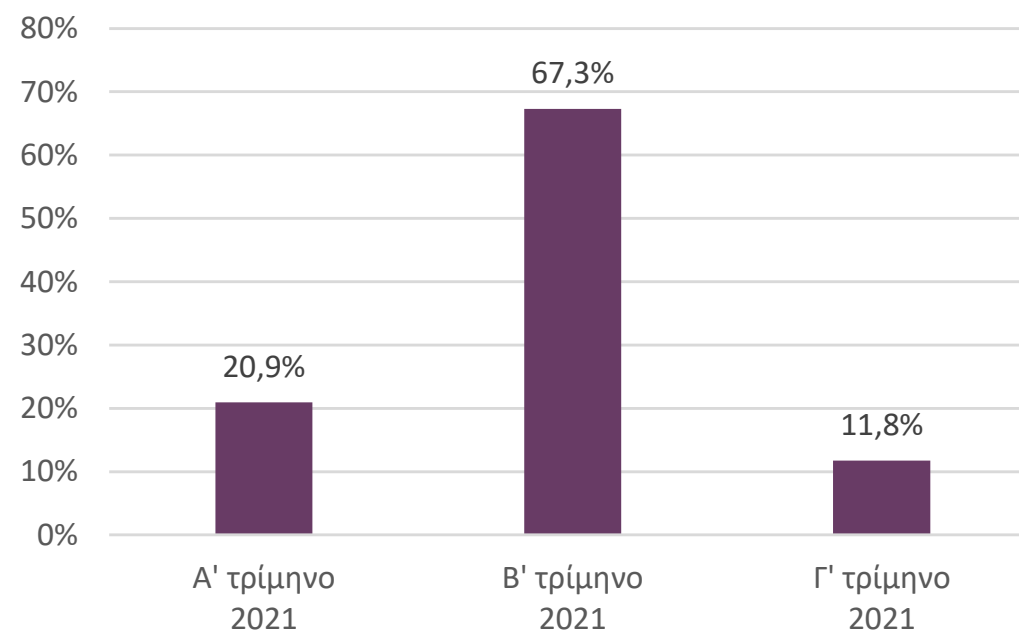
Αύξηση των ενάρξεων λειτουργίας επιχειρήσεων κατά 27,5% στους πρώτους εννέα μήνες του 2021. Περίπου τα 2/3 της αύξησης σημειώθηκαν στο β' τρίμηνο, αντανακλώνοντας τη μη αναστολή λειτουργίας δραστηριοτήτων, όπως πέρυσι.

Κλαδική συμβολή στη μεταβολή νέων επιχειρήσεων

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., έως 9/2021

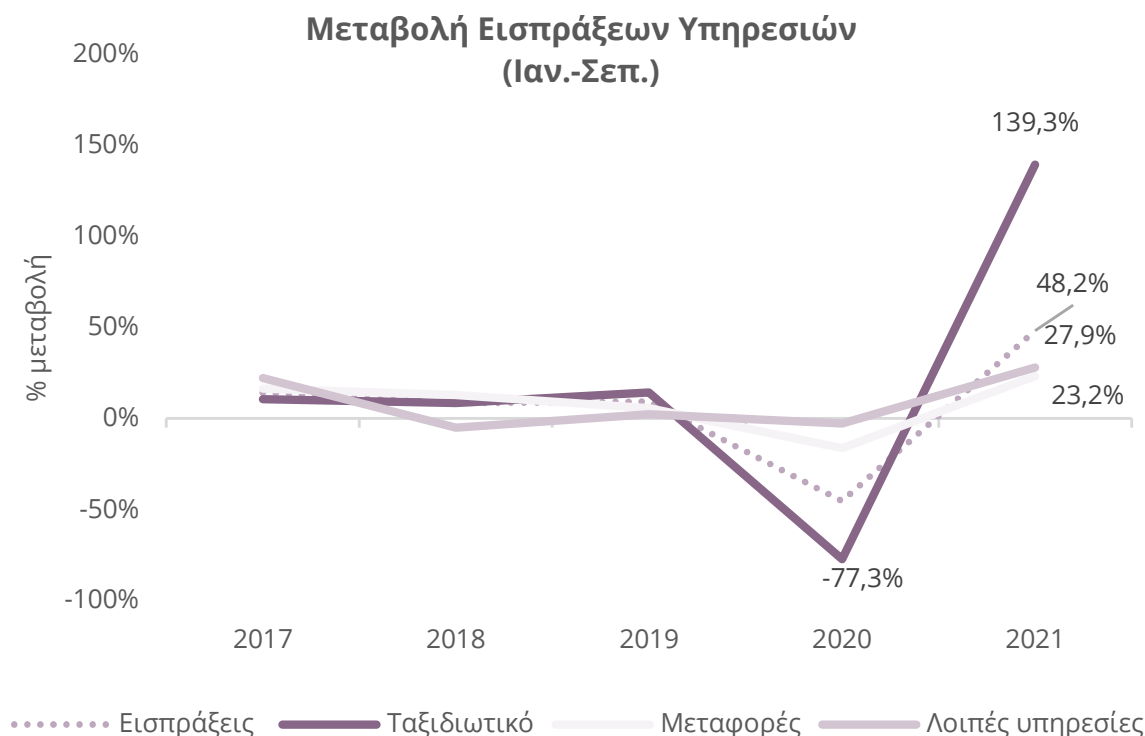
Συμβολή στη μεταβολή νέων επιχειρήσεων 9-μήνου (ανά τρίμηνο)

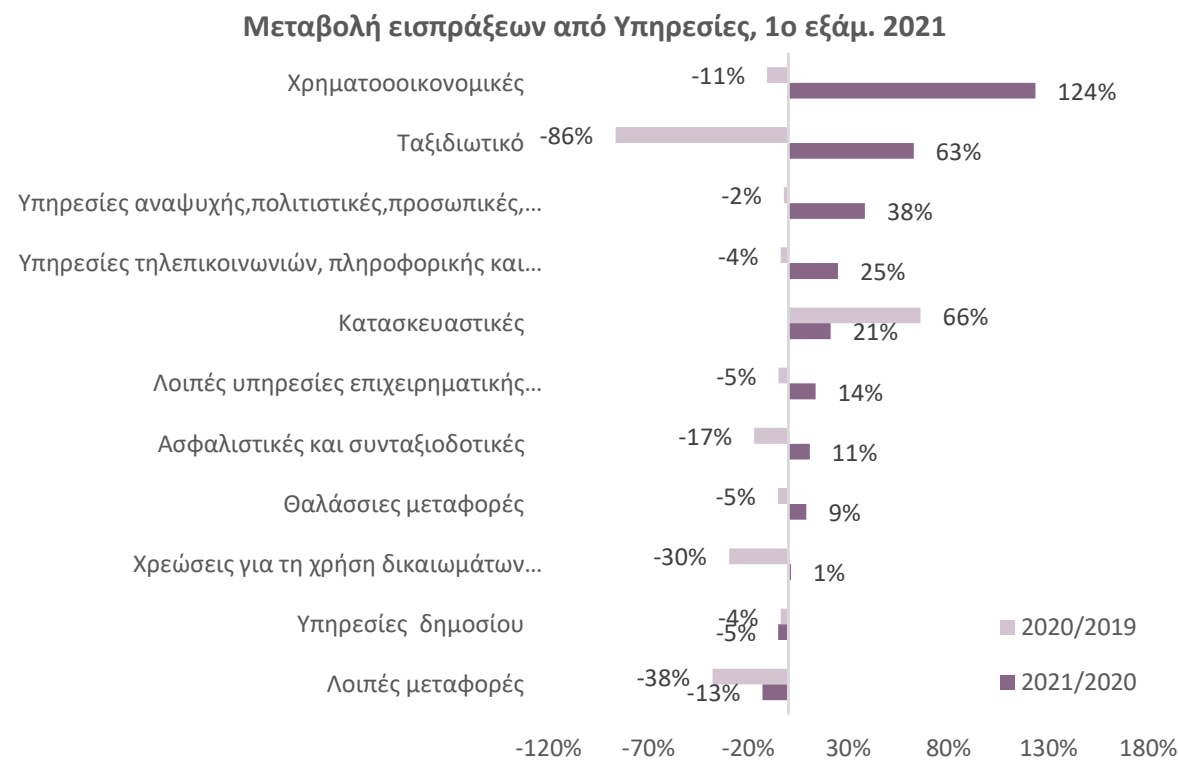
Σε τέσσερις κλάδους παραπάνω από τα ¾ των συνολικών ενάρξεων επιχειρήσεων: στον Πρωτογενή τομέα, τη Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, τις Επιστημονικές-τεχνικές δραστηριότητες και τις Κατασκευές

Ισχυρή ανάκαμψη των διεθνών τουριστικών εισπράξεων στο εννεάμηνο του 2021

Αύξηση 139,3% φέτος, έπειτα από την πτώση κατά 77,3% το 2020. Αύξηση των εισπράξεων και στις μεταφορικές και λοιπές υπηρεσίες, κατά 23,2% και 27,9% αντίστοιχα.

Το πρώτο εξάμηνο του 2021 καταγράφηκε αύξηση εισπράξεων σε όλες σχεδόν τις κατηγορίες υπηρεσιών, με εντονότερη αυτή στις Χρηματοοικονομικές, που διαμορφώθηκαν υψηλότερα και από το 2019. Στις κατασκευαστικές υπηρεσίες συνεχίζεται η αύξηση για δεύτερο έτος.

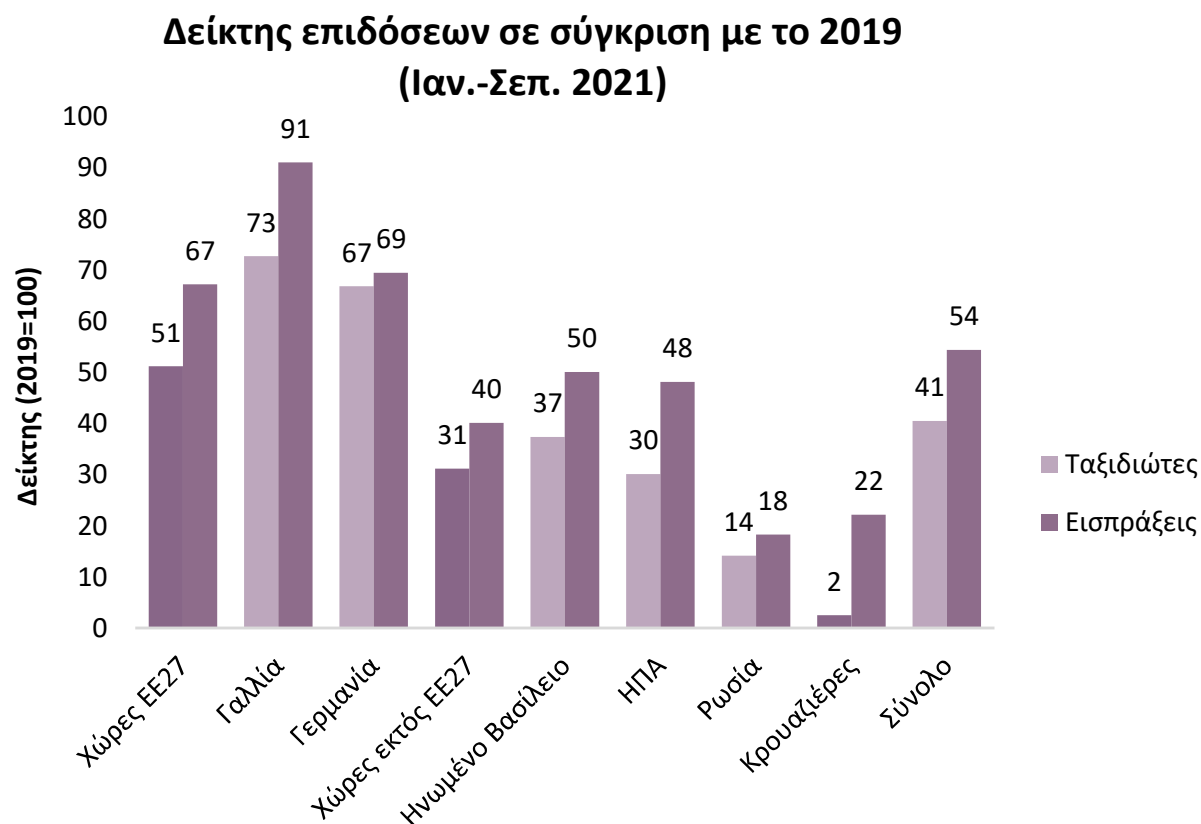
Οι εισπράξεις από τουριστικές υπηρεσίες στο εννεάμηνο του 2021 βρίσκονται στο 55% του επιπέδου του 2019

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 9/2021

Μερική ανάκαμψη ταξιδιωτών στο εννεάμηνο του 2021, ακόμα μεγαλύτερη στο σκέλος των εισπράξεων

Αύξηση 90% στο εννεάμηνο του 2021 των ταξιδιωτών σε σύγκριση με το 2020. Δεν υπερέβησαν όμως το 41% του επιπέδου τους το 2019.

Οι εισπράξεις αυξήθηκαν κατά 140%, φθάνοντας το 54% του 2019, με σημαντική αύξηση της μέσης δαπάνης ανά ταξιδιώτη (+26,6%)

Στις χώρες της ΕΕ27 η ανάκαμψη ήταν ισχυρότερη έναντι των χωρών εκτός ΕΕ27.

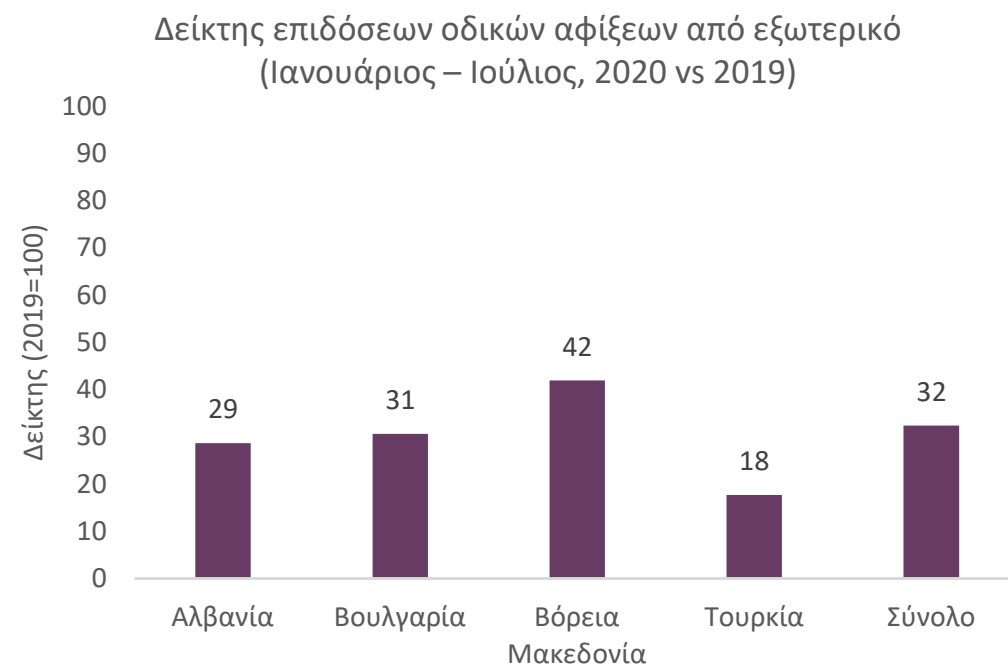
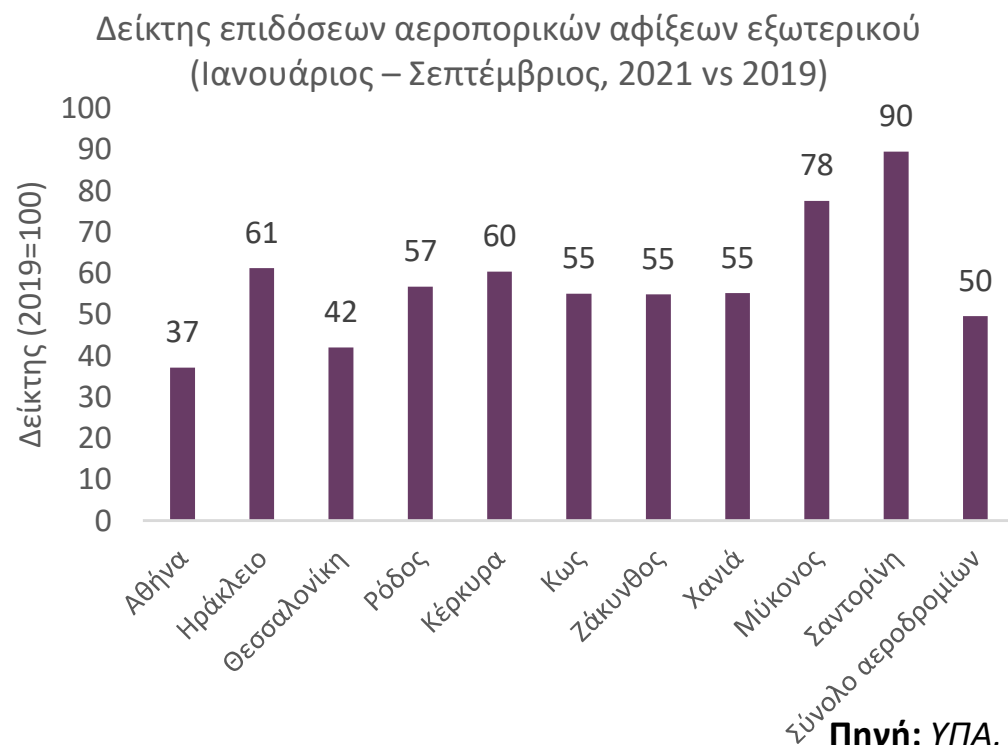
Οι ταξιδιώτες από την ΕΕ27 που ήρθαν το 2021 είναι σχεδόν οι μισοί σε σύγκριση με το 2019 (τιμή δείκτη 51). Στις χώρες εκτός ΕΕ27 ο αριθμός των ταξιδιωτών είναι περίπου 70% χαμηλότερος από πρόπερι (τιμή δείκτη 31).

Ισχυρή επαναφορά εισπράξεων από τη Γαλλία, στο 91% του 2019. Στο 69% τα έσοδα από τη Γερμανία. Στο ήμισυ σε σύγκριση με το 2019 οι εισπράξεις σε Ην. Βασίλειο και ΗΠΑ.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 9/2021

Μερική επαναφορά των αεροπορικών αφίξεων το 2021, αναιμική αύξηση των οδικών αφίξεων από γειτονικές χώρες

Οι αεροπορικές αφίξεις επιβατών από το εξωτερικό αυξήθηκαν στο εννεάμηνο του 2021 κατά 84%, παραμένοντας ωστόσο στην περιοχή του 50% του 2019. Ισχυρή ανάκαμψη σε Σαντορίνη, Μύκονο, μερική επαναφορά στα επίπεδα του 2019 σε Ηράκλειο και Κέρκυρα, ενώ η Αθήνα παραμένει ακόμα χαμηλά.

Πηγή: ΥΠΑ, INSETE Intelligence

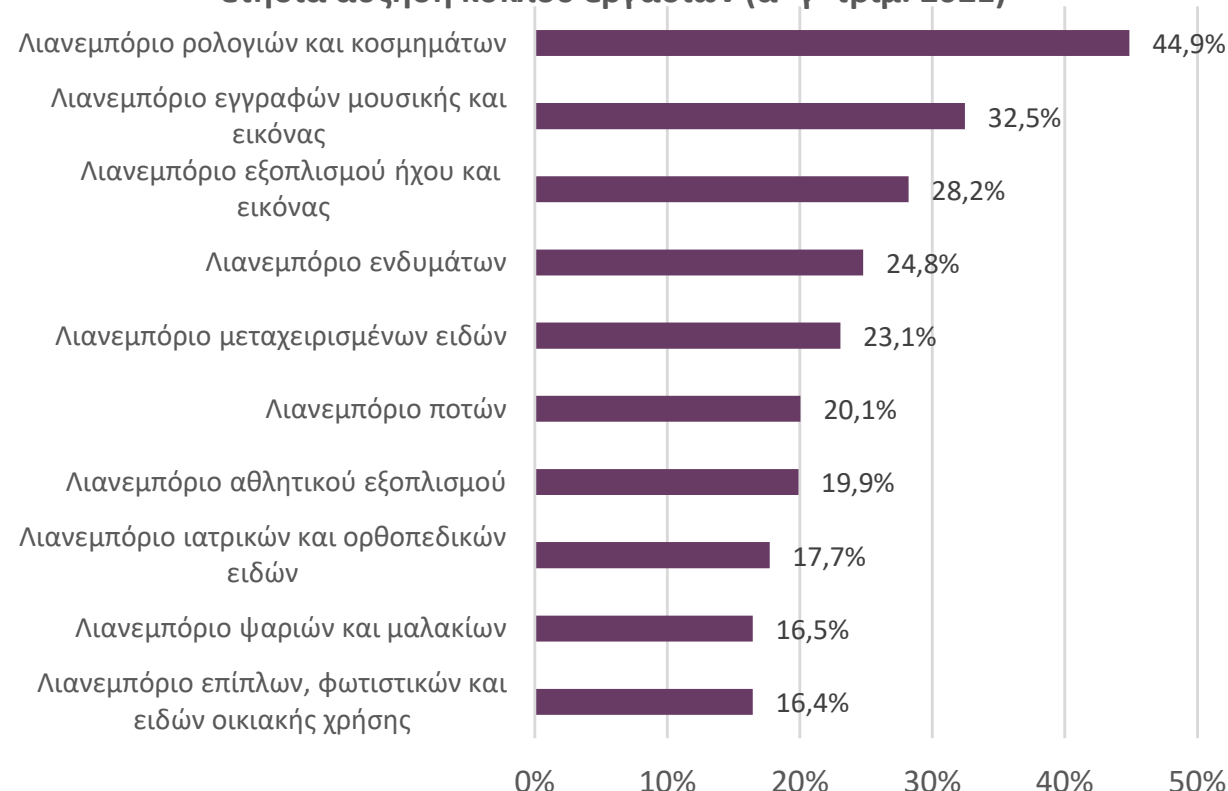
Οι οδικές αφίξεις παραμένουν σε χαμηλό επίπεδο, στο 32% του επιπέδου του 2019, πολύ χαμηλότερα οι οδικές μεταφορές από Τουρκία.

Ο τζίρος στο λιανεμπόριο παρουσίασε οριακή αύξηση στο εννεάμηνο του τρέχοντος έτους (+0,6%), ενώ πέρυσι υποχωρούσε κατά 21,4%

δραστηριότητες του λιανεμπορίου με ετήσια μείωση κύκλου εργασιών, (α'-γ' τρίμ. 2021)

10 δραστηριότητες του Λιανικού Εμπορίου με τη μεγαλύτερη ετήσια αύξηση κύκλου εργασιών (α'-γ' τρίμ. 2021)

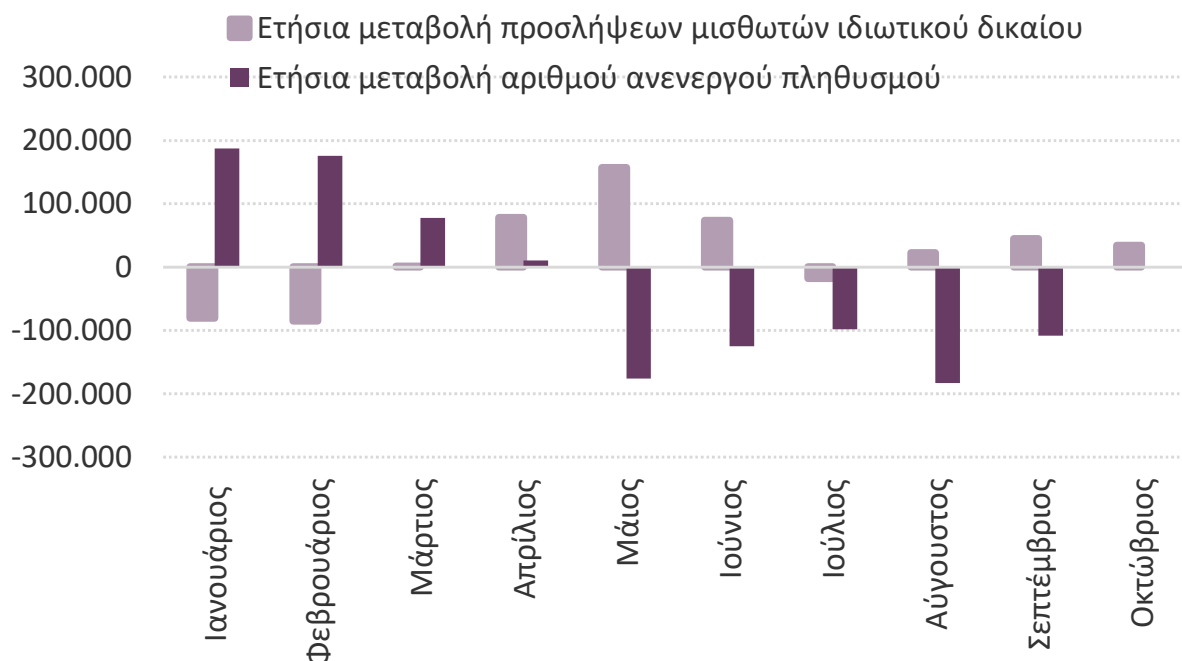
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., έως 9/2021

Αύξηση κύκλου εργασιών σε 27 από τις 35 δραστηριότητες του λιανικού εμπορίου στο εννεάμηνο του τρέχοντος έτους, κυρίως στα Λιανεμπόριο ρολογιών-κοσμημάτων, εγγραφών μουσικής-εικόνας και εξοπλισμού ήχου-εικόνας. Μεταξύ των **πληττόμενων δραστηριοτήτων** του λιανεμπορίου, εντονότερες ήταν οι πιέσεις στο λοιπό λιανικό εμπόριο, στα μαγαζιά ηλεκτρικών οικιακών συσκευών και επιχειρήσεις πώλησης κρέατος.

Η αγορά εργασίας παρουσιάζει θετικό σωρευτικό ισοζύγιο μισθωτής απασχόλησης στο εννεάμηνο του έτους...

Με εξαίρεση το πρώτο τρίμηνο και τον Ιούλιο, οι νέες προσλήψεις το 2021 παρουσιάζουν αισθητή ανάκαμψη, ενώ υποχωρεί το ανενεργό εργατικό δυναμικό που είχε αυξηθεί το 2020

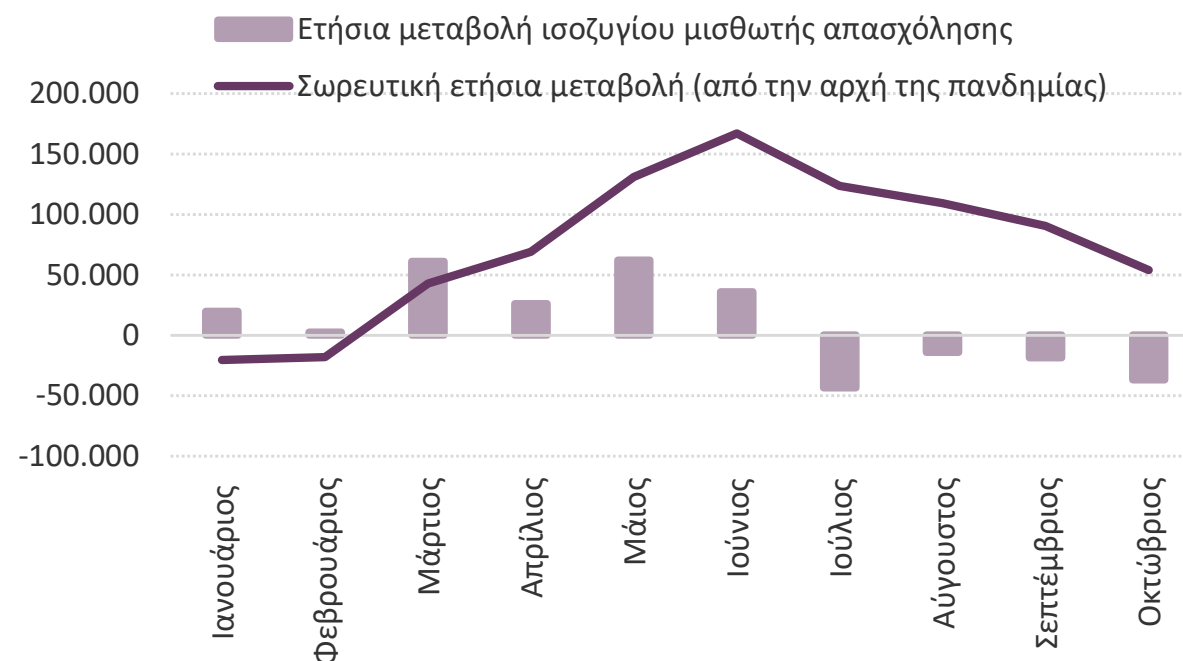
Νέες προσλήψεις και ανενεργός πληθυσμός το 2021

Πηγές: ΕΡΓΑΝΗ (προσλήψεις έως 10/2021), ΕΛΣΤΑΤ (ανενεργός πληθυσμός έως 9/2021)

Μετά το πρώτο τρίμηνο του 2021, το σωρευτικό ισοζύγιο μισθωτής απασχόλησης παραμένει θετικό σε σχέση με τα προ-πανδημίας επίπεδα, παρά την επιδείνωση στο τρίτο τρίμηνο

Ισοζύγιο ροών μισθωτής απασχόλησης το 2021

Πηγή: ΕΡΓΑΝΗ, έως 10/2021

...ενώ μετά το πρώτο τρίμηνο καταγράφονται αυξημένες προσλήψεις και μείωση του οικονομικά ανενεργού πληθυσμού

Σύνοψη – Ειδικό θέμα

- Ο **κύκλος εργασιών στο σύνολο της οικονομίας** κατέγραψε ενίσχυση 16,8% στα τρία πρώτα τρίμηνα του 2021 έναντι του 2020. Σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019, προ πανδημίας, η υστέρηση φέτος είναι μικρή (-0,9%)
- Αύξηση **ενάρξεων λειτουργίας επιχειρήσεων** κατά 27,5% στους πρώτους εννέα μήνες του 2021.
- Σε τέσσερις κλάδους παραπάνω από τα $\frac{3}{4}$ των ενάρξεων επιχειρήσεων: Πρωτογενής τομέας, Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, Επιστημονικές-τεχνικές δραστηριότητες και Κατασκευές
- Αύξηση **ταξιδιωτών** κατά 90% στο εννεάμηνο του 2021 σε σύγκριση με το 2020. Δεν υπερέβησαν όμως το 41% του επιπέδου τους 2019.
- Οι **εισπράξεις** αυξήθηκαν κατά 140% και βρέθηκαν στο 54% του 2019, με σημαντική αύξηση της μέσης δαπάνης ανά ταξιδιώτη (+26,6%)
- Οι **αεροπορικές αφίξεις εξωτερικού** ήταν αυξημένες κατά 84% φέτος, παραμένοντας ωστόσο στην περιοχή του 50% του 2019. Οι **οδικές αφίξεις** παραμένουν χαμηλά, στο 32% του 2019.
- Ο **τζίρος στο λιανεμπόριο** παρουσίασε οριακή αύξηση στο εννεάμηνο του τρέχοντος έτους (+0,6%), ενώ πέρυσι υποχωρούσε κατά 21,4%. Αύξηση σε 27 από τις 35 δραστηριότητες του λιανεμπορίου.
- Η **αγορά εργασίας** παρουσιάζει θετικό σωρευτικό ισοζύγιο μισθωτής απασχόλησης στο εννεάμηνο φέτος, ενώ μετά το πρώτο τρίμηνο καταγράφονται υψηλές προσλήψεις και υποχώρηση του οικονομικά ανενεργού πληθυσμού

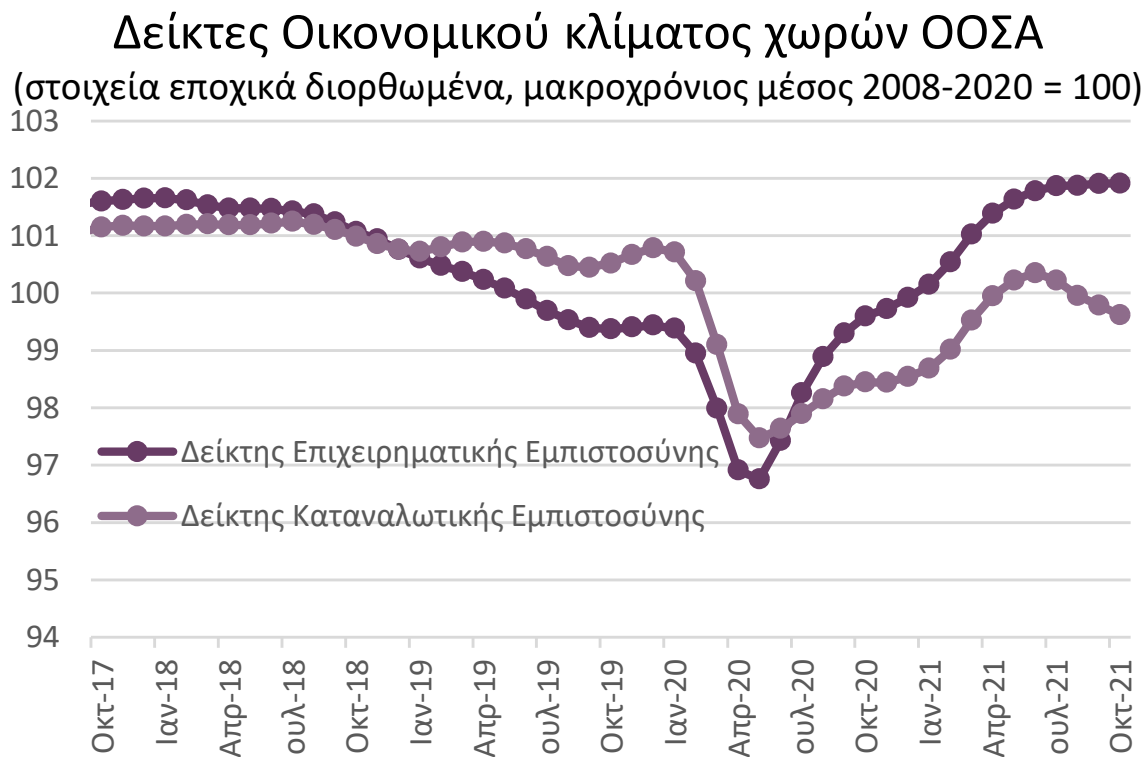
3. Διεθνές περιβάλλον

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2021

«Σε τροχιά ισχυρής ανάπτυξης το 2021, παραμένουν έντονες οι προκλήσεις της πανδημίας»

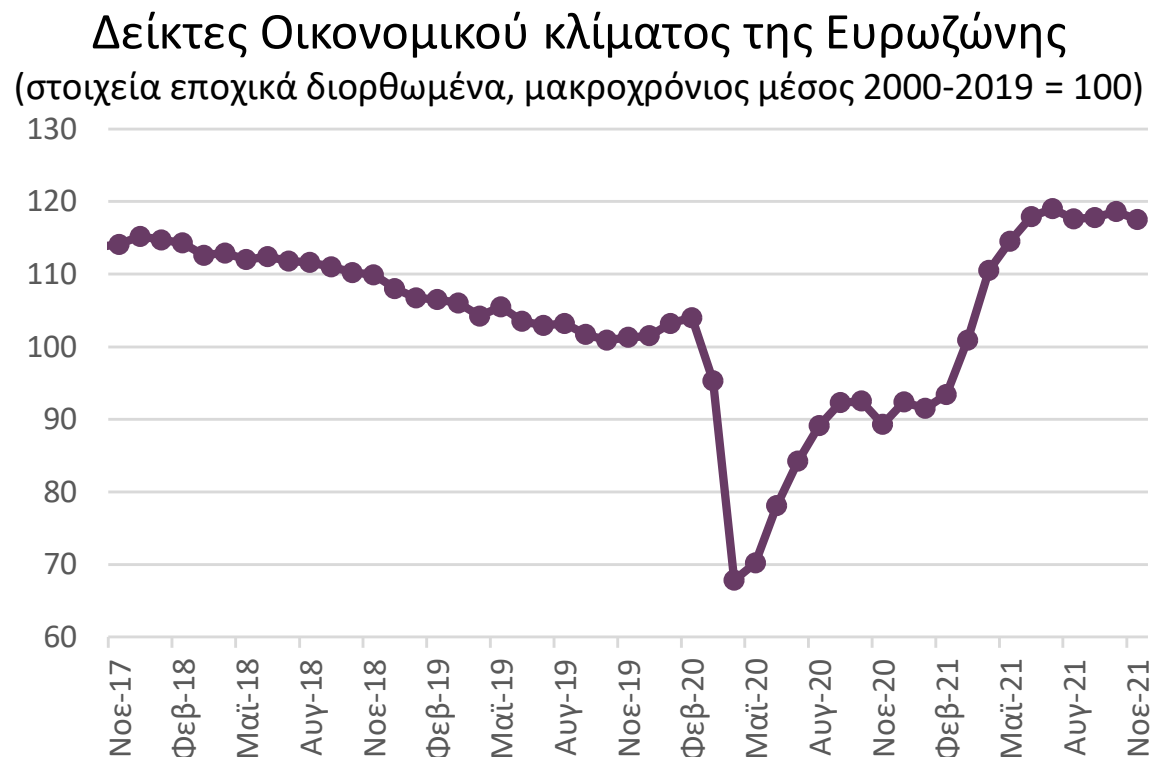
Επιδείνωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης παγκοσμίως, μικρή πτώση στο οικονομικό κλίμα στην Ευρώπη

Υποχώρηση στο δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης για τέταρτο συνεχόμενο μήνα, ενώ η επιχειρηματική εμπιστοσύνη διατηρείται σε υψηλά επίπεδα παγκοσμίως τον Οκτώβριο

Πηγή: ΟΟΣΑ, έως 10/2021

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος στην Ευρωζώνη κινείται πτωτικά το Νοέμβριο, στις 117,5 μονάδες (-0,9%)

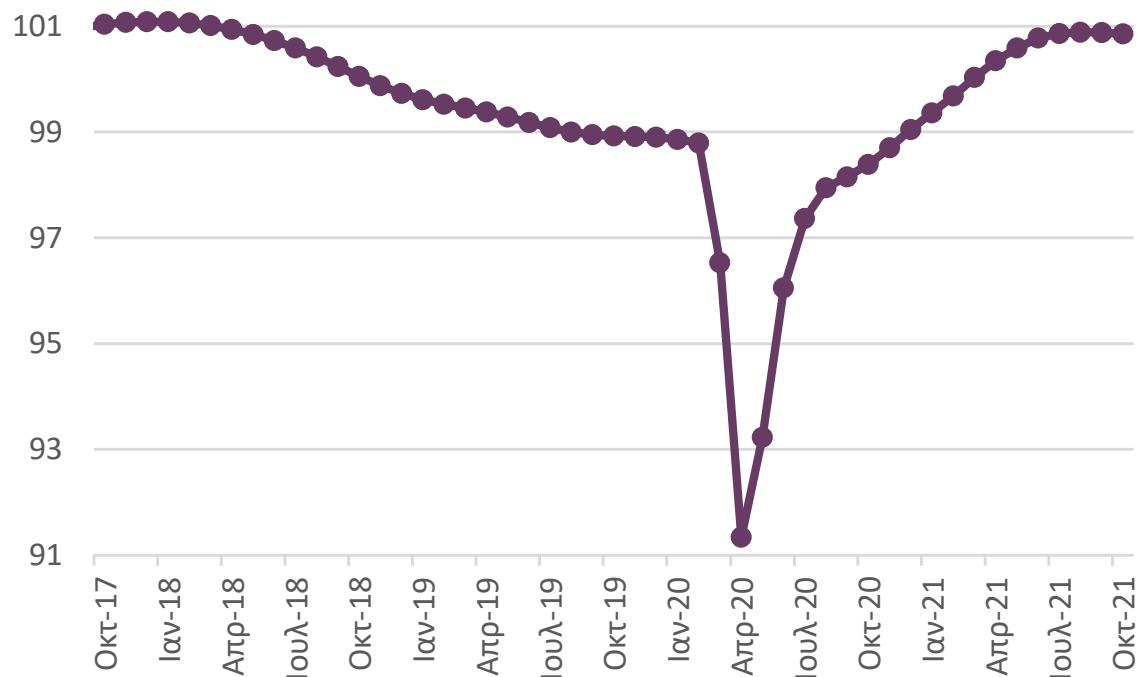

Πηγή: DG ECFIN, έως 11/2021

Η οικονομική δραστηριότητα παραμένει σε υψηλά επίπεδα παγκοσμίως με μικρή εξασθένηση του διεθνούς εμπορίου

Οριακή υποχώρηση καταγράφει ο CLI τον Οκτώβριο μετά από πολύμηνη άνοδο

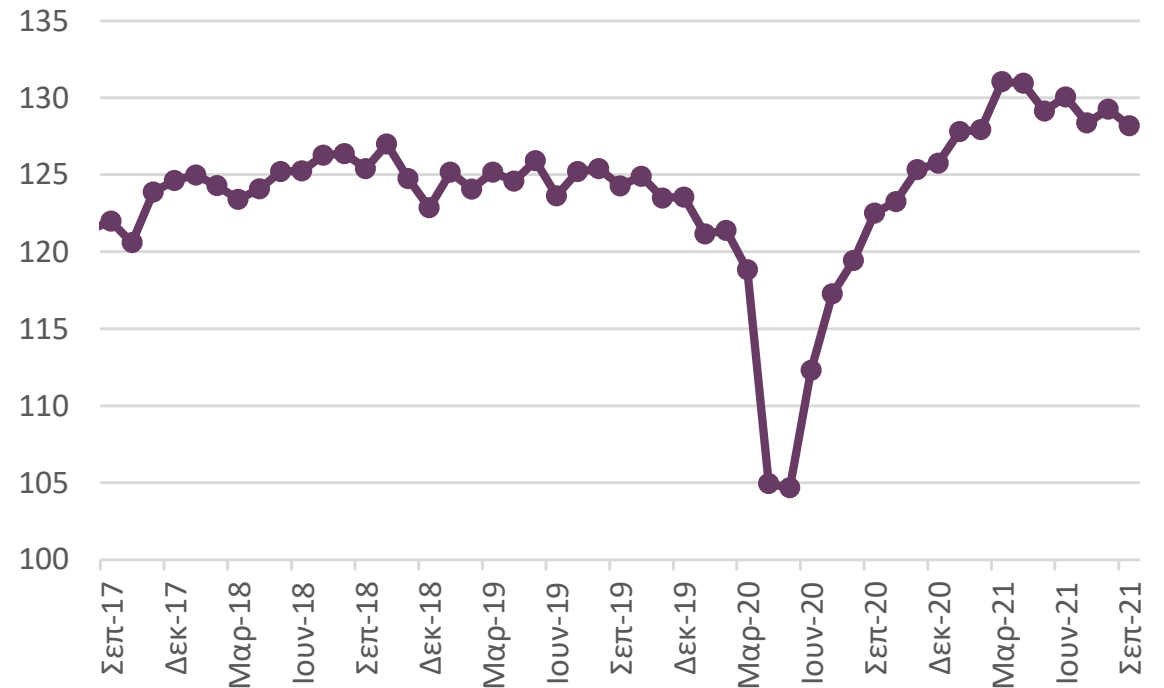
Σύνθετος πρόδρομος δείκτης ΟΟΣΑ (CLI)
(Μακροχρόνιος μέσος όρος = 100)

Πηγή: ΟΟΣΑ, έως 10/2021

Σε ήπια φθίνουσα πορεία ο όγκος διεθνούς εμπορίου τον Σεπτέμβριο (-0,8%)

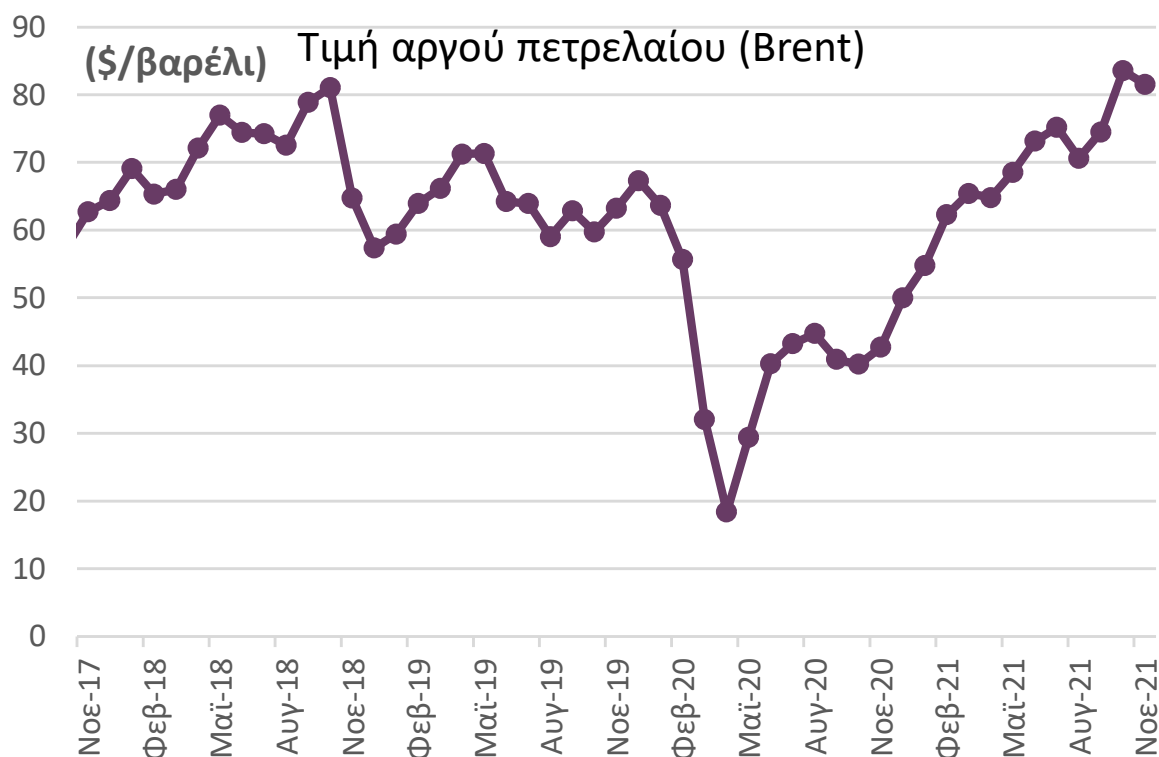
Παγκόσμιος Δείκτης Όγκου Εμπορίου (CPB)
(εποχικά διορθωμένα στοιχεία, 2010=100)

Πηγή: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, έως 9/2021

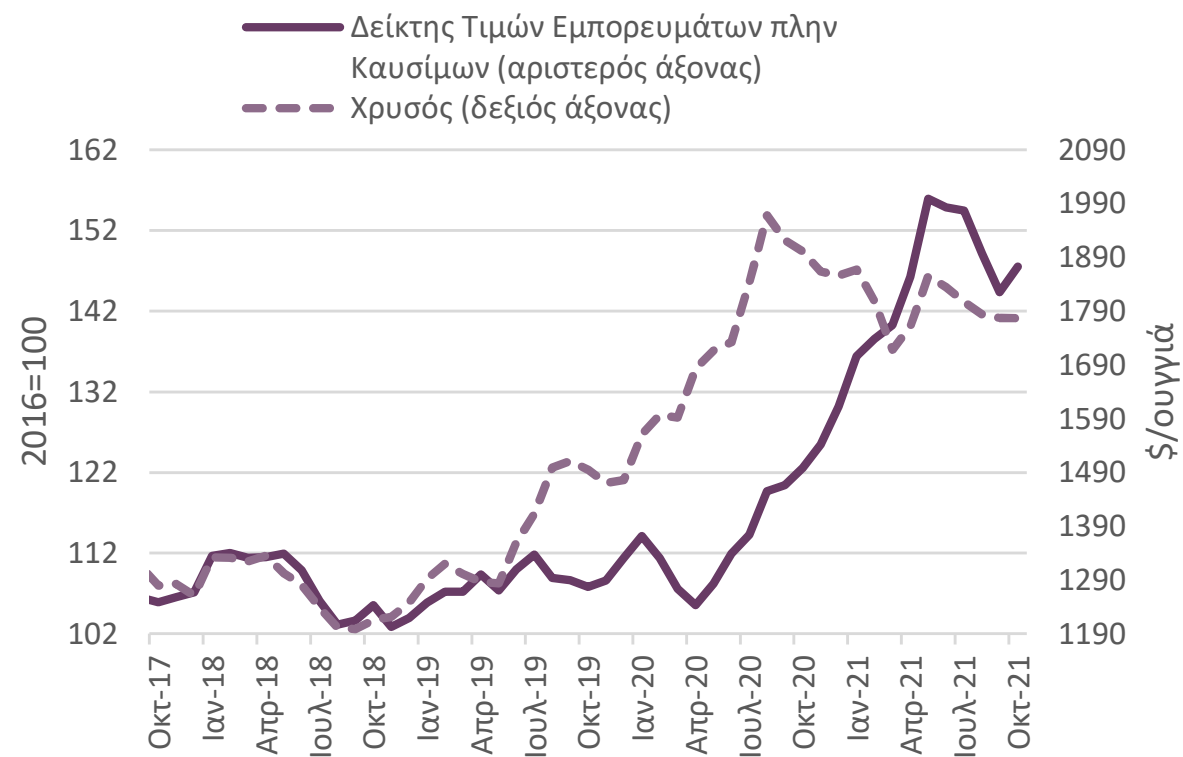
Μικτές τάσεις στις τιμές εμπορευμάτων

Πτώση στην τιμή του πετρελαίου κατά 2,4% το Νοέμβριο, στα \$81,5/βαρέλι

Πηγή: U.S. Energy Information Administration, έως 11/2021

Άνοδος στο δείκτη τιμών λοιπών εμπορευμάτων τον Οκτώβριο (-3,3%), σταθεροποίηση της τιμής του χρυσού, στα 1,777 \$/ουγγιά

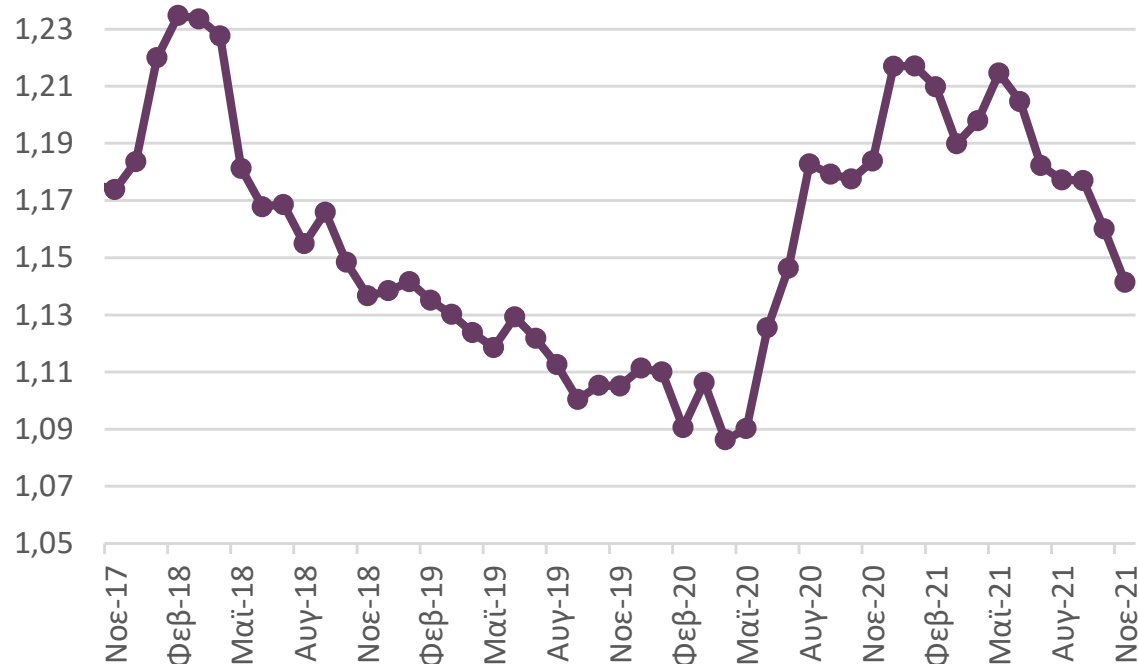

Πηγή: ΔΝΤ, Commodity data portal, έως 10/2021

Συνεχίζει να κινείται πτωτικά η ισοτιμία ευρώ/δολαρίου

Ισχυρή πτώση της ισοτιμίας του ευρώ έναντι του δολαρίου (-1,6%) τον Νοέμβριο, στα 1,14 \$/€

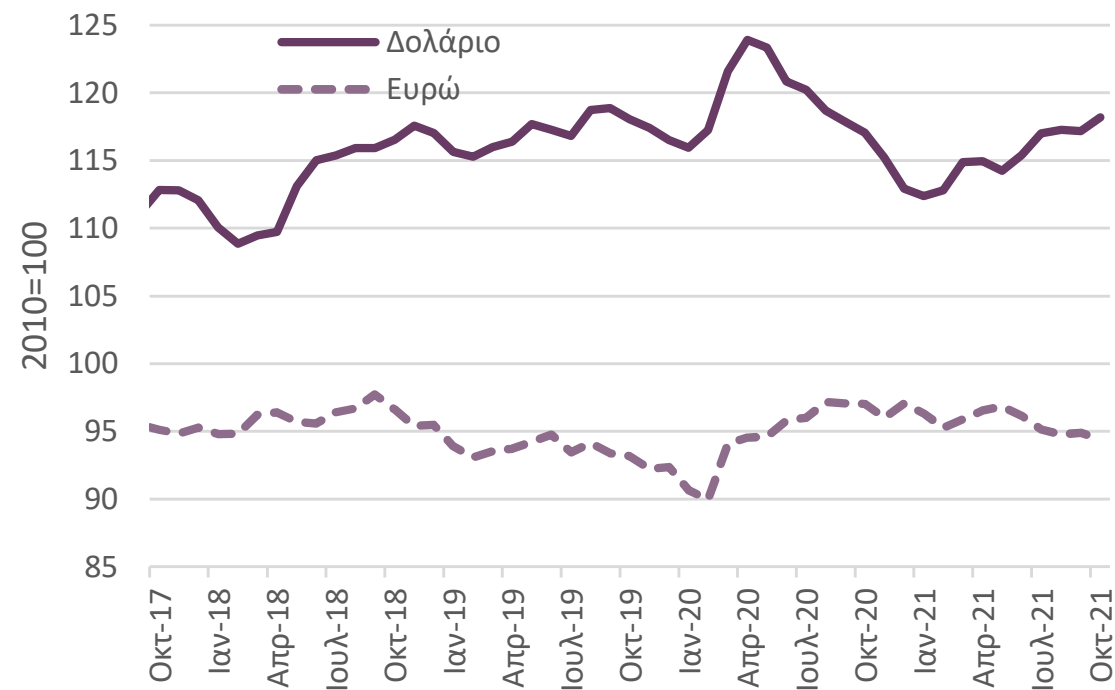
Ισοτιμία ευρώ/δολαρίου

Πηγή: ΕΚΤ, έως 11/2021

Ισχυροποίηση δολαρίου και σταθεροποίηση ευρώ σε σχέση με τους κύριους εμπορικούς εταίρους τον Οκτώβριο

Δείκτης πραγματικής σταθμισμένης ισοτιμίας

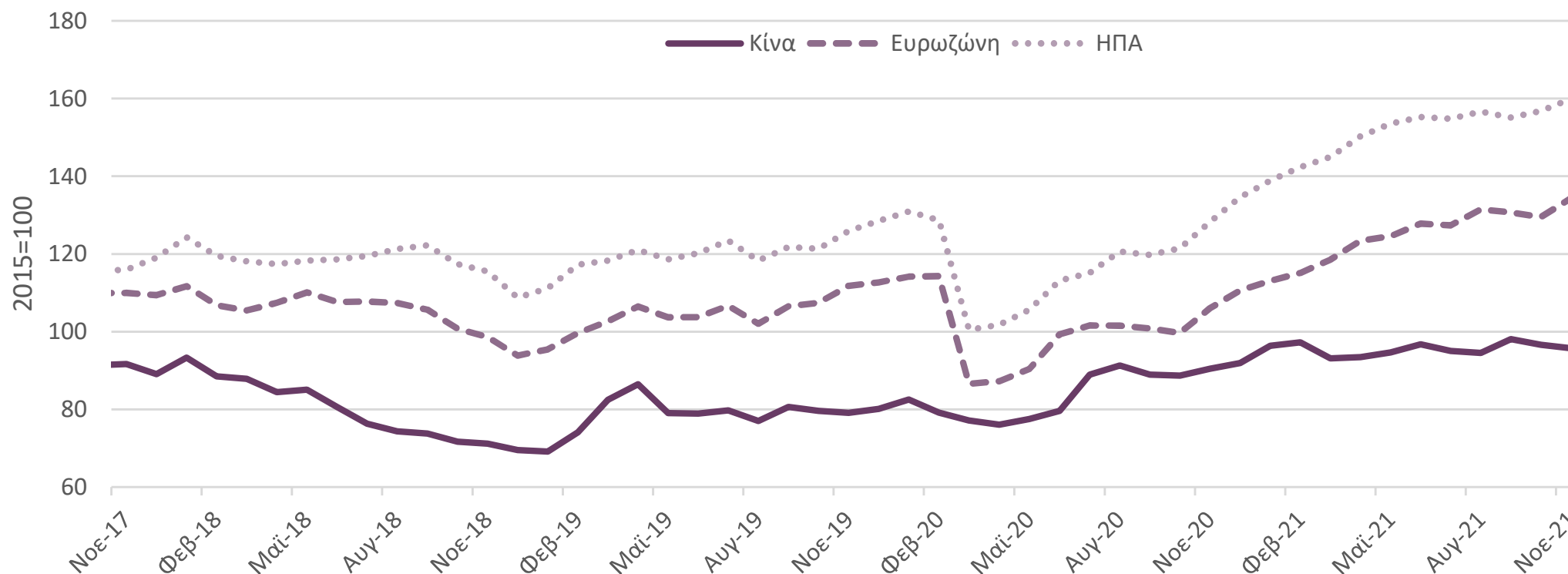

Πηγή: Bank for International Settlements, έως 10/2021

Μεικτές τάσεις στις διεθνείς κεφαλαιαγορές τον Νοέμβριο

Άνοδος σε ΗΠΑ (2,0%) και Ευρωζώνη (3,8%), πτώση στην Κίνα (-1,0%)

Χρηματιστηριακοί Δείκτες Μετοχών

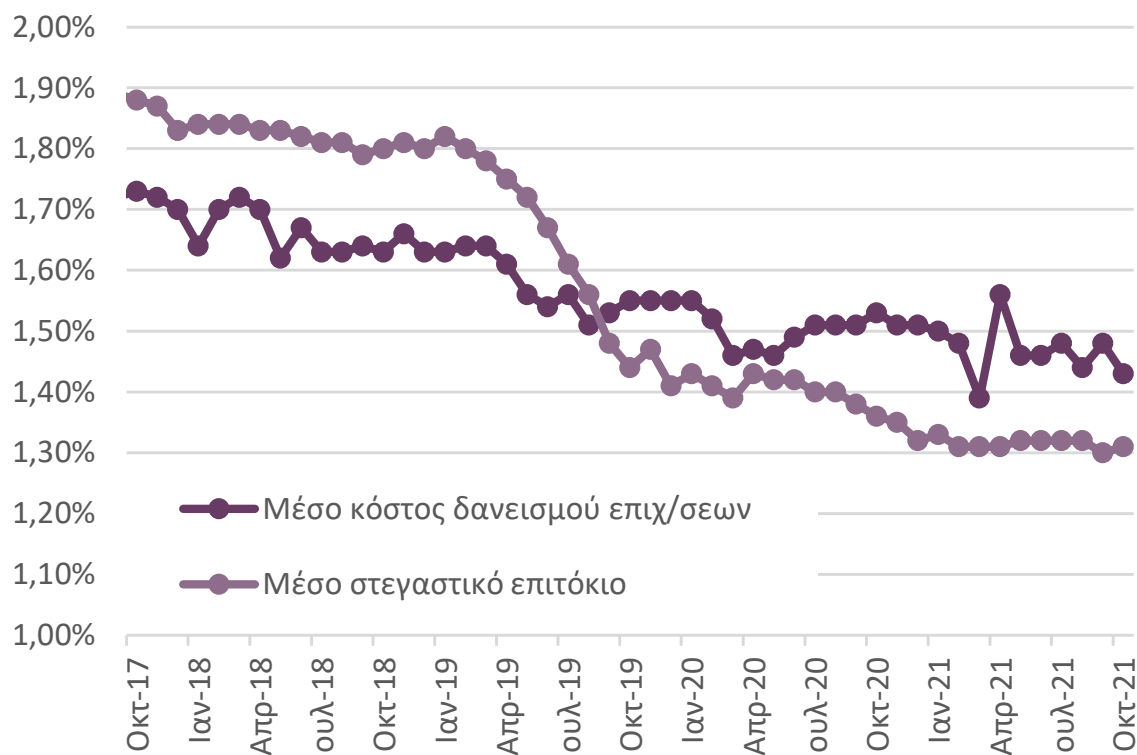
Πηγή: ΟΟΣΑ, μηνιαίος μέσος όρος τιμών κλεισίματος γενικών δεικτών, έως 11/2021

Χαμηλά παραμένει το κόστος χρηματοδότησης στην Ευρωζώνη. Μείωση αποδόσεων των κρατικών ομολόγων.

Το κόστος δανεισμού στην Ευρωζώνη τον Νοέμβριο υποχώρησε για τις επιχειρήσεις, ενώ σημείωσε μικρή άνοδο για τα στεγαστικά δάνεια

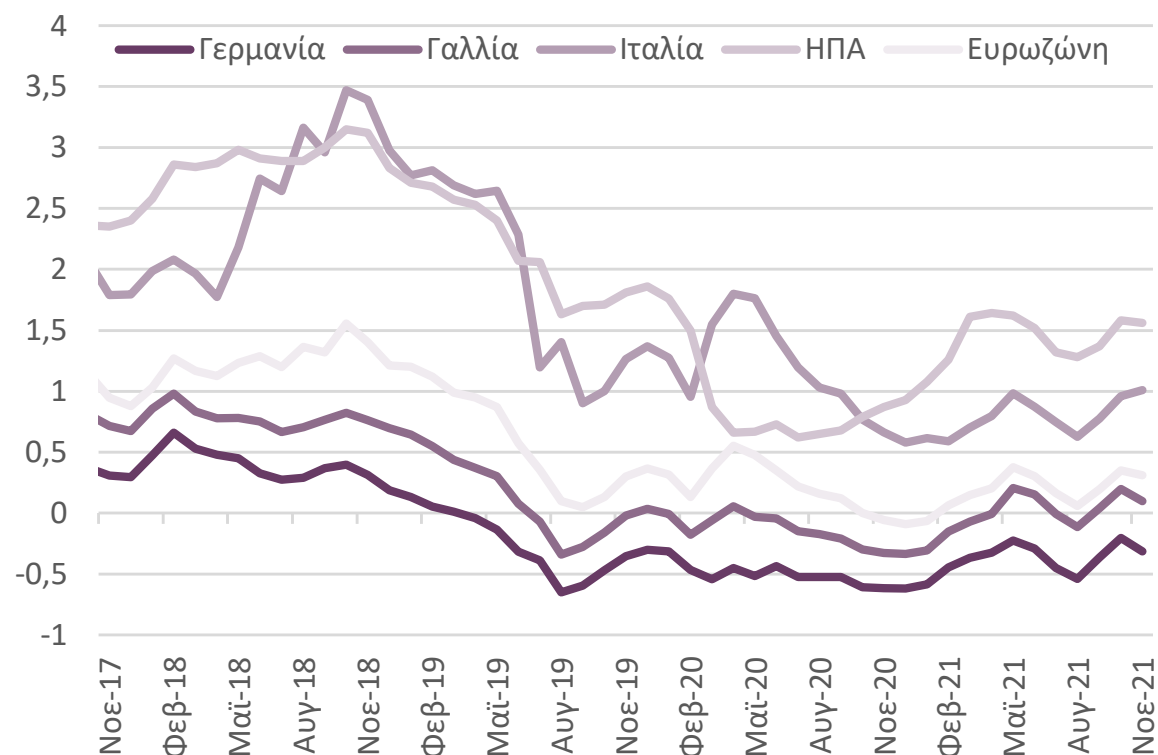
Πτωτικά κινούνται οι αποδόσεις των 10-ετών κρατικών ομολόγων σε Ευρώπη και ΗΠΑ τον Νοέμβριο

Τραπεζικά επιτόκια δανεισμού στην Ευρωζώνη

Πηγή: ΕΚΤ, έως 10/2021

Αποδόσεις 10-ετών κρατικών ομολόγων

Πηγή: ΟΟΣΑ και ΕΚΤ, έως 11/2021

Σύνοψη – Διεθνές Περιβάλλον

- Η **καταναλωτική εμπιστοσύνη** εξακολουθεί να υποχωρεί για τέταρτο μήνα σε σειρά τον Οκτώβριο παγκοσμίως, ενώ το **οικονομικό κλίμα** σημειώνει ήπια άνοδο τον Νοέμβριο στην Ευρώπη.
- Το **διεθνές εμπόριο** σημειώνει μικρή πτώση τον Σεπτέμβριο, παρουσιάζοντας φθίνουσα πορεία από τα πρόσφατα ιστορικά υψηλά επίπεδα.
- Πτώση στην τιμή του **πετρελαίου** τον Νοέμβριο, παραμένοντας ωστόσο κοντά σε πολυετή μέγιστα επίπεδα. Μικρή ανάκαμψη τιμών στα υπόλοιπα εμπορεύματα (πλην καυσίμων) τον Οκτώβριο και σταθεροποίηση στην τιμή του **χρυσού**.
- Νέα σημαντική πτώση του **ευρώ** τον Νοέμβριο σε σχέση με το δολάριο.
- Το **κόστος κεφαλαίου** παραμένει χαμηλό για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά στην Ευρωζώνη, ενώ πτώση σημειώνουν και οι αποδόσεις των 10-ετών ομολόγων σε Ευρώπη και ΗΠΑ.
- Οι **κεφαλαιαγορές** παρουσίασαν μεικτές τάσεις το Νοέμβριο, με άνοδο σε ΗΠΑ και Ευρώπη και πτώση στην Κίνα.

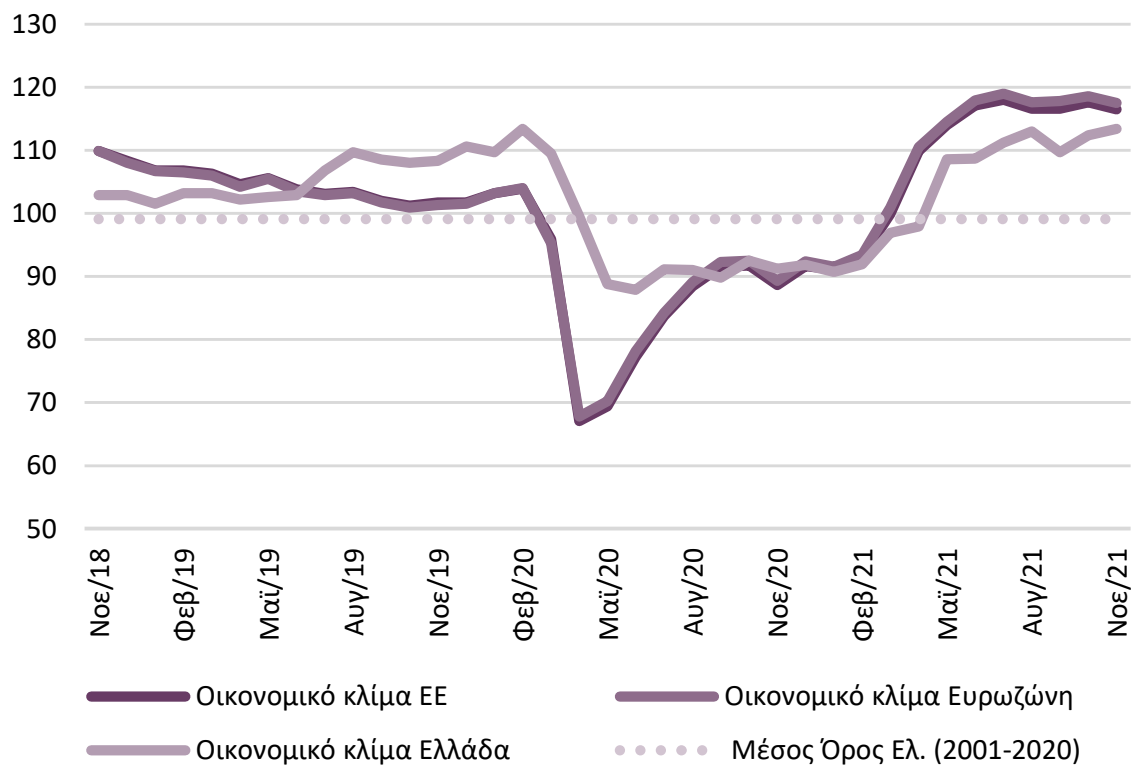
4. Οικονομικό κλίμα

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2021

*«Σε τροχιά ισχυρής ανάπτυξης το 2021,
παραμένουν έντονες οι προκλήσεις της πανδημίας»*

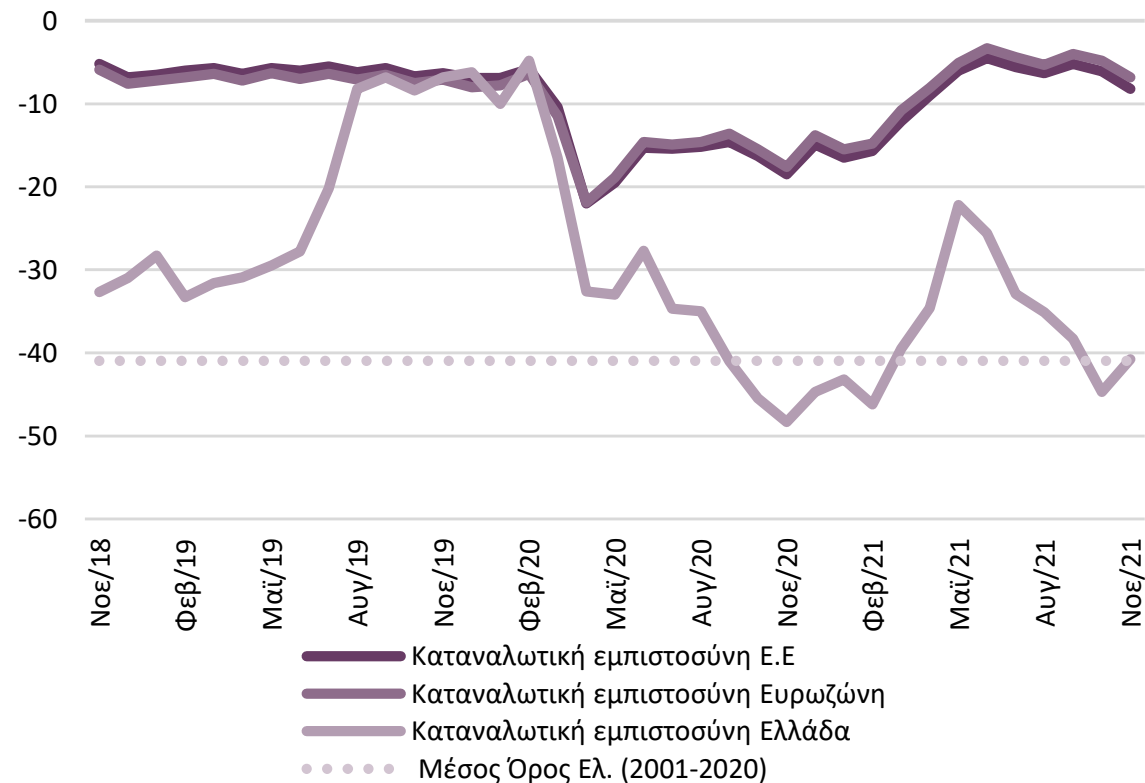
Μικρή άνοδος του δείκτη οικονομικού κλίματος, με ήπια βελτίωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης

Σημαντική βελτίωση προσδοκιών στις Υπηρεσίες, ήπια υποχώρηση σε Βιομηχανία και εντονότερη σε Κατασκευές και Λιανικό εμπόριο

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος ενισχύθηκε τον Νοέμβριο, στις 113,4 μονάδες, έναντι 112,4 μονάδων τον Οκτώβριο και 91,2 μονάδων πέρυσι.

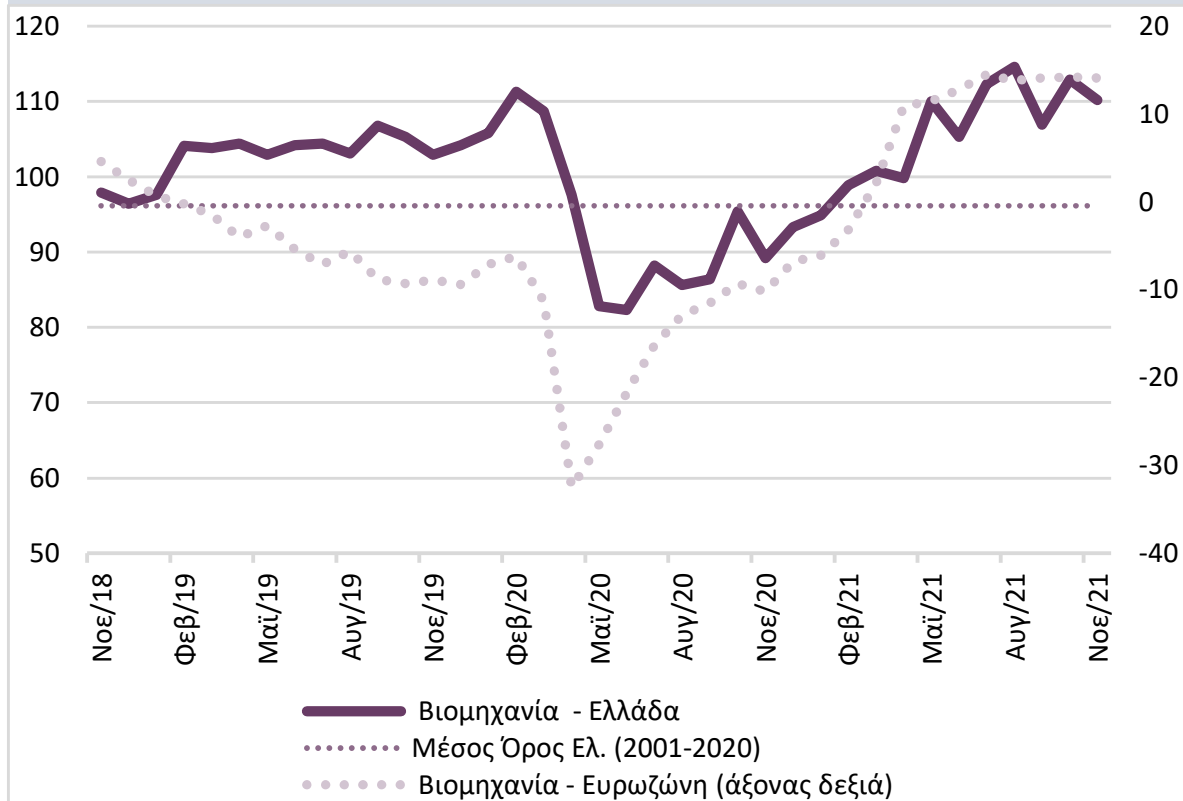
....με το δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης να ενισχύεται ελαφρά, μετά από πέντε μήνες συνεχούς επιδείνωσης

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης ενισχύθηκε τον Νοέμβριο και διαμορφώθηκε στις -40,2 μονάδες, από -44,7 τον προηγούμενο μήνα, ήπια υψηλότερα από την αντίστοιχη περυσινή περίοδο (-48,3 μονάδες).

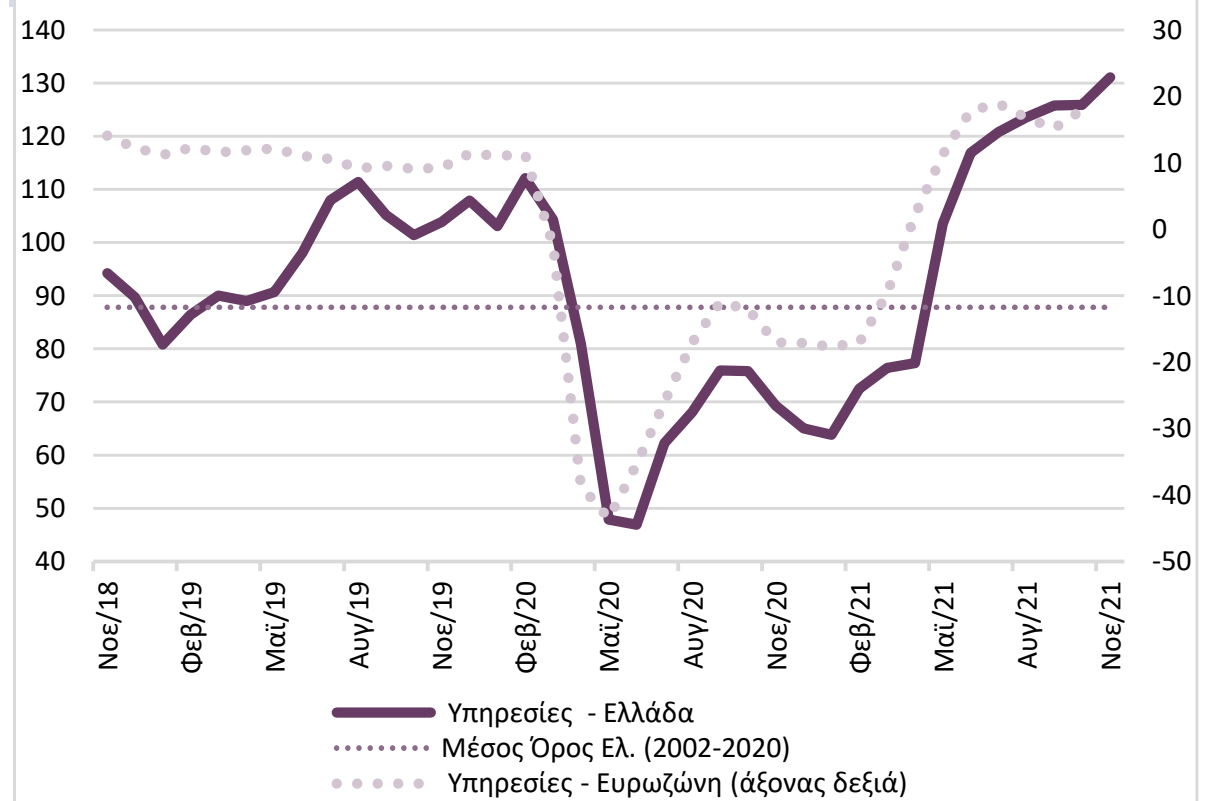
Περαιτέρω ενίσχυση επιχειρηματικών προσδοκιών σε Υπηρεσίες, ήπια επιδείνωση στη Βιομηχανία

Ήπια επιδείνωση προσδοκιών στη Βιομηχανία, από υποχώρηση εκτιμήσεων για τις παραγγελίες και την τρέχουσα ζήτηση και προβλέψεων για την παραγωγή

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη **Βιομηχανία** υποχώρησε στις 110,2 (από 112,9 τον Οκτώβριο) μονάδες, αρκετά υψηλότερο από το αντίστοιχο περυσινό (89,2 μον.).

Σημαντική ενίσχυση προσδοκιών στις Υπηρεσίες, από έντονη αισιοδοξία για την τρέχουσα ζήτηση

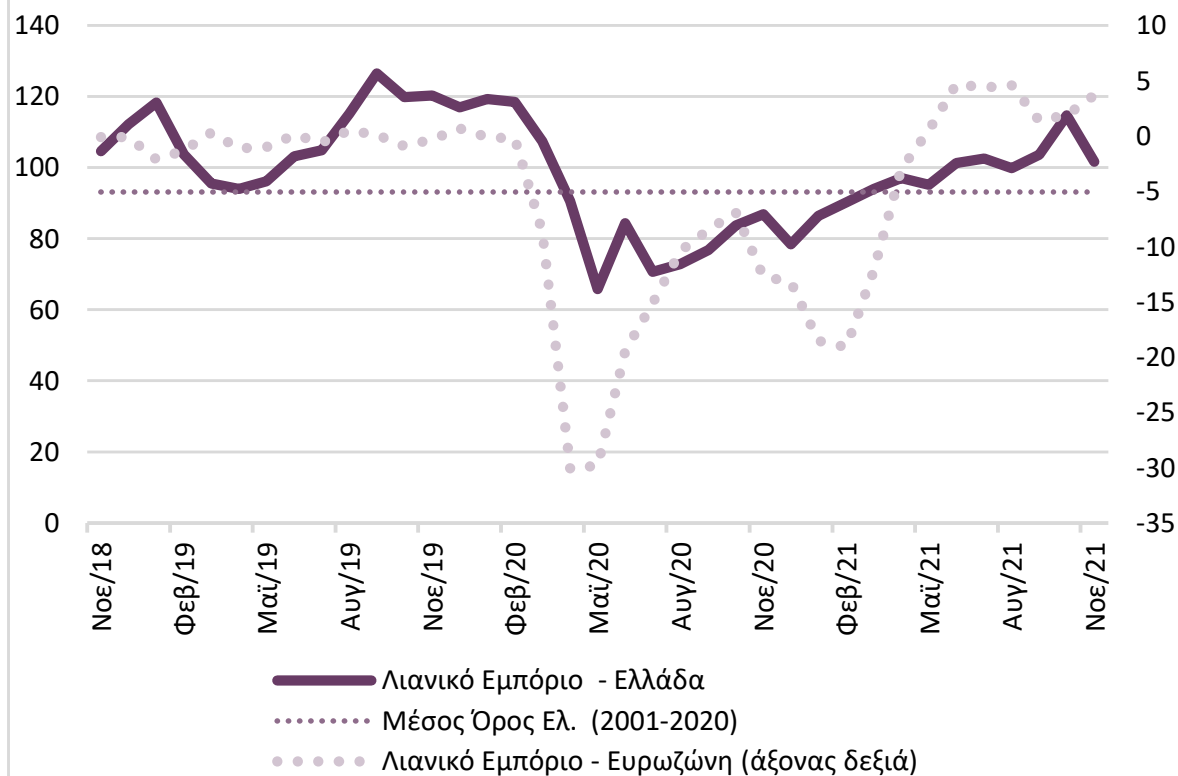

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** ενισχύθηκε αισθητά τον Νοέμβριο, στις 131,3 μονάδες, από 125,9 τον Οκτώβριο, με το πρόσφατο επίπεδο να είναι το μέγιστο της τελευταίας εικοσαετίας

Πηγή: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έως 11/2021

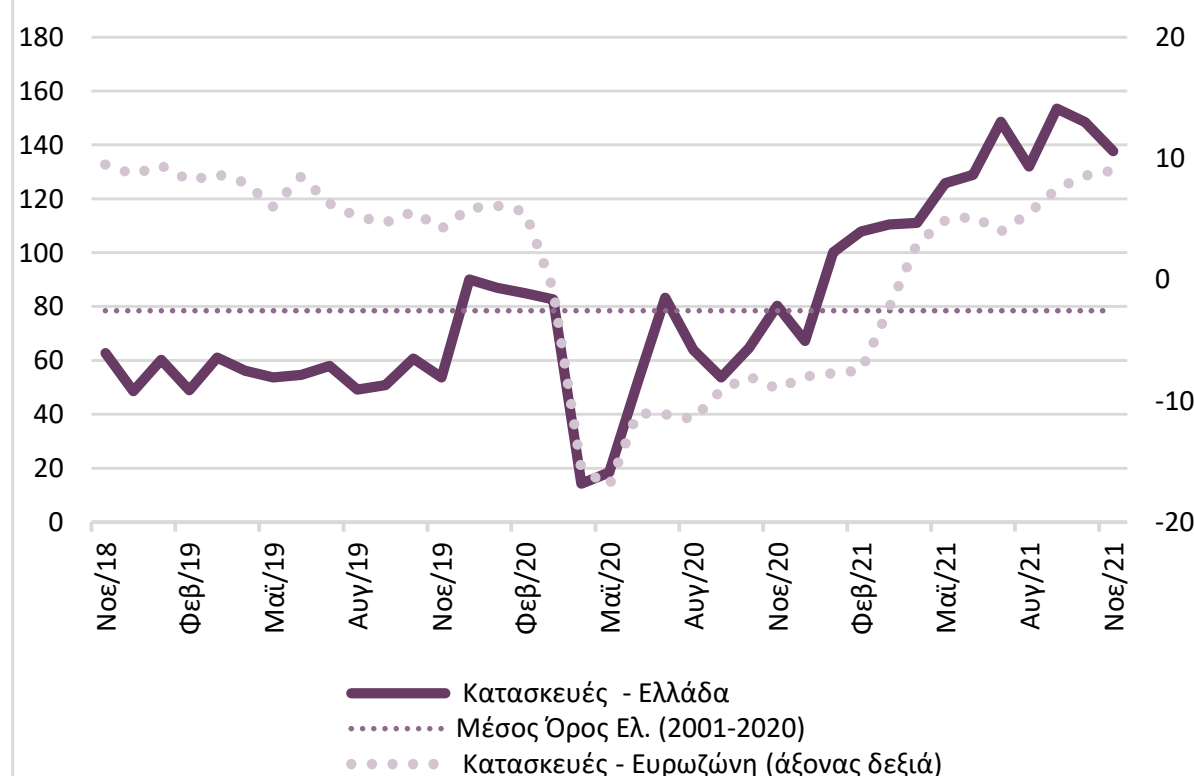
Σημαντική κάμψη προσδοκιών στο Λιανικό εμπόριο, αισθητή επιδείνωση στις Κατασκευές

Σημαντική υποχώρηση προσδοκιών κατόπιν παρατεταμένης ανόδου, από ηπιότερες εκτιμήσεις τόσο για τις τρέχουσες όσο και τις μελλοντικές πωλήσεις σε συγκεκριμένους κλάδους

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** υποχώρησε αισθητά τον Νοέμβριο και διαμορφώθηκε στις 101,7 (από 114,7 τον Οκτώβριο) μονάδες. Ένα έτος νωρίτερα βρισκόταν στις 86,9 μονάδες.

Αισθητή επιδείνωση των προσδοκιών στις Κατασκευές, προερχόμενη αποκλειστικά από τις Ιδιωτικές Κατασκευές

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Κατασκευές** παρουσίασε αισθητή επιδείνωση τον Νοέμβριο, στις 137,7 μονάδες (από 148,5 μον. τον Οκτώβριο), επίπεδο ωστόσο πολύ υψηλότερο του αντίστοιχου περυσινού (80,3 μονάδες)

Πηγή: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έως 11/2021

Βελτίωση της αξιοποίησης του εργοστασιακού δυναμικού της βιομηχανίας, προσεγγίζοντας εκ νέου το μέγιστο της τριετίας

Η αξιοποίηση του εργοστασιακού δυναμικού διαμορφώθηκε για 14ο μήνα υψηλότερα από το μακροχρόνιο μέσο όρο

Σημείωση: 100% χρησιμοποίηση του εργοστασιακού δυναμικού αντιστοιχεί στο σημείο εκείνο στο οποίο η βιομηχανία δεν μπορεί να αυξήσει περαιτέρω την παραγωγή αυξάνοντας την απασχόληση αλλά πρέπει να επεκτείνει την κεφαλαιουχική της υποδομή, π.χ. μηχανές, εγκαταστάσεις, κλπ.

Πηγή: IOBE, έως 11/2020

Σύνοψη – Οικονομικό κλίμα

- Ο δείκτης **Οικονομικού Κλίματος** παρουσίασε βελτίωση τον **Νοέμβριο**, ενώ παράλληλα διαμορφώθηκε αισθητά υψηλότερα από το αντίστοιχο επίπεδο του προηγούμενου έτους (+22,2 μονάδες του δείκτη σε σχέση με τον Νοέμβριο 2020).
- Στις **επιχειρηματικές προσδοκίες**, σημειώθηκε σημαντική ενίσχυση στις Υπηρεσίες, ενώ στους υπόλοιπους τομείς παρουσιάστηκε επιδείνωση. Μεγαλύτερη εξασθένηση στο Λιανικό εμπόριο.
- Η **καταναλωτική εμπιστοσύνη** παρουσίασε ενίσχυση σε σχέση με τον Οκτώβριο, ενώ παράλληλα διαμορφώθηκε ήπια υψηλότερα έναντι του επιπέδου της ένα έτος νωρίτερα (+7,5 μονάδες του δείκτη έναντι του Νοεμβρίου 2020).
- Βελτίωση της αξιοποίησης του **εργοστασιακού δυναμικού της βιομηχανίας**, προσεγγίζοντας εκ νέου το μέγιστο επίπεδό της κατά την πρόσφατη τριετία.

5. Βραχυχρόνιοι δείκτες δραστηριότητας

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2021

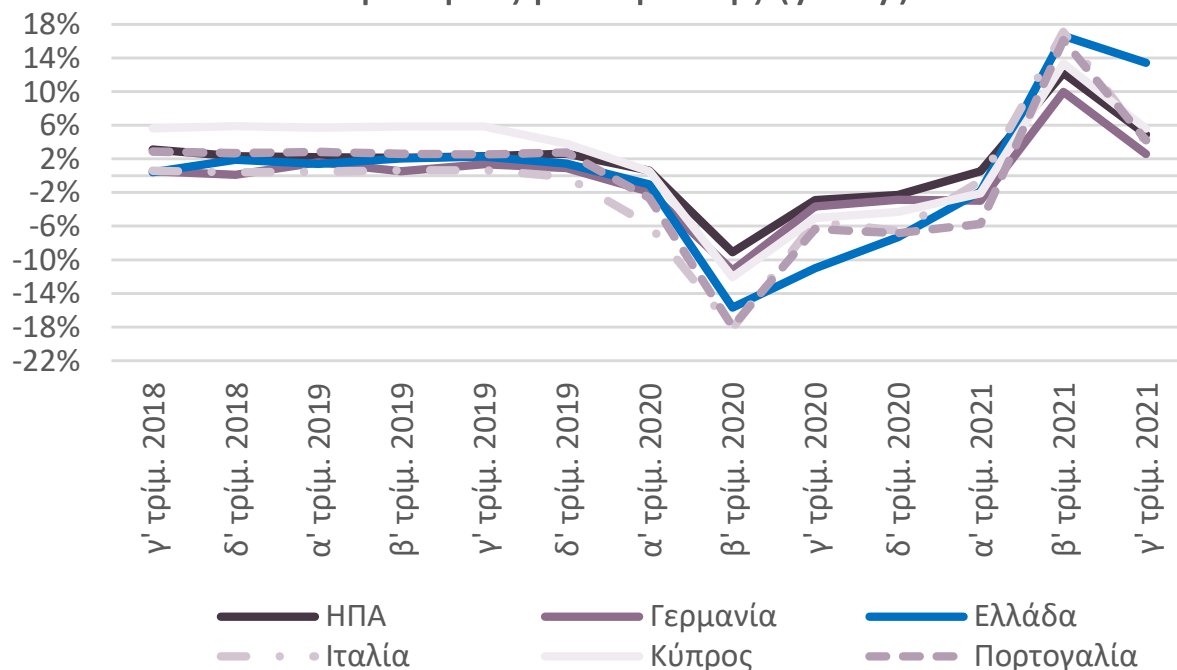
«Σε τροχιά ισχυρής ανάπτυξης το 2021, παραμένουν έντονες οι προκλήσεις της πανδημίας»

Συνέχιση ισχυρής ανάκαμψης στην Ελλάδα το γ' τρίμηνο του 2021, η υψηλότερη στην Ευρωζώνη. Κυρίως από έντονη αύξηση εξαγωγών.

Ισχυρή ανάκαμψη 13,4% το γ' τρίμ. 2021, από 16,6% στο προηγούμενο τρίμηνο και πτώση ΑΕΠ 11,0% στο γ' τρίμ. του 2020. Προήλθε κυρίως από την κατακόρυφη αύξηση των εξαγωγών (+48,6%), πρωτίστως σε υπηρεσίες (+84,6%), καθώς και την άνοδο της ιδιωτικής κατανάλωσης (+8,6%). Ένταση ανάκαμψης εγχωρίως αρκετά ισχυρότερη του μέσου όρου στην ΕΕ (+4,1%).

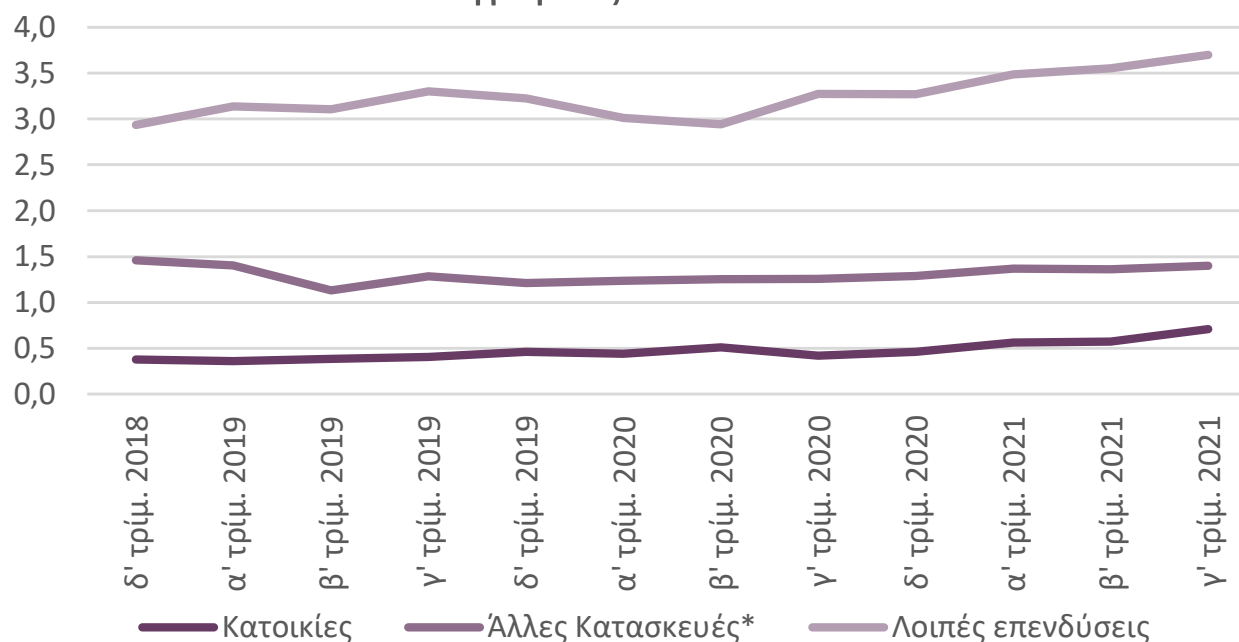
Νέα μικρή αύξηση επενδύσεων σε λοιπές επενδύσεις ως % του ΑΕΠ το γ' τρίμηνο σε σχέση με το προηγούμενο, στο 8,0%, μέγιστο τουλάχιστον 11ετίας. Αυξημένες και οι επενδύσεις σε κατοικίες (1,5% του ΑΕΠ), αμετάβλητες οι επενδύσεις σε άλλες κατασκευές (3,0% του ΑΕΠ).

ΑΕΠ ρυθμός μεταβολής (γ-ο-γ)

δισεκ. €

Κατηγορίες επενδύσεων

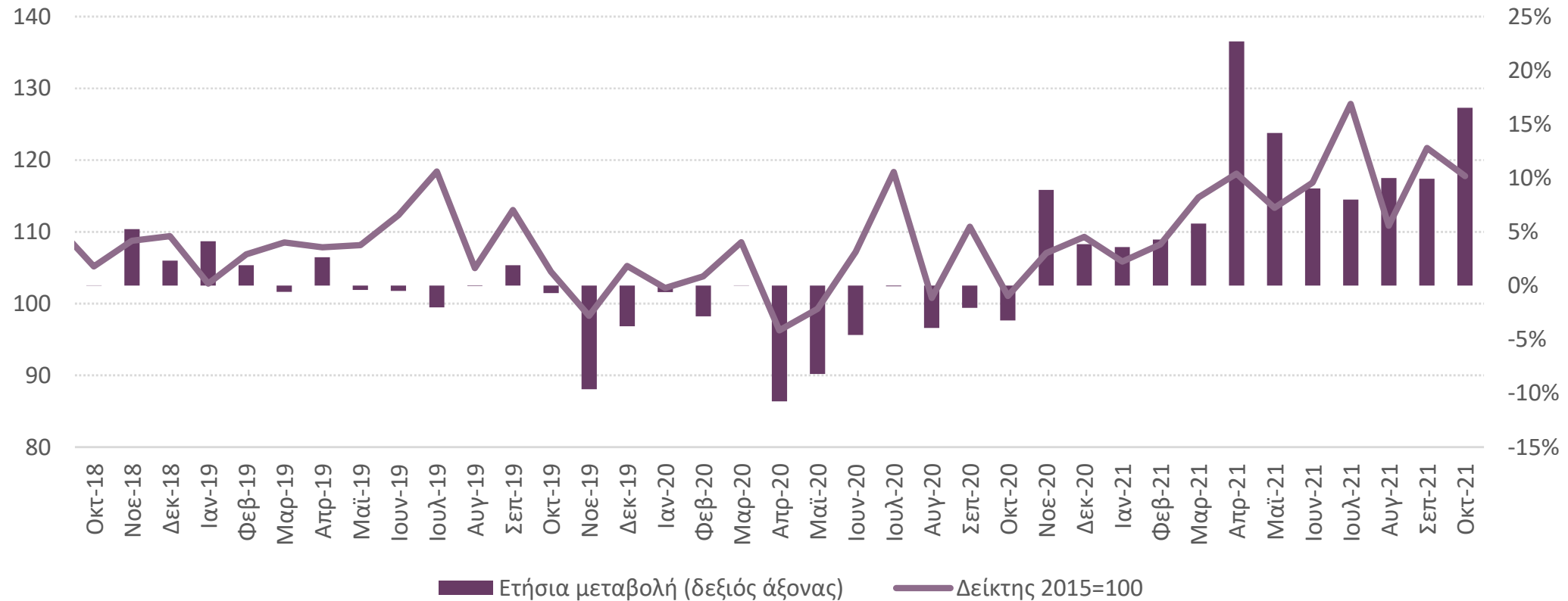

Πηγές: Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί και Eurostat, έως 9/2021

* Οι άλλες κατασκευές περιλαμβάνουν τα δημόσια έργα, βιομηχανικά και εμπορικά κτίρια, ξενοδοχεία, κτήρια γραφείων και λοιπά μη οικιστικά κτήρια

Σημαντική επιτάχυνση αύξησης βιομηχανικής παραγωγής τον Οκτώβριο (+16,5%), αντί υποχώρησης κατά 3,3% πριν ένα χρόνο

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, έως 10/2021

Στους βασικούς τομείς της βιομηχανίας, ενίσχυση στην Παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος (+30,8%) και τη Μεταποίηση (+14,7%). Υποχώρηση στα Ορυχεία – Λατομεία (-4,0%) και την Παροχή Νερού (-2,1%). Σε κλάδους υψηλής σημασίας για την ελληνική οικονομία, σημειώθηκε σημαντική αύξηση στα Φάρμακα (+15,7%, σε συνέχεια +22,5% πριν ένα χρόνο) και στα Τρόφιμα (+13,3% αντί -4,6%). Αντιθέτως, τα Βασικά Μέταλλα υποχώρησαν κατά 3,6%, σε συνέχεια κάμψης 1,0% πριν ένα χρόνο.

Συνεχίζεται η αύξηση δραστηριότητας στις Κατασκευές και το Λιανικό Εμπόριο

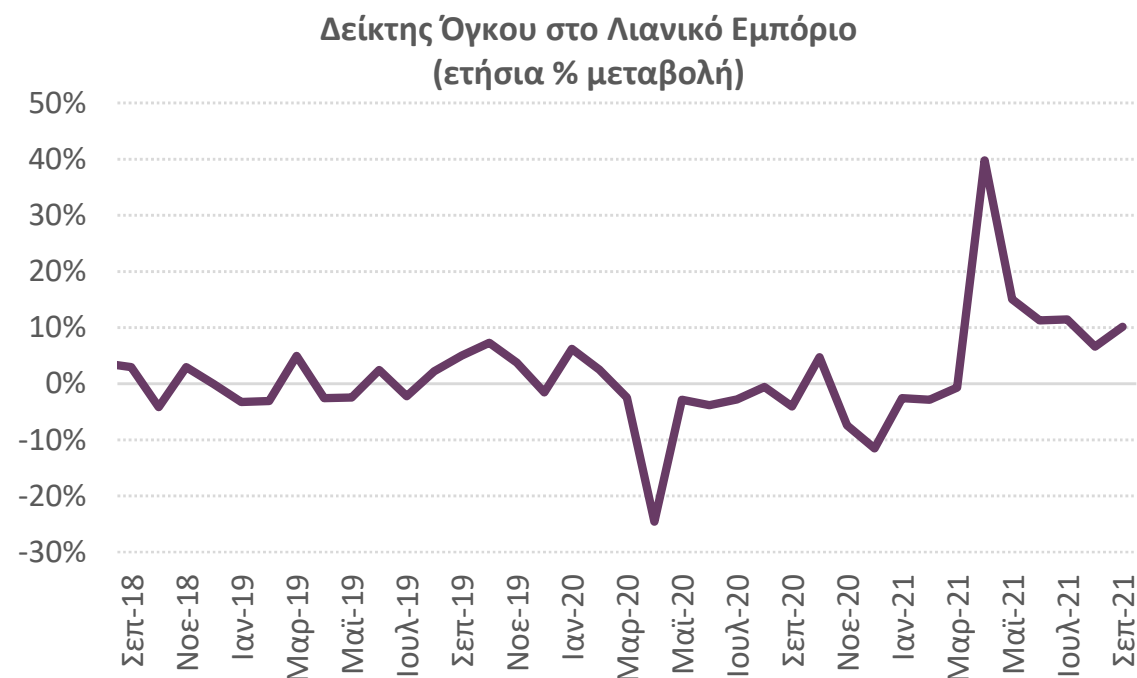
Ενίσχυση δραστηριότητας στις Κατασκευές το τρίτο τρίμηνο κατά 10,0%, ηπιότερη από ότι το προηγούμενο (+23,7%)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, έως 09/2021

Ενίσχυση στις Κατασκευές Κτιρίων (32,1% στο γ' τρίμηνο) και τις Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες (14,9%). Αναστρέφεται η τάση στα έργα Πολιτικού Μηχανικού, με την αύξηση του β' τριμήνου (16,0%) να ακολουθείται από πτώση (-9,0%).

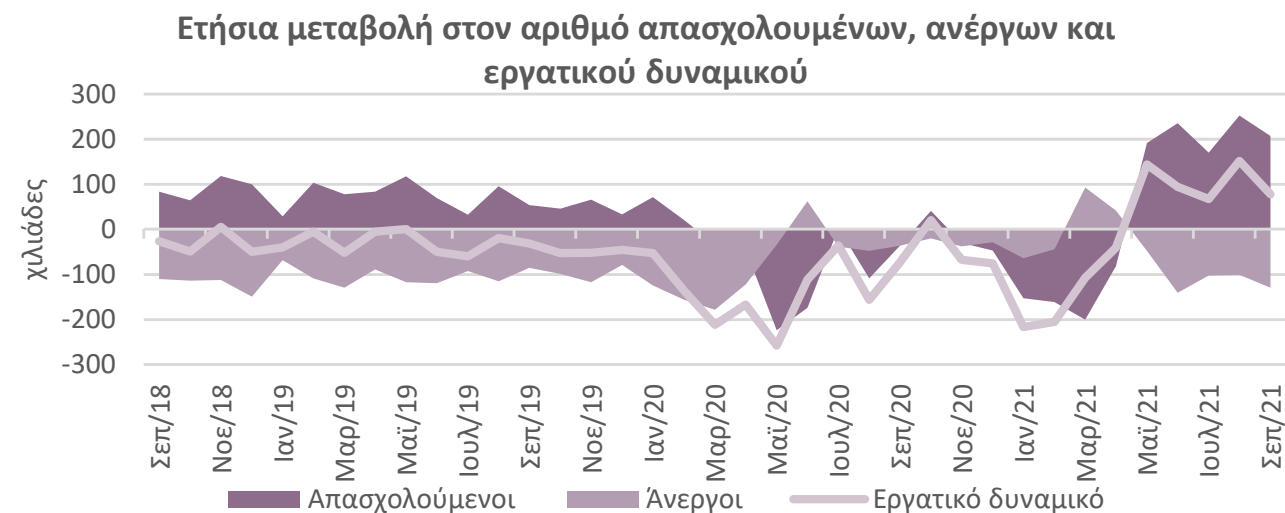
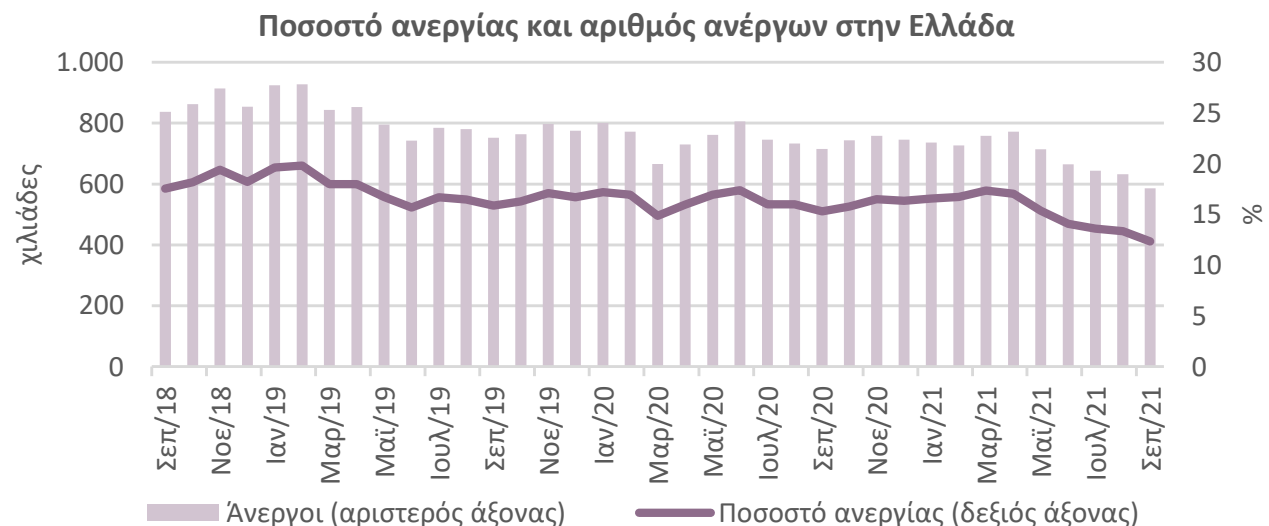
Επιτάχυνση αύξησης όγκου πωλήσεων στο Λιανικό Εμπόριο τον Σεπτέμβριο, στο 10,1%, αντί 6,6% ένα μήνα πριν και -4,0% πέρυσι

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, έως 09/2021

Μείωση μόνο στα Πολυκαταστήματα (-9,5%). Αύξηση 17,5% στην Ένδυση-Υπόδηση και στα Φαρμακευτικά, 26,5% στην Ένδυση-Υπόδηση, 20,0% στα Έπιπλα – Ηλεκτρικά Είδη και 18,3% στα Βιβλία-Χαρτικά

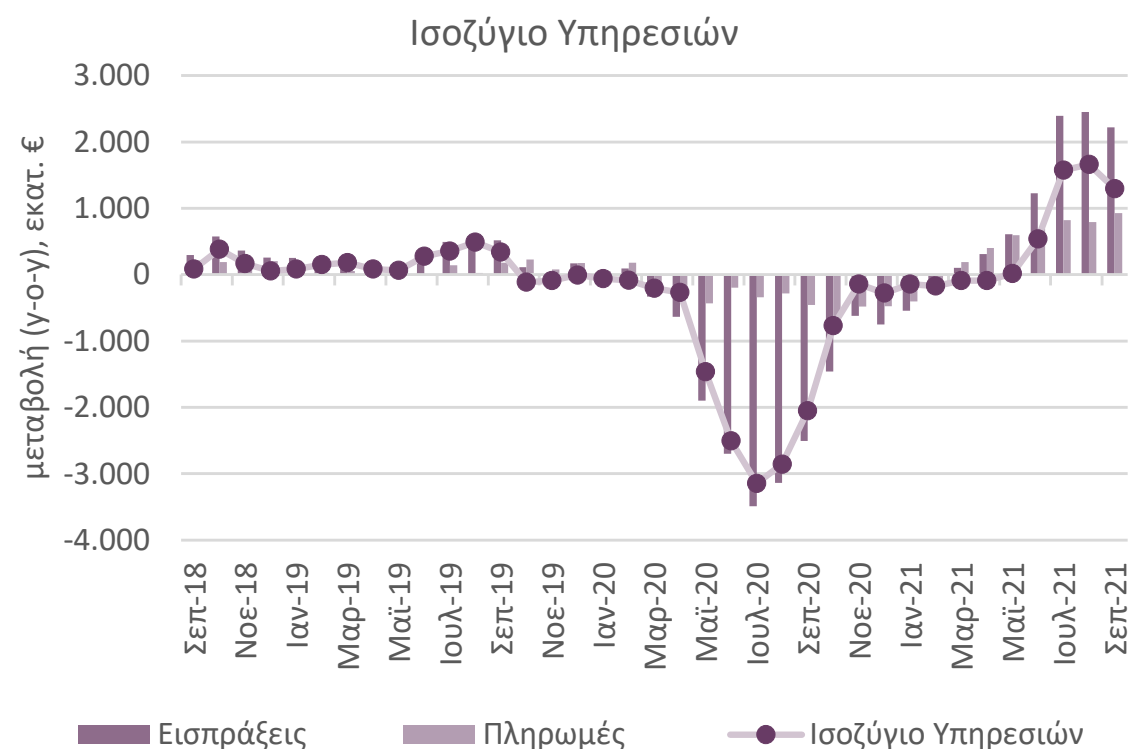
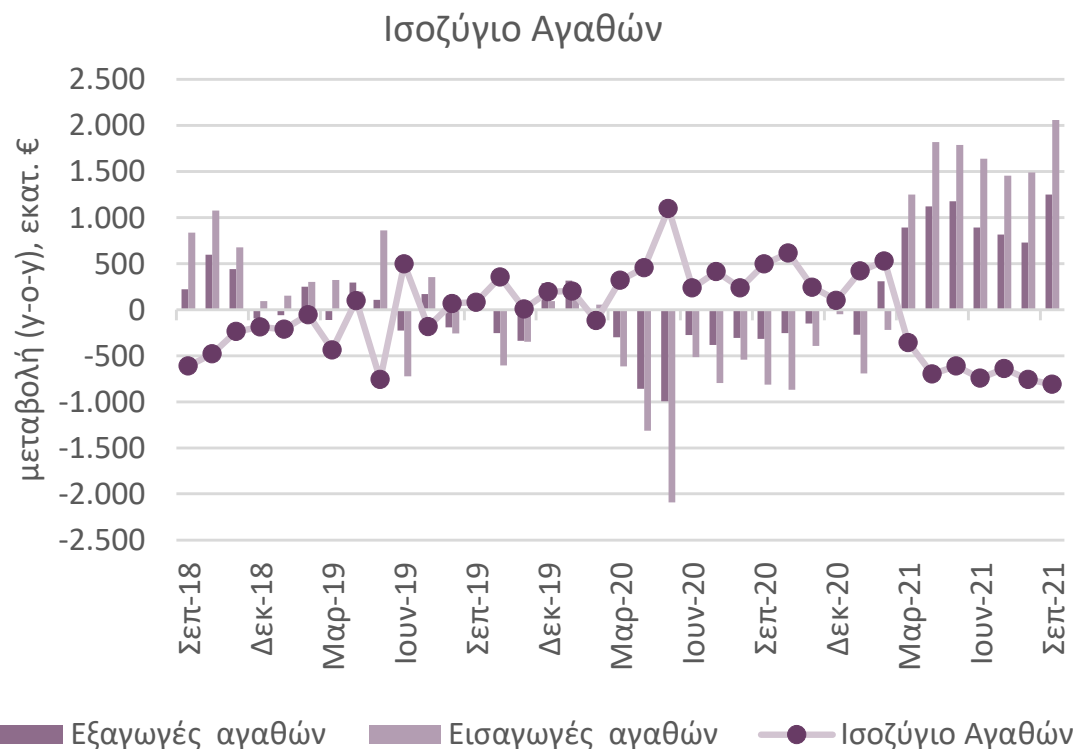
Συνεχίστηκε και τον Σεπτέμβριο η αποκλιμάκωση της ανεργίας, με ταχύτερο ρυθμό

- Το μη εποχικά προσαρμοσμένο ποσοστό ανεργίας περιορίστηκε τον Σεπτέμβριο του 2021 στο 12,4%. από 15,3% ένα έτος νωρίτερα (-2,9 ποσοστιαίες μονάδες).
- Ο αριθμός των ανέργων περιορίστηκε κατά 18,1% ή κατά 129,5 χιλ. άτομα, στους 585,8 χιλ.
- Η μείωση του ποσοστού ανεργίας προήλθε από την ισχυρή άνοδο της απασχόλησης (+207,1 χιλ. άτομα), που περιόρισε σημαντικά το μη ενεργό πληθυσμό (-108,6 χιλ. άτομα).
- Σε επίπεδο εννεαμήνου η μέση μη εποχικά προσαρμοσμένη ανεργία υποχώρησε στο 15,2% από 16,3% την ίδια περίοδο του 2020 (-1,1 ποσοστιαίες μονάδες) και ο αριθμός των ανέργων κατά 7,4% ή 55,1 χιλ., στους 692,6 χιλ.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, έως 9/2021

Επέκταση ελλείμματος στο ισοζύγιο αγαθών και αύξηση στο πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών τον Σεπτέμβριο

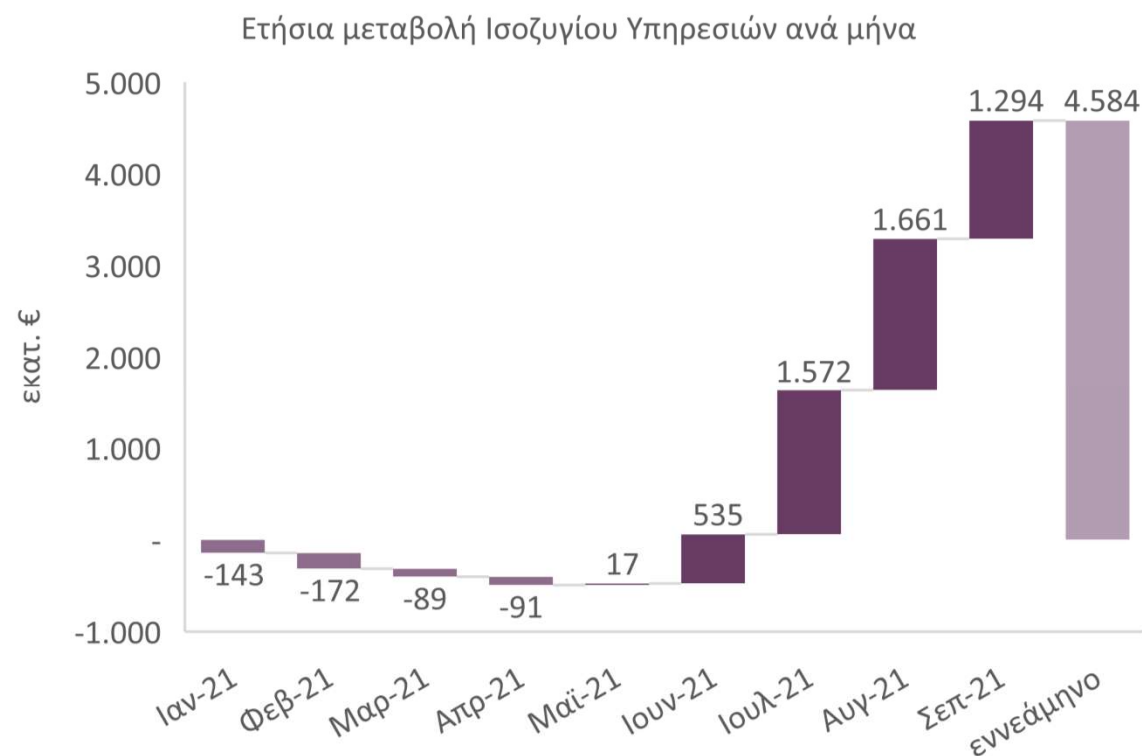
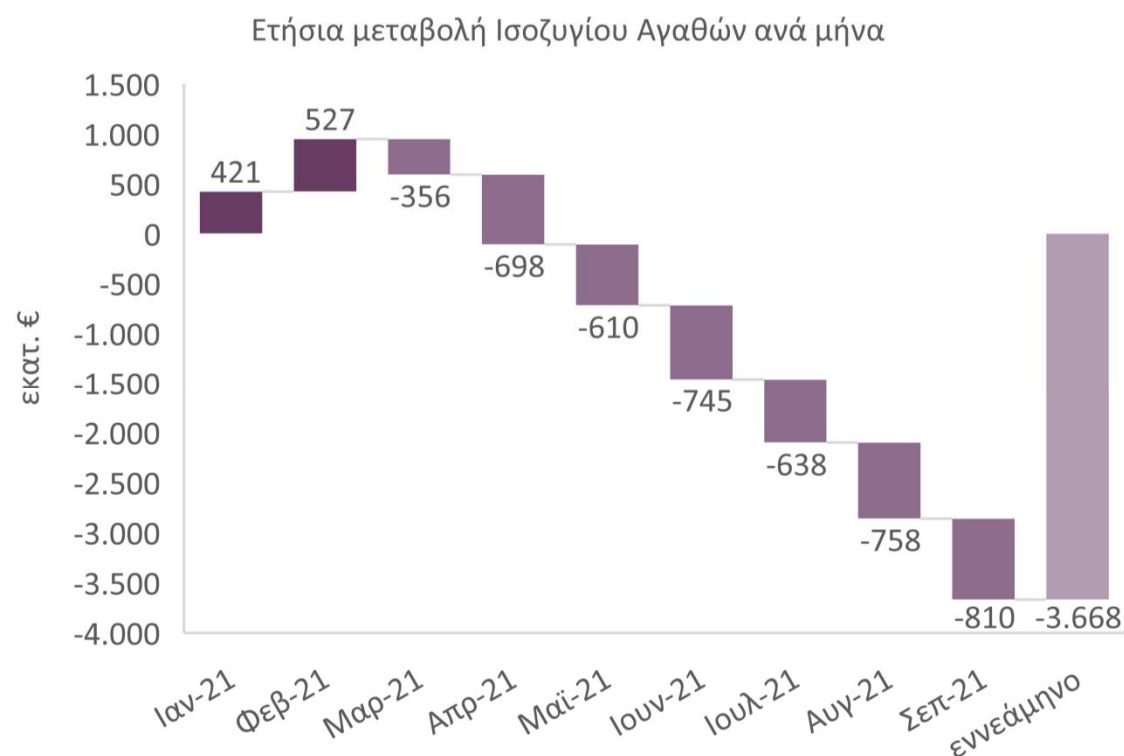

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 09/2021

Ελλειμματικό **ισοζύγιο αγαθών** τον Σεπτέμβριο, κατά €2,3 δισεκ., έναντι €1,5 δισεκ. πέρυσι, με μεγαλύτερη αύξηση των εισαγωγών (+€2,1 δισεκ.) έναντι των εξαγωγών (+€1,3 δισεκ.). Διευρυμένη η επίδραση των καυσίμων λόγω και της ανόδου των τιμών διεθνώς, με τις εξαγωγές καυσίμων να αποτελούν το 44% των αυξημένων εξαγωγών, έναντι 48% στο σκέλος των εισαγωγών. Το **ισοζύγιο υπηρεσιών** συνέχισε τη σημαντική βελτίωση τον Σεπτέμβριο, με πλεόνασμα €2,4 δισεκ., υπερδιπλάσιο σε σύγκριση με το 2020 και στα ¾ του επιπέδου του 2019. Αυξημένες εισπράξεις κατά €2,2 δισεκ., έναντι ανόδου €928 εκατ. των πληρωμών. Οι τουριστικές εισπράξεις ενισχύθηκαν κατά €1,3 δισεκ., στα €2,2 δισεκ., στο 75% του επιπέδου του 2019.

Συσσώρευση ελλειμμάτων στα αγαθά μετά τον Μάρτιο

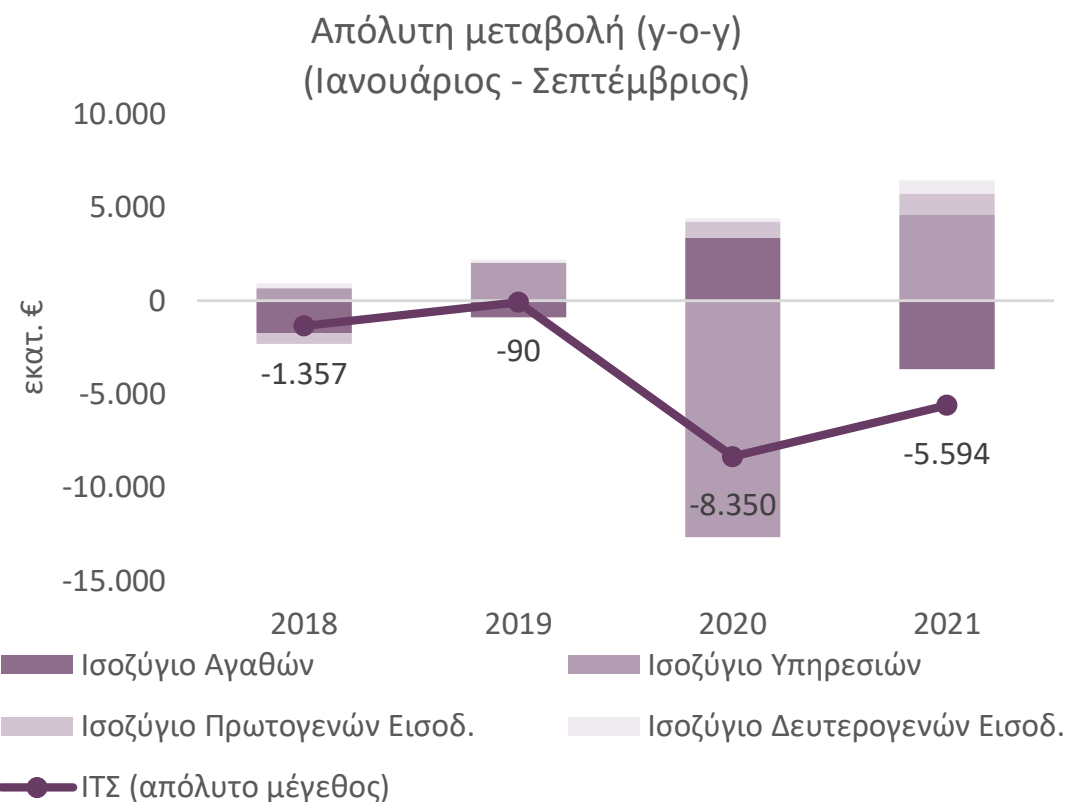
Ισχυρή ώθηση των τουριστικών εισπράξεων στο τρίμηνο Ιουλίου-Σεπτεμβρίου

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 09/2021

Περιορισμός ελλείμματος στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) στο εννεάμηνο του 2021 κατά €2,8 δισεκ.

Η επιδείνωση στο ισοζύγιο αγαθών υπεραντισταθμίστηκε από τη βελτίωση στα ισοζύγια υπηρεσιών, πρωτογενών και δευτερογενών εισοδημάτων

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 09/2021

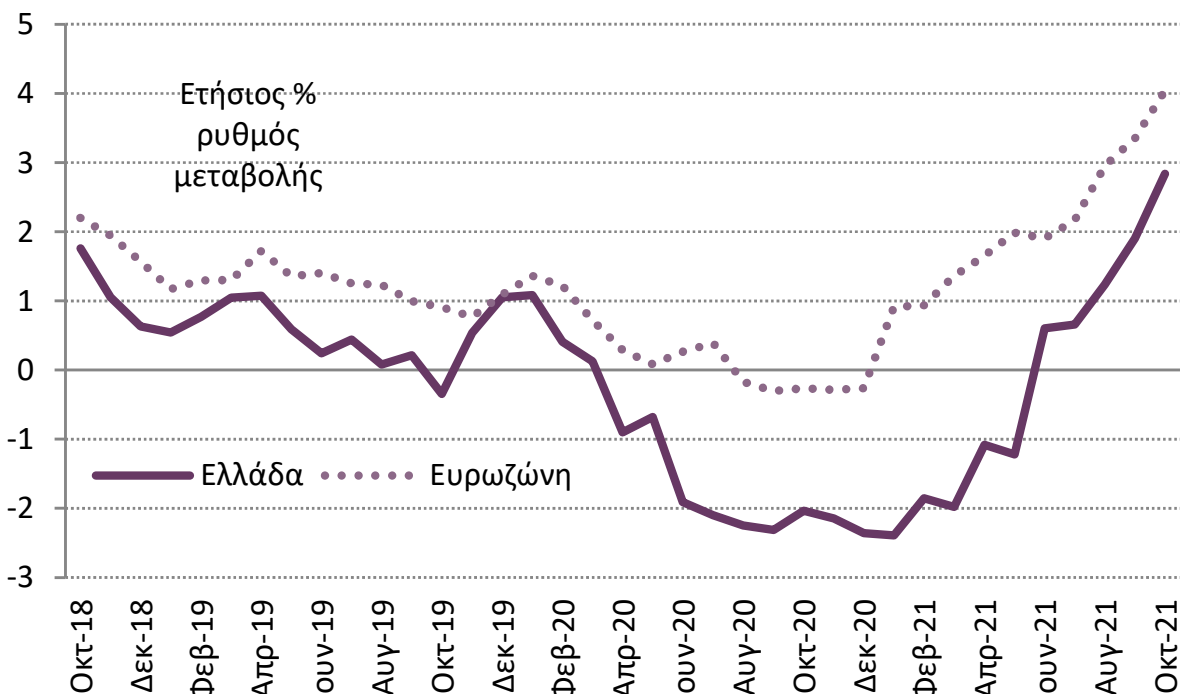
Σεπτέμβριος 2021: Ελλειμματικό κατά €176 εκατ. το ΙΤΣ τον Σεπτέμβριο, πλεόνασμα στο Ισοζύγιο Υπηρεσιών και έλλειμμα στα υπόλοιπα ισοζύγια.

Ιανουάριος – Σεπτέμβριος 2021: Έλλειμμα ΙΤΣ στα €5,6 δισεκ., έναντι ελλείμματος €8,4 δισεκ. το 2020.

- Αύξηση ελλείμματος ισοζυγίου αγαθών κατά €3,7 δισεκ., με επέκταση εξαγωγών (+€6,9 δισεκ.) και εισαγωγών (+€10,6 δισεκ.). Οι εξαγωγές καυσίμων αποτελούν το 38% των συνολικών εξαγωγών αγαθών, έναντι του 32% στο σκέλος των εισαγωγών.
- Το πλεόνασμα υπηρεσιών κατέγραψε σημαντική βελτίωση €4,6 δισεκ. έναντι του 2020, με σημαντική ώθηση από το τρίτο τρίμηνο. Συνολικά, ενίσχυση εισπράξεων €8,5 δισεκ. και πληρωμών €3,9 δισεκ. Η αύξηση των τουριστικών εισπράξεων προκάλεσε το 60% της διεύρυνσης των συνολικών εισπράξεων, ενώ οι πρώτες βρίσκονται στο 55% του 2019.
- Το πλεόνασμα στα πρωτογενή εισοδήματα βελτιώθηκε κατά €1,2 δισεκ., με αύξηση εισπράξεων και μείωση πληρωμών, ενώ στο ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων καταγράφηκε βελτίωση €690 εκατ.

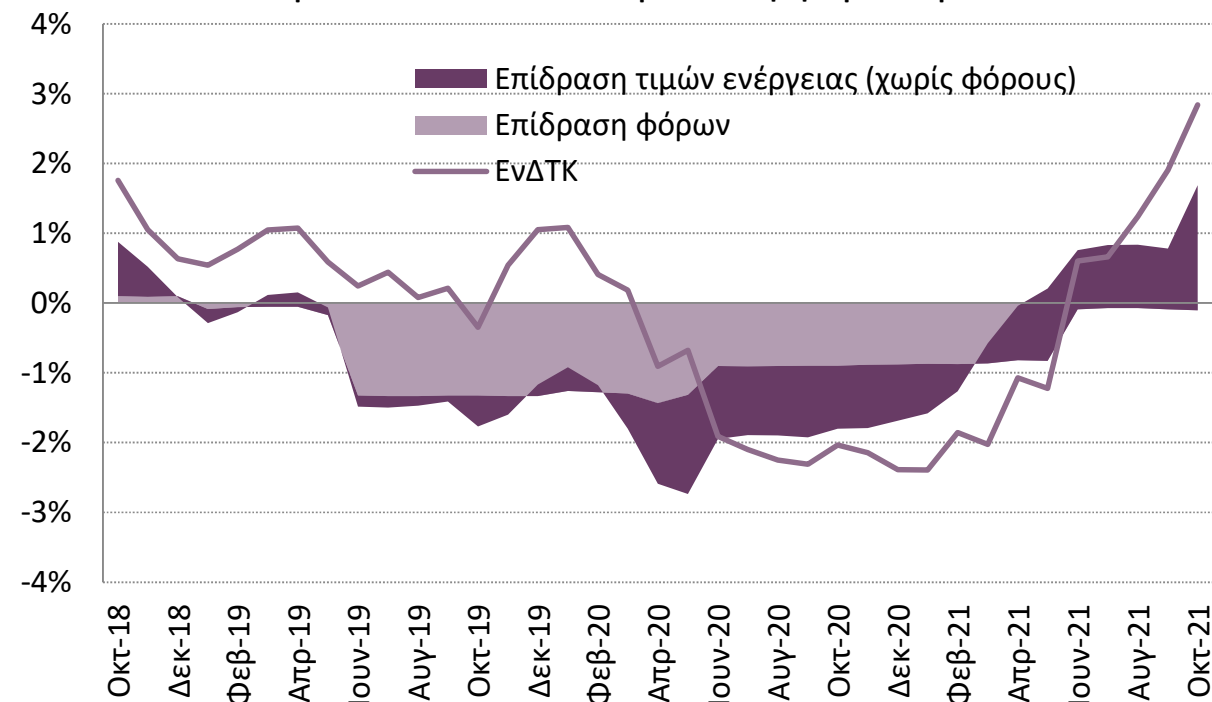
Συνεχίστηκε η έντονη άνοδος των τιμών και τον Οκτώβριο, παραμένει υψηλότερος ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη από ότι εγχωρίως

Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ)

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat, έως 10/2021

ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα και επίδραση τιμών ενεργειακών προϊόντων και αλλαγών στη φορολογία

Ελλάδα: Πληθωρισμός 2,8% τον Οκτώβριο, από 1,9% τον Σεπτέμβριο. Αμετάβλητη η θετική επίδραση της εγχώριας ζήτησης. Οριακά αρνητικός ο ρυθμός μεταβολής του ΕνΔΤΚ στο διάστημα Ιανουαρίου – Οκτωβρίου (-0,1% από -1,1%).

– Κλιμάκωση πληθωρισμού τον Οκτώβριο από την ισχυρότερη θετική επίδραση των ενεργειακών αγαθών (1,8%). Αμετάβλητη η αρνητική επίδραση των έμμεσων φόρων (-0,1%).

Ευρωζώνη: Συνεχίστηκε η επιτάχυνση του πληθωρισμού τον Οκτώβριο, στο 4,0% από 3,4% τον προηγούμενο μήνα.

Σύνοψη – Βραχυχρόνιοι δείκτες δραστηριότητας

- Έντονη αύξηση του **ΑΕΠ** και το γ' τρίμ. του 2021 (+13,4%), από ιδιαίτερα ισχυρή άνοδο εξαγωγών και άνοδο της ιδιωτικής κατανάλωσης. Ανάκαμψη 8,9% στο εννεάμηνο του 2021.
- Νέα σημαντική ενίσχυση **Βιομηχανικής Παραγωγής** τον Οκτώβριο (+16,5%), υψηλότερη του προηγούμενου μήνα (9,9%).
- Ενίσχυση 10,0% του κύκλου εργασιών στις **Κατασκευές** το τρίτο τρίμηνο, αρκετά ηπιότερη από ότι στο προηγούμενο (+23,7%). Κλιμακώθηκε ελαφρώς η αύξηση του όγκου πωλήσεων στο **Λιανικό Εμπόριο** τον Σεπτέμβριο (+10,1% από +6,6%).
- Συνεχίστηκε τον Σεπτέμβριο η αποκλιμάκωση του **ποσοστού ανεργίας**, με ταχύτερο ρυθμό από ότι τον Αύγουστο, κατά 2,9 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με πριν ένα έτος, στο 12,4%. Προήλθε άλλο ένα μήνα από έντονη διεύρυνση της απασχόλησης
- Στον **εξωτερικό τομέα**, έλλειμμα €176 εκατ. καταγράφηκε στο ΙΤΣ τον Σεπτέμβριο, ενώ στα επιμέρους ισοζύγια, πλεόνασμα σημειώθηκε μόνο στο ισοζύγιο υπηρεσιών.
- Ελλειμματικό το **ισοζύγιο αγαθών** τον Σεπτέμβριο, στα €2,3 δισεκ., με μεγαλύτερη αύξηση των εισαγωγών (+€2,1 δισεκ.), έναντι των εξαγωγών (+€1,3 δισεκ.). Το 44% των αυξημένων εξαγωγών και το 48% των εισαγωγών οφείλεται στα καύσιμα.
- Επέκταση του **πλεονάσματος υπηρεσιών** στα €2,4 δισεκ. (+€1,3 δισεκ.), από μεγάλη αύξηση εισπράξεων τον Σεπτέμβριο, κατά €2,2 δισεκ., από τα οποία τα €1,3 δισεκ. προήλθαν από τον Τουρισμό.
- Συνεχίζεται η επιτάχυνση της **ανόδου των τιμών** τον Οκτώβριο, από ενίσχυση της θετικής επίδρασης των ενεργειακών αγαθών. Παραμένει ισχυρότερος ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη από ότι εγχωρίως.

6. Δημοσιονομικά

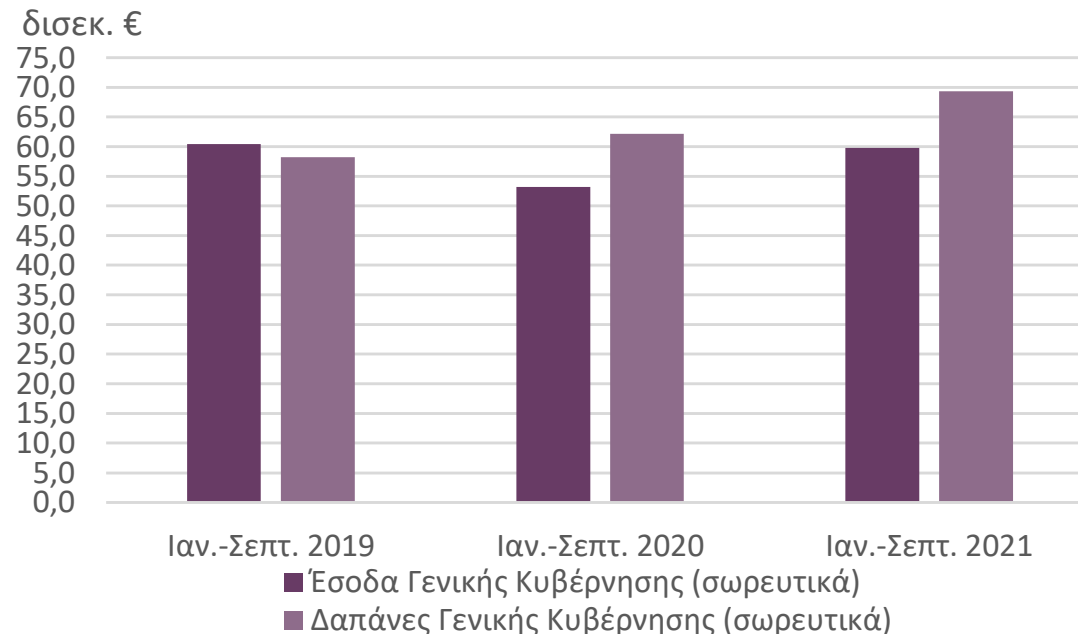
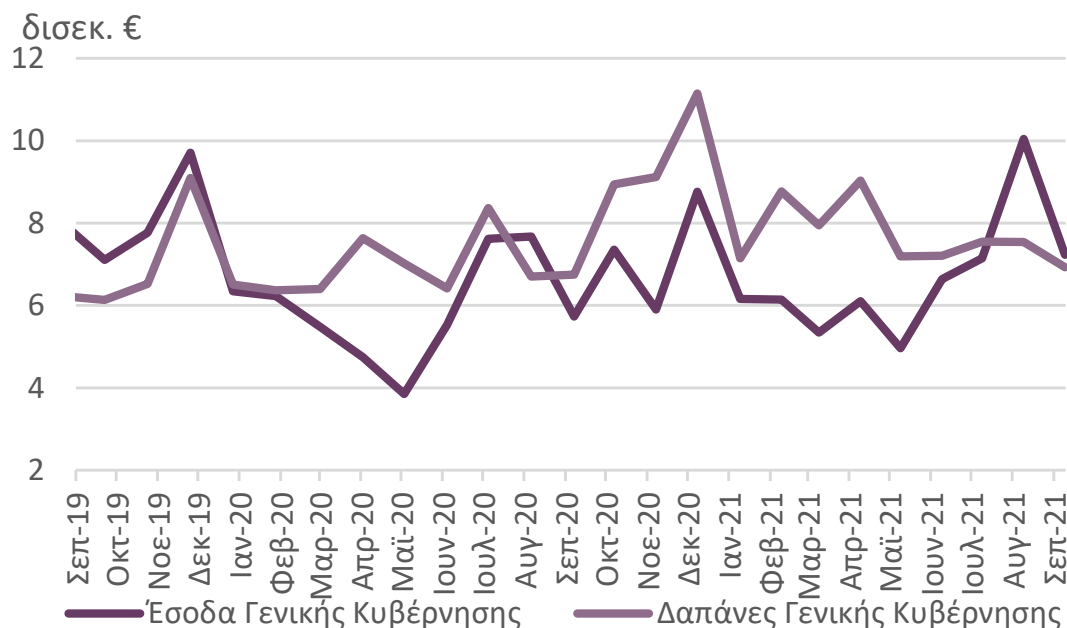
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2021

«Σε τροχιά ισχυρής ανάπτυξης το 2021, παραμένουν έντονες οι προκλήσεις της πανδημίας»

Ισχυρή αύξηση εσόδων και τον Σεπτέμβριο σε σχέση με πέρυσι. Περιορισμός διεύρυνσης δαπανών.

Υψηλότερα έσοδα τον Σεπτέμβριο σε σχέση με ένα χρόνο νωρίτερα κατά 26,2% (από +30,9% ένα μήνα νωρίτερα).
Μικρή διεύρυνση δαπανών, σαφώς χαμηλότερη του Αυγούστου (+2,7%, έναντι +12,6%).

Έσοδα – Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης*

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, έως 9/2021

* Σε ταμειακή και ενοποιημένη βάση. Η Γενική Κυβέρνηση περιλαμβάνει τον Κρατικό Προϋπολογισμό, την Κεντρική Κυβέρνηση (ΔΕΚΟ, λοιπά νομικά πρόσωπα Δημοσίου, Νοσοκομεία), τους προϋπολογισμούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και των Ασφαλιστικών Ταμείων (ΟΚΑ)

Υψηλότερα έσοδα τον Σεπτέμβριο σε σχέση με πέρυσι κατά €1,5 δισεκ., κυρίως από μεγαλύτερες εισπράξεις άμεσων φόρων (+€832 εκατ.), καθώς και έμμεσων φόρων (ΦΠΑ +€223 εκατ., λοιποί έμμεσοι φόροι: +€253 εκατ.)

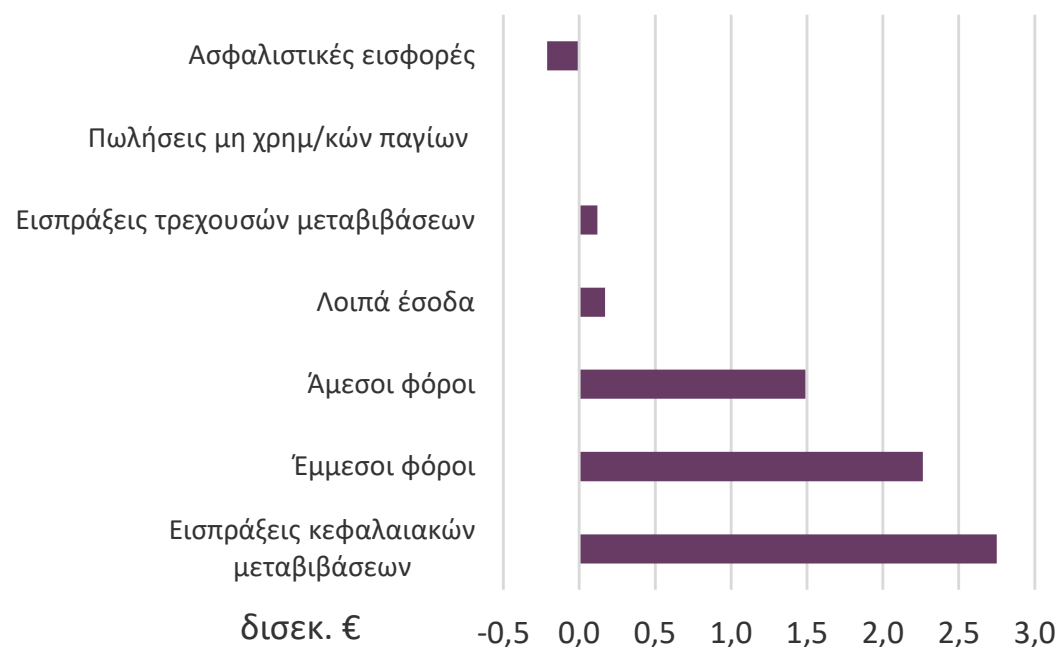
Μικρή αύξηση δαπανών (+€179,4 εκατ.), από περισσότερες τρέχουσες μεταβιβάσεις, λόγω πανδημίας (+€241 εκατ.) και αγορές αγαθών και υπηρεσιών (+€156 εκατ.)

Στο εννεάμηνο τα έσοδα ήταν €6,58 δισεκ. περισσότερα (+12,4%) και οι δαπάνες διευρυμένες κατά €7,17 δισεκ. (+11,5%)

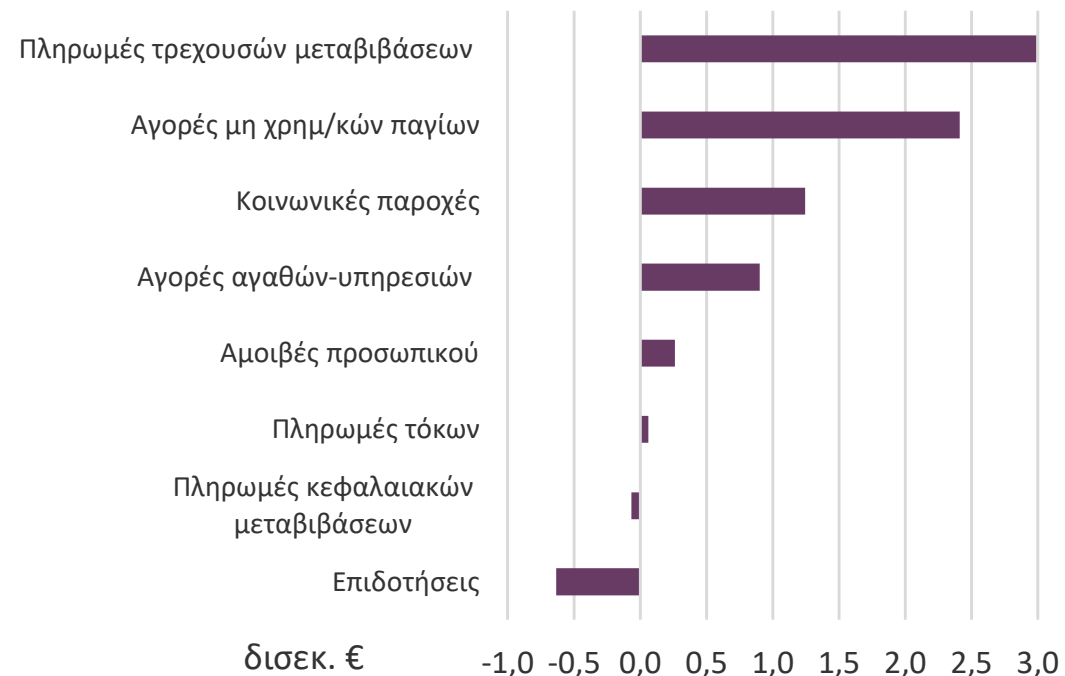
Ελαφρώς μεγαλύτερο έλλειμμα στο εννεάμηνο από περισσότερες πληρωμές μεταβιβάσεων και αγορές παγίων, παρά τα αυξημένα έσοδα από την ΕΕ

Κατηγορίες δημοσίων εσόδων – δαπανών

Μεταβολές εσόδων (Ιαν.-Σεπτ. '21-'20)

Μεταβολές δαπανών (Ιαν.-Σεπτ. '21-'20)

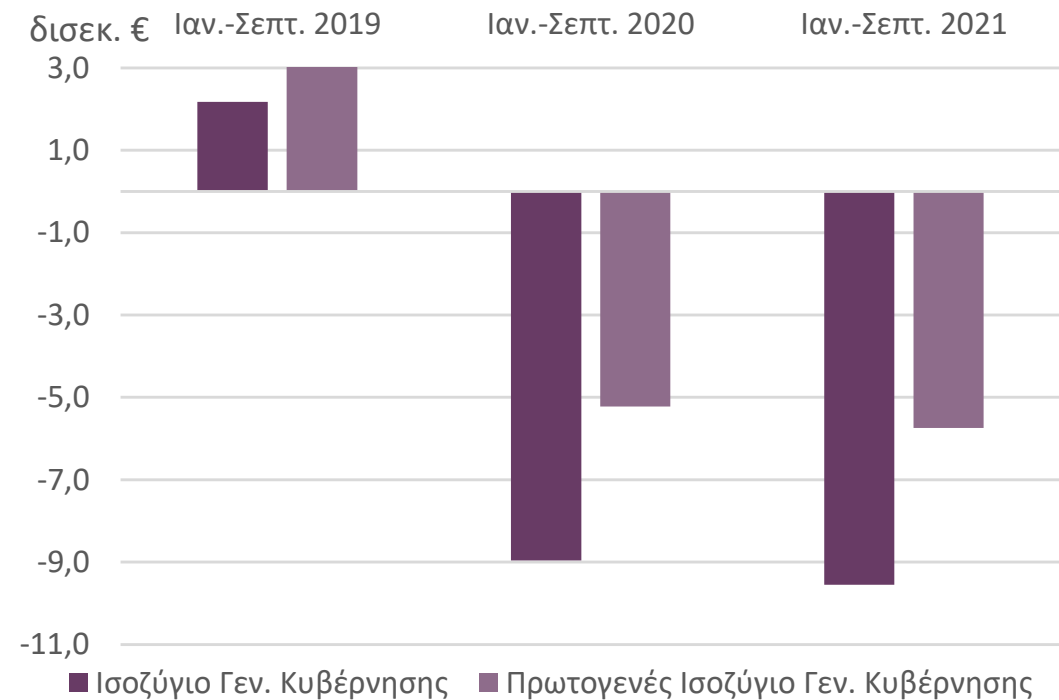
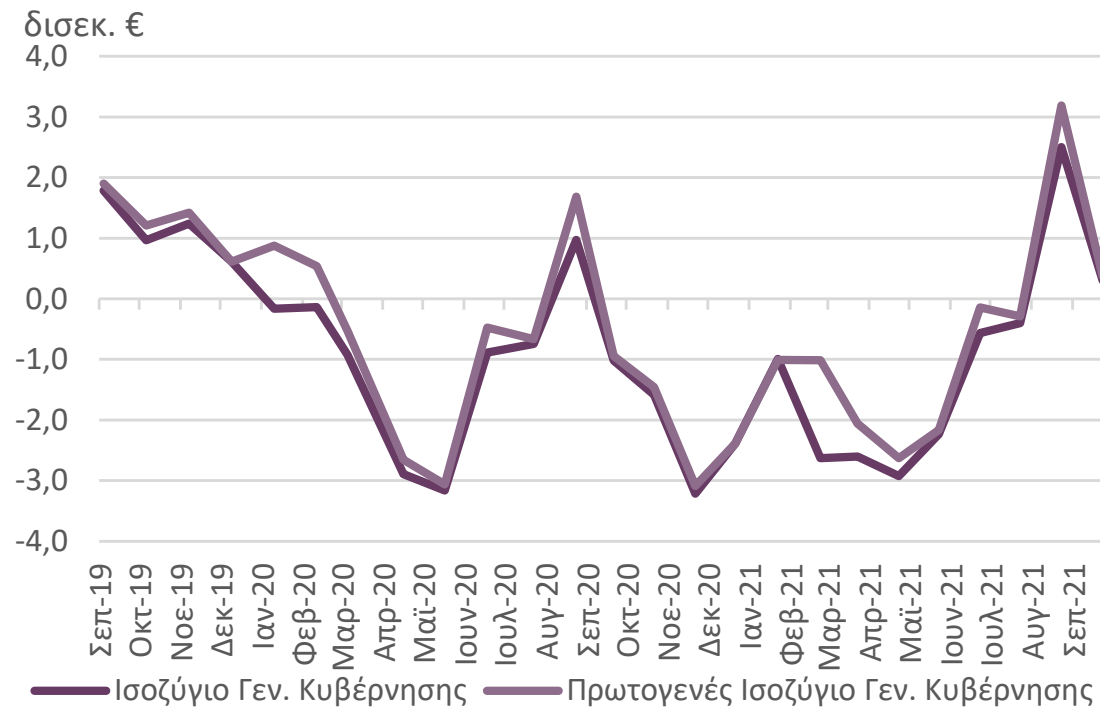

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, έως 9/2021

Αύξηση δημοσίων εσόδων στο εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου φέτος κατά €6,58 δισεκ., πρωτίστως από υψηλότερες εισπράξεις μεταβιβάσεων από την ΕΕ (+€2,74 δισεκ.), λόγω του Ταμείου Ανάκαμψης, και έμμεσων φόρων (+€2,26 δισεκ.)
Διεύρυνση δημοσίων δαπανών κατά €7,17 δισεκ. από υψηλότερες τρέχουσες μεταβιβάσεις (+€2,99 δισεκ.), αγορές παγίων, που αφορούν σε αμυντικές δαπάνες (+€2,41 δισεκ.) και κοινωνικές παροχές (+€1,25 δισεκ.)

Βελτίωση πρωτογενούς δημοσιονομικού ισοζυγίου τον Σεπτέμβριο σε σχέση με πέρυσι. Παρέμεινε πλεονασματικό για δεύτερο μήνα.

Ισοζύγιο-Πρωτογενές ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης*

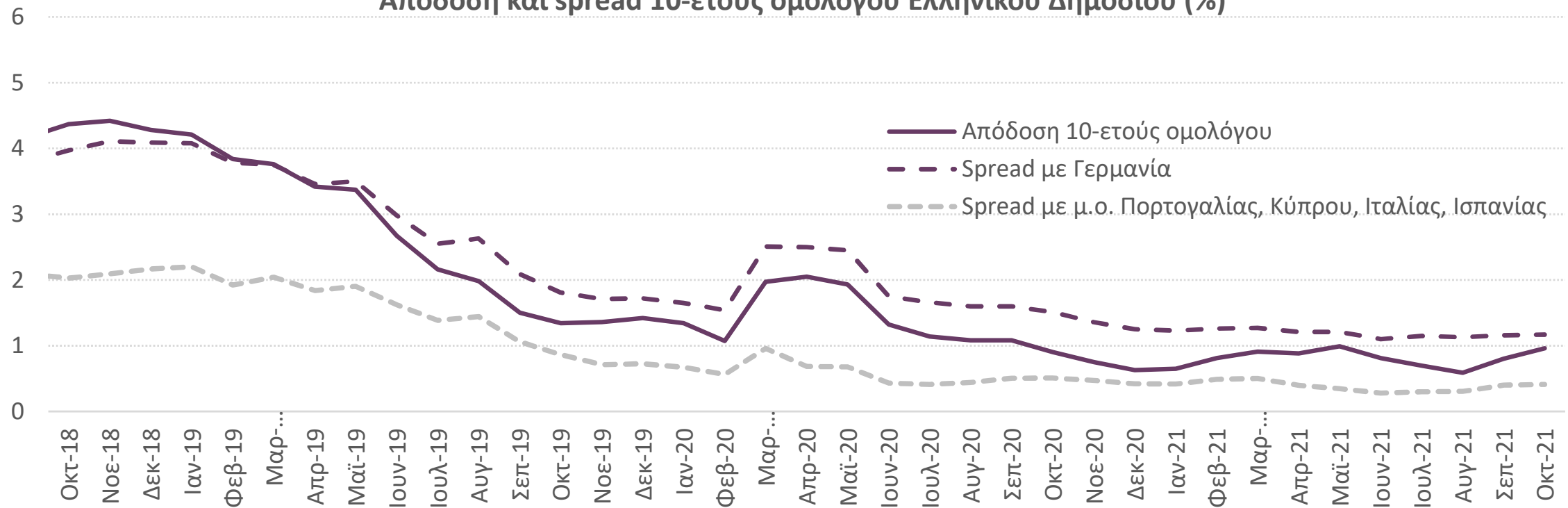
Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, έως 9/2021

* Σε ταμειακή και ενοποιημένη βάση. Το Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης προκύπτει από τη διαφορά εσόδων-δαπανών της. Το Πρωτογενές Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης προκύπτει αφαιρώντας τις πληρωμές τόκων από το ισοζύγιό της.

Μικρό πλεόνασμα πρωτογενούς δημοσιονομικού ισοζυγίου τον Σεπτέμβριο (€371,6 εκατ.) έναντι ελλείμματος €943,2 εκατ. πριν ένα χρόνο. Προήλθε από διεύρυνση των εσόδων, με την άνοδο των δαπανών να είναι αρκετά μικρότερη. Βελτίωση Ισοζυγίου Γενικής Κυβέρνησης σε σχέση με πριν ένα έτος κατά €1,32 δισεκ., σε πλεόνασμα €302,4 εκατ. Στο εννεάμηνο, πρωτογενές έλλειμμα €5,74 δισεκ., έναντι πρωτογενούς ελλείμματος €5,22 δισεκ. πριν ένα χρόνο

Η μέση απόδοση των ελληνικών ομολόγων σημείωσε μικρή άνοδο τον Οκτώβριο...

Απόδοση και spread 10-ετούς ομολόγου Ελληνικού Δημοσίου (%)

... σε 1,0% % για το 10-ετές ομόλογο μετά το ιστορικό χαμηλό επίπεδο κάτω από 0,6% τον Αύγουστο, με το spread έναντι του αντίστοιχου γερμανικού να παραμένει σχεδόν αμετάβλητο, στις 117 μ.β.

Πηγή: ΕΚΤ, έως 10/2021

Σύνοψη – Δημόσια Οικονομικά

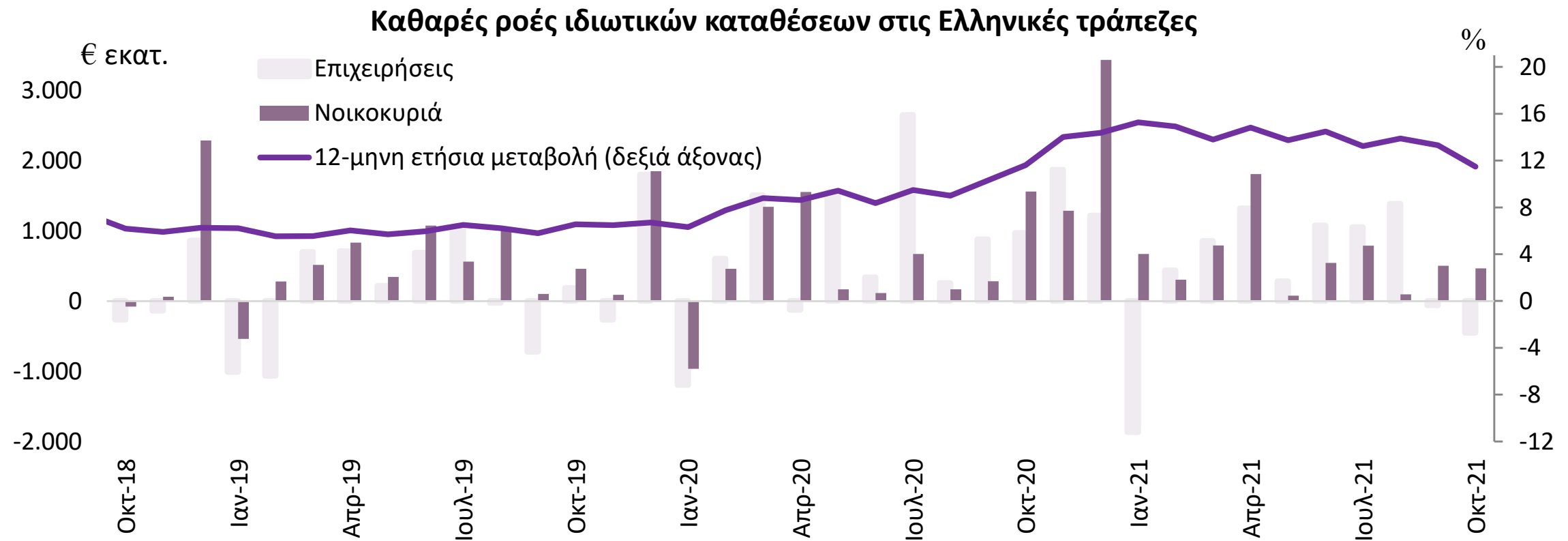
- **Σημαντική βελτίωση δημόσιων οικονομικών** και τον Σεπτέμβριο σε σχέση με πριν ένα χρόνο, **από έντονη διεύρυνση εσόδων (+26,2%)**, κυρίως από μεγαλύτερες εισπράξεις άμεσων φόρων, καθώς και έμμεσων φόρων. **Μικρή άνοδος δαπανών (+2,7%)**, κυρίως από περισσότερες τρέχουσες μεταβιβάσεις, λόγω πανδημίας, όπως επίσης αγορές αγαθών και υπηρεσιών.
- Στο εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου τα **έσοδα** ήταν 6,58 δισεκ. περισσότερα (+12,4%), πρωτίστως από υψηλότερες εισπράξεις μεταβιβάσεων από την ΕΕ (+€2,74 δισεκ.), λόγω του Ταμείου Ανάκαμψης, και έμμεσων φόρων (+€2,26 δισεκ.)
- **Διεύρυνση δαπανών** κατά €7,17 δισεκ. (+11,5%), από υψηλότερες τρέχουσες μεταβιβάσεις (+€2,99 δισεκ.), αγορές παγίων, που αφορούν σε αμυντικές δαπάνες (+€2,41 δισεκ.) και κοινωνικές παροχές (+€1,25 δισεκ.)
- **Πρωτογενές έλλειμμα** Γενικής Κυβέρνησης στο εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου ύψους €5,74 δισεκ., έναντι πρωτογενούς ελλείμματος €5,22 δισεκ. πριν ένα χρόνο
- Η μέση **απόδοση των ελληνικών 10-ετών ομολόγων** σημείωσε μικρή άνοδο τον Οκτώβριο σε 1,0%, με το spread έναντι των αντίστοιχων Ευρωπαϊκών ομολόγων να παραμένει αμετάβλητο.

7. Τραπεζικά

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2021

«Σε τροχιά ισχυρής ανάπτυξης το 2021, παραμένουν έντονες οι προκλήσεις της πανδημίας»

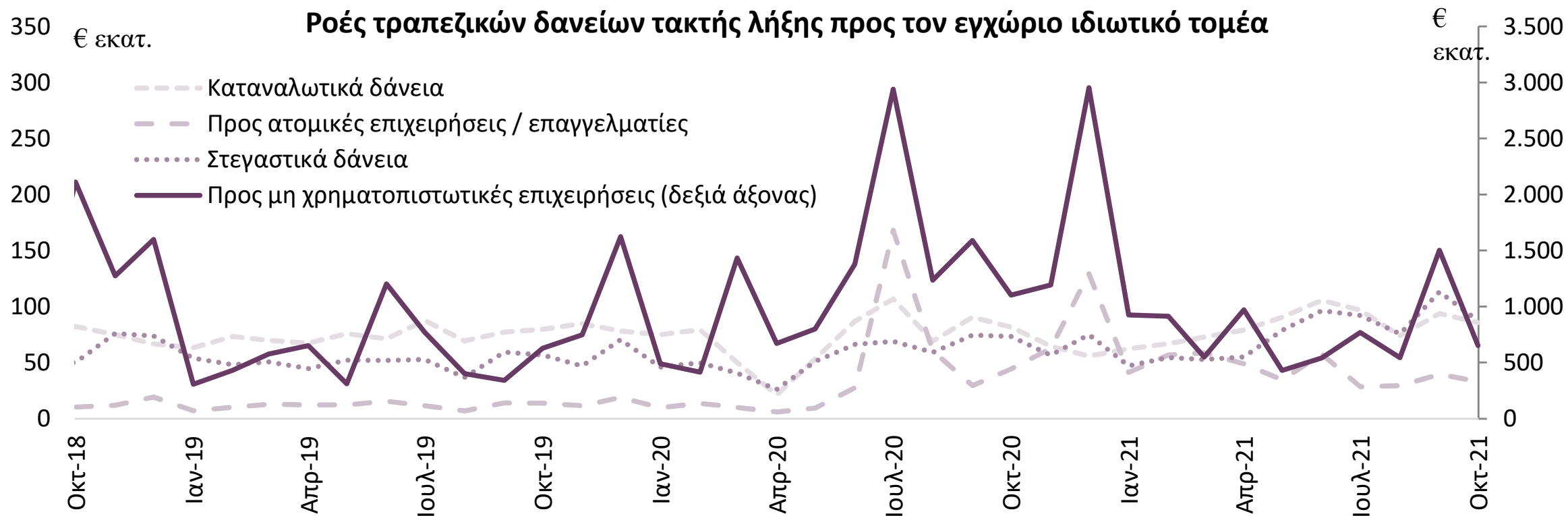
Οι ιδιωτικές τραπεζικές καταθέσεις παρέμειναν αμετάβλητες τον Οκτώβριο, έπειτα από 20 μήνες συνεχόμενης ανόδου...

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 10/2021

... με την ενίσχυση κατά €0,5 δισεκ. από τις καταθέσεις νοικοκυριών να αντισταθμίζεται από αντίστοιχη πτώση στις καταθέσεις των επιχειρήσεων. Ο 12-μηνος ρυθμός αύξησης των ιδιωτικών καταθέσεων επιβραδύνθηκε σε 11,5%.

Οι Μη Χρηματοπιστωτικές Επιχειρήσεις (ΜΧΕ) εκταμίευσαν €652 εκατ. νέα δάνεια τακτής λήξης τον Οκτώβριο...

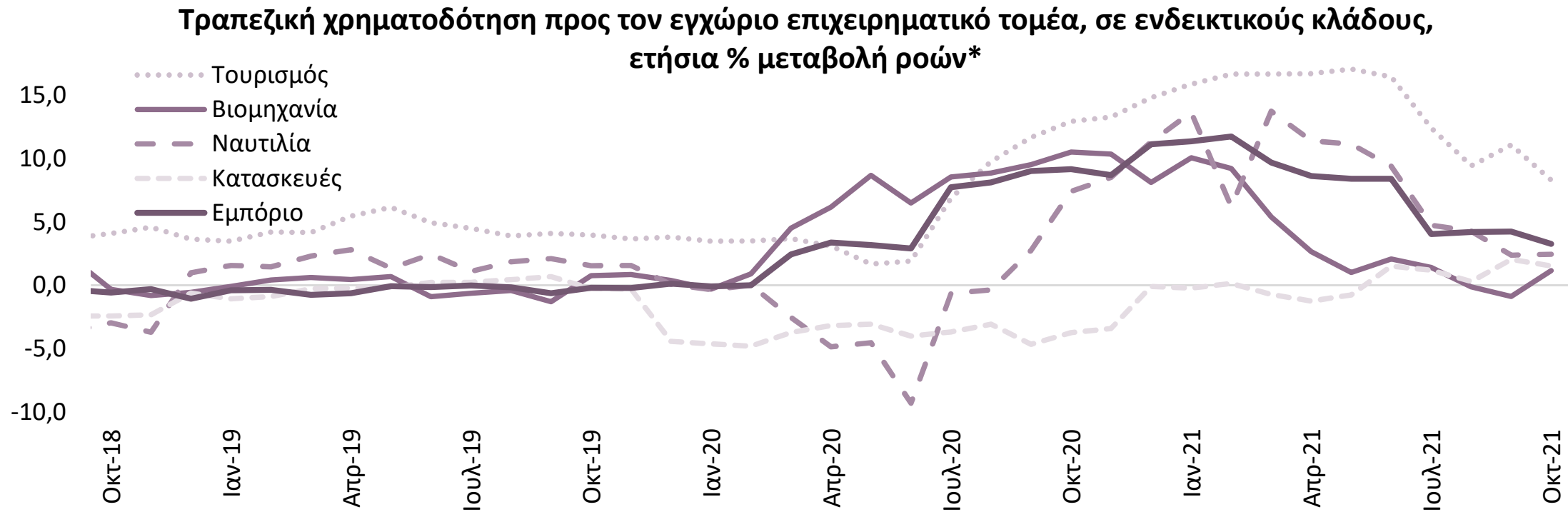

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 10/2021

... καταγράφοντας κάμψη σε σχέση με τις νέες πιστώσεις τον Σεπτέμβριο.

Από τις αρχές του 2020, οι ΜΧΕ έλαβαν νέα δάνεια τακτής λήξης ύψους €24,0 δισεκ. Η καθαρή χρηματοδότηση των νοικοκυριών συρρικνώνεται, με μόλις €173 εκατ. νέα δάνεια τον Οκτώβριο.

Ο 12-μησος ρυθμός μεταβολής καθαρών ροών δανείων είναι θετικός, με επιβράδυνση, στους περισσότερους κλάδους...

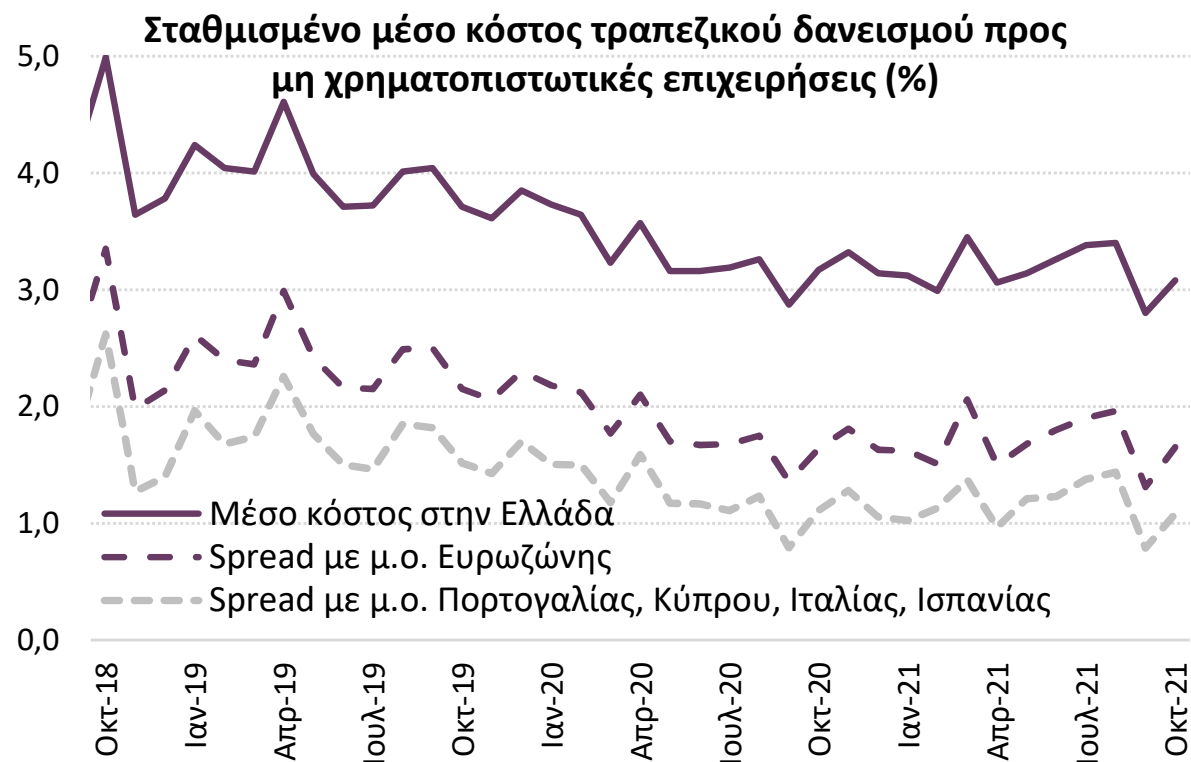
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 10/2021

* Οι ροές προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων διορθωμένες για τις διαγραφές δανείων, απομειώσεις αξίας χρεογράφων, τις συναλλαγματικές διαφορές και τις αναταξινομήσεις/μεταβιβάσεις δανείων.

...όπως στον τουρισμό, το εμπόριο, τις κατασκευές, το εμπόριο, ενώ επιτάχυνση καταγράφηκε τον Οκτώβριο μόνο στον κλάδο της βιομηχανίας.

Τα μέσα επιτόκια νέου δανεισμού αυξήθηκαν τον Οκτώβριο, ειδικά προς τις επιχειρήσεις

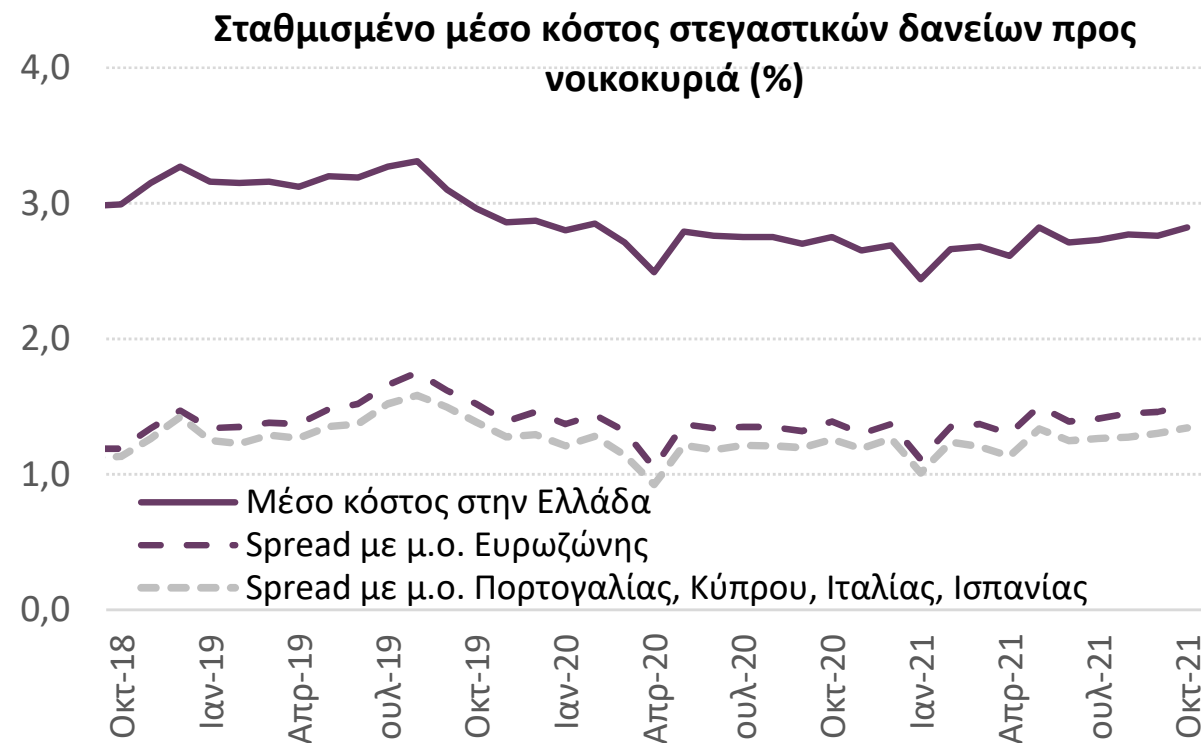
Το κόστος νέου δανεισμού των ελληνικών επιχειρήσεων αυξήθηκε σε 3,1%, με αποτέλεσμα να διευρυνθεί η απόκλιση από τον μ.ό. της Ευρωζώνης κατά 34 μ.β.

Πηγή: ΕΚΤ, έως 10/2021

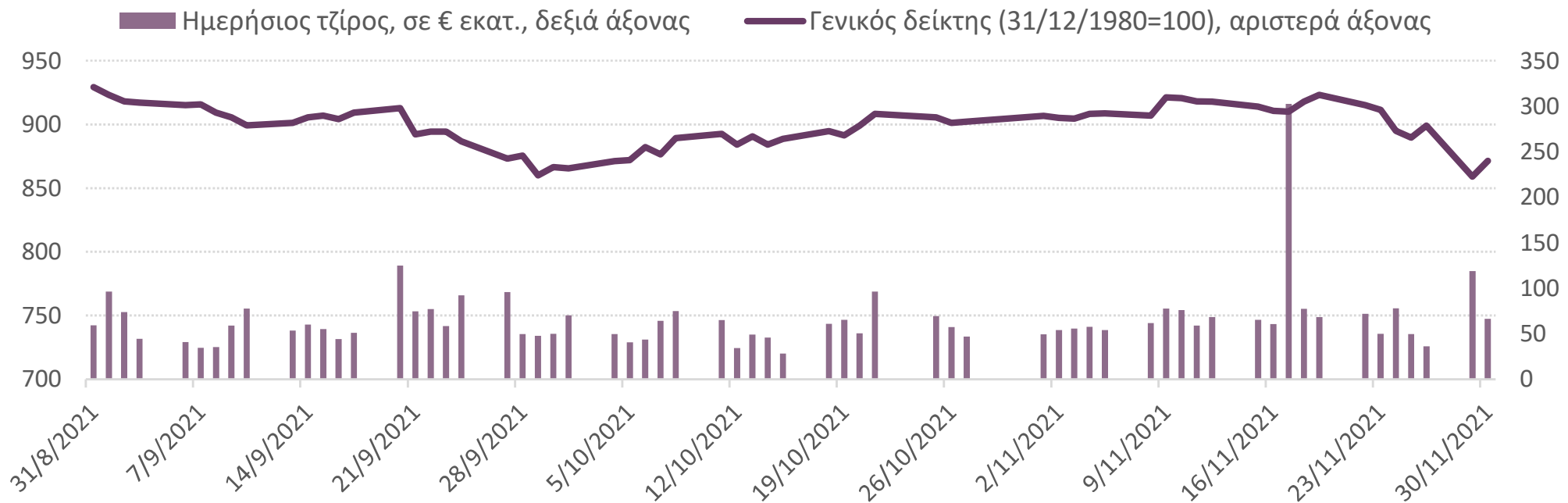
Το κόστος νέου δανεισμού συνεχίζει να αποκλίνει από τον μ.ό. του «νότου» της Ευρωζώνης, κατά περίπου 108 μ.β. για τις επιχειρήσεις και 134 μ.β. για τα νοικοκυριά

Το επιτόκιο νέων στεγαστικών δανείων προς τα νοικοκυριά αυξήθηκε οριακά σε 2,8%, με αποτέλεσμα να αυξηθεί η απόκλιση από τον μ.ό. της Ευρωζώνης κατά 5 μ.β.

Οι τιμές των μετοχών κατέγραψαν πτώση τον Νοέμβριο κατά 3,4%, κυρίως μετά την εμφάνιση της μετάλλαξης Όμικρον

Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών

Πηγή: Capital.gr, έως 11/2021

Ο μέσος όγκος ημερησίων συναλλαγών κυμάνθηκε στα €75,2 εκατ., αυξημένος αισθητά κατά 34,0% σε σχέση με τον μέσο όγκο €56,1 εκατ. τον προηγούμενο μήνα

Σύνοψη – Τραπεζικά

- Οι **ιδιωτικές καταθέσεις** παρουσίασαν στασιμότητα τον Οκτώβριο έπειτα από μια ανοδική πορεία 20 συναπτών μηνών. Η πτώση των επιχειρηματικών καταθέσεων αντιστάθμισε την συνεχιζόμενη άνοδο καταθέσεων των νοικοκυριών. Η σωρευτική άνοδος των ιδιωτικών καταθέσεων σε σχέση με το επίπεδό τους πριν την εξάπλωση της πανδημίας αγγίζει τα €31,7 δισεκ.
- Οι Μη Χρηματοπιστωτικές Επιχειρήσεις (ΜΧΕ) εκταμίευσαν €0,65 δισεκ. νέα δάνεια τακτής λήξης τον Οκτώβριο, καταγράφοντας κάμψη σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Από τις αρχές του 2020, οι ΜΧΕ έχουν λάβει σωρευτικά **νέα δάνεια τακτής λήξης** περί τα €24,0 δισεκ.
- Ο **12-μηνος ρυθμός πιστωτικής επέκτασης** επιβραδύνθηκε περαιτέρω στους περισσότερους κλάδους τον Οκτώβριο, πλην της βιομηχανίας. Η **καθαρή χρηματοδότηση των νοικοκυριών** συνέχισε να συρρικνώνεται.
- Τα **επιτόκια νέου δανεισμού** προς τις επιχειρήσεις σημείωσαν άνοδο τον Οκτώβριο, διευρύνοντας την απόσταση από το μέσο κόστος δανεισμού στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης. Το κόστος νέου δανεισμού των νοικοκυριών σημείωσε επίσης μικρή άνοδο.
- Η **χρηματιστηριακή αγορά** κατέγραψε πτώση το τελευταίο δεκαήμερο του Νοεμβρίου κατά 4,1%, στον απόηχο της εμφάνισης της μετάλλαξης Όμικρον, με άνοδο της συναλλακτικής δραστηριότητας.

8. Ενέργεια, Υποδομές, Περιβάλλον

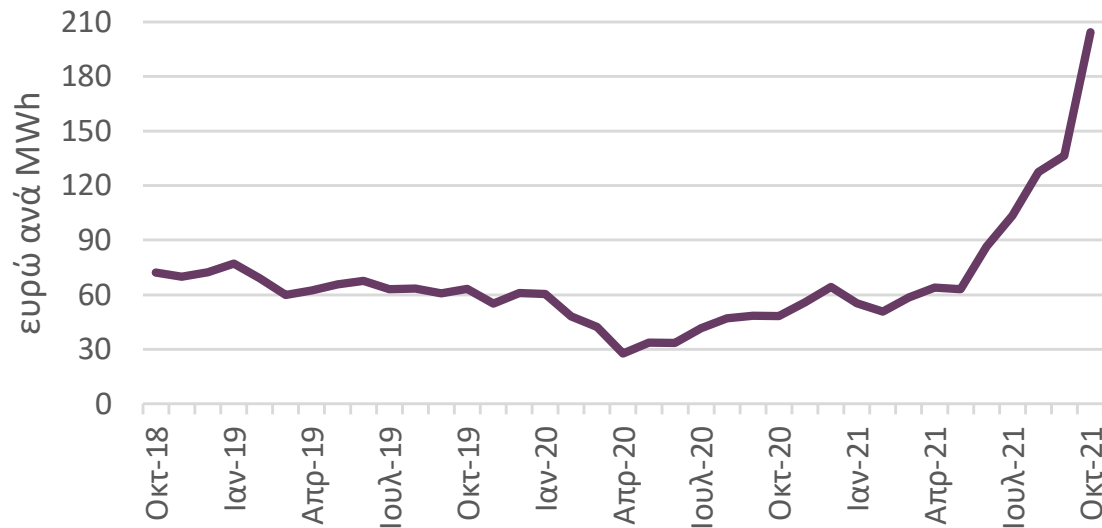
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2021

*«Σε τροχιά ισχυρής ανάπτυξης το 2021,
παραμένουν έντονες οι προκλήσεις της πανδημίας»*

Αύξηση του κόστους ηλεκτρικής ενέργειας. Αύξηση τιμής δικαιωμάτων εκπομπών CO₂.

Το κόστος ηλεκτρικής ενέργειας στη χονδρεμπορική αγορά τον Οκτώβριο αυξήθηκε κατά 323% σε σχέση με τον ίδιο μήνα του 2020...

Μεσοσταθμική τιμή αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα

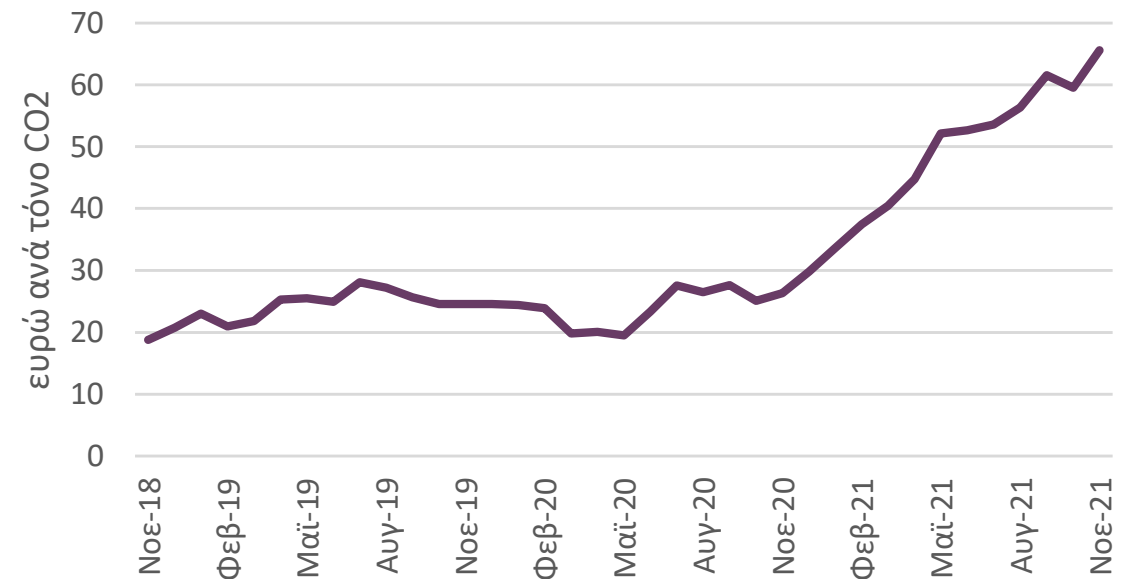

Πηγή: ΑΔΜΗΕ, έως 10/2021

Η μεσοσταθμική τιμή αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα (Οριακή Τιμή Συστήματος) διαμορφώθηκε τον Οκτώβριο στα 204,4 €/MWh, αυξημένη κατά 49,8% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα.

...ενώ η τιμή των δικαιωμάτων εκπομπών CO₂ αυξήθηκε τον Νοέμβριο συνεχίζοντας την έντονα ανοδική πορεία τους τελευταίους 13 μήνες (+161%)

Μέση τιμή δικαιωμάτων εκπομπών CO₂ (EUA units)

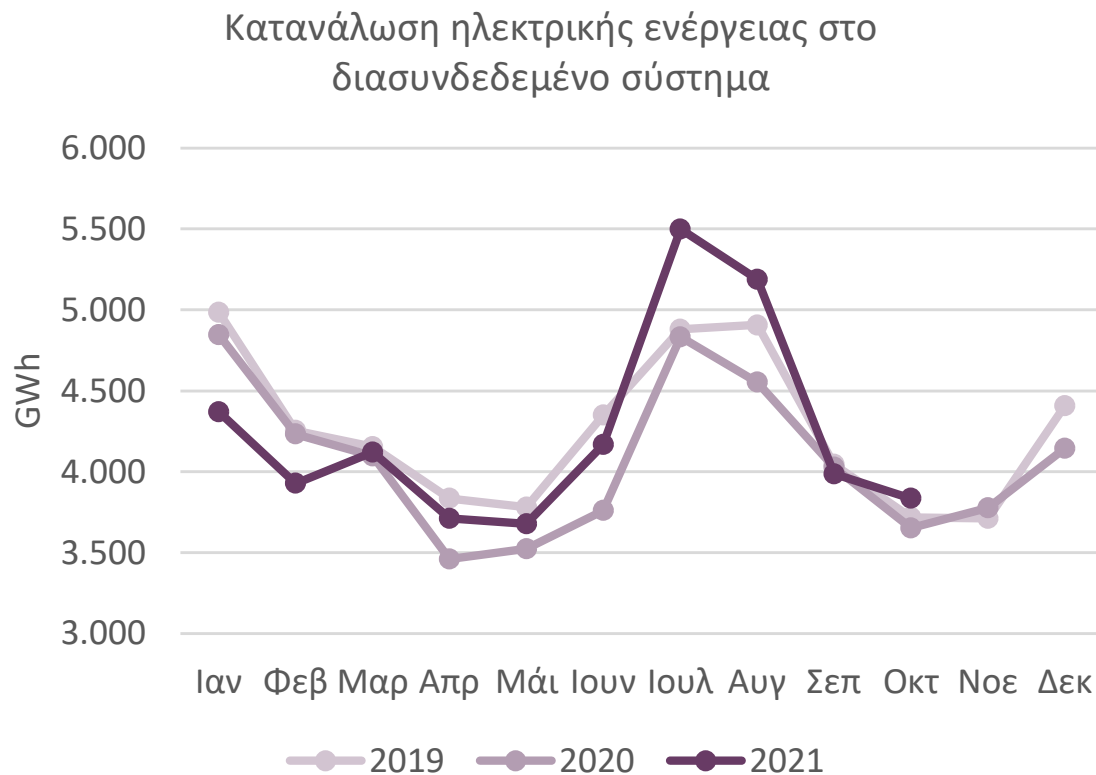
Πηγή: EEX - Emission Spot Primary Market Auction Report 2021, έως 11/2021

Η μέση τιμή των δικαιωμάτων εκπομπών CO₂ τον Νοέμβριο διαμορφώθηκε στα 65,61 €/tCO₂, αυξημένη κατά 10,2% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα.

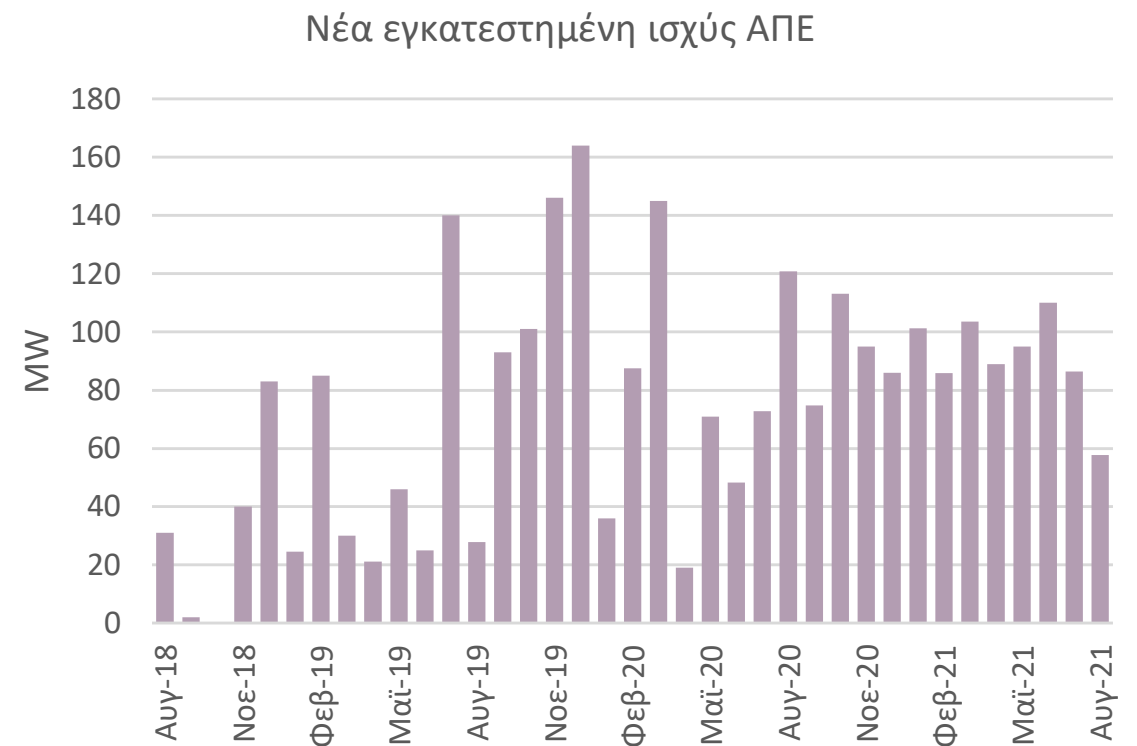
*Λόγω έλλειψης δεδομένων, η τιμή του Ιανουαρίου έχει υπολογιστεί ως γραμμική παρεμβολή των τιμών Δεκεμβρίου και Φεβρουαρίου

Αύξηση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, διατηρούν οι επενδύσεις σε ΑΠΕ τον ανοδικό ρυθμό τους.

Η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα διαμορφώθηκε τον Οκτώβριο στις 3.835 GWh, αυξημένη κατά 5% συγκριτικά με τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους

Η εγκατεστημένη ισχύς ΑΠΕ για ηλεκτροπαραγωγή αυξήθηκε τον Αύγουστο κατά 58 MW

*Δεν συμπεριλαμβάνεται η ισχύς από υδροηλεκτρικούς σταθμούς.

Πηγή: ΔΑΠΕΕΠ, έως 8/2021

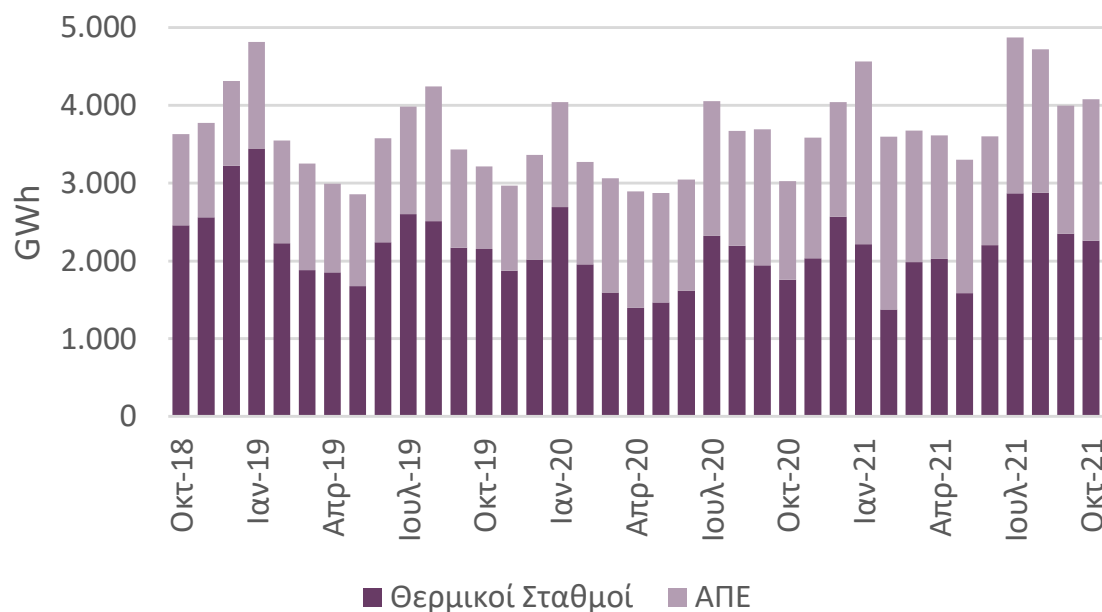
Πηγή: ΑΔΜΗΕ, έως 10/2021

Αυξήθηκε η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από θερμικούς σταθμούς και ΑΠΕ. Μειώθηκαν οι καθαρές εισαγωγές.

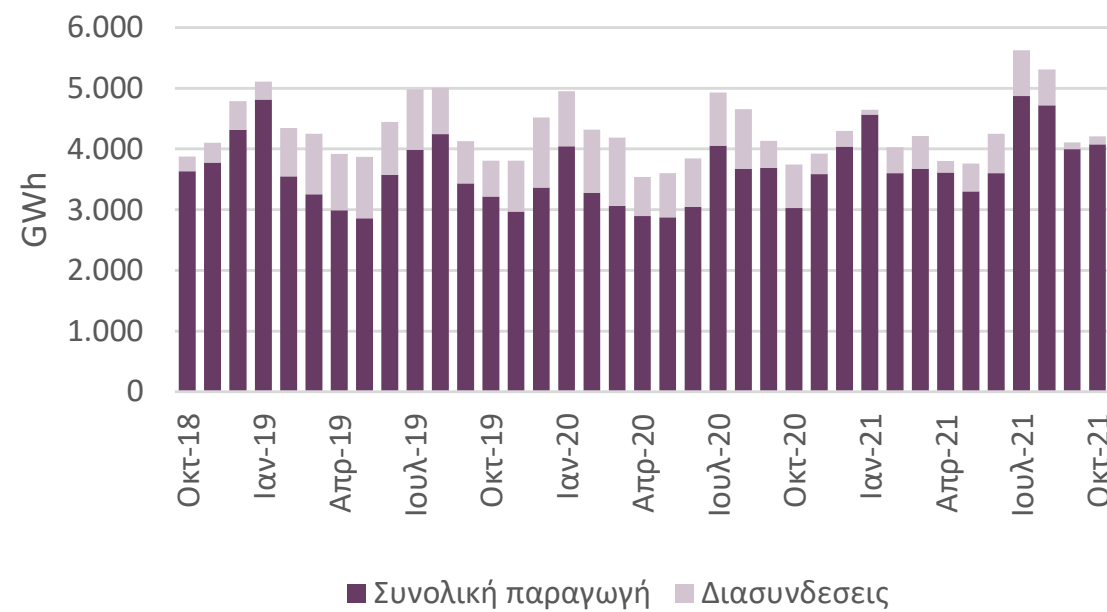
Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από θερμικούς σταθμούς στο διασυνδεδεμένο σύστημα τον Οκτώβριο αυξήθηκε κατά 28,5% και από ΑΠΕ αυξήθηκαν κατά 44% συγκριτικά με τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους

Η συνολική εγχώρια παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας τον Οκτώβριο αυξήθηκε κατά 35% και οι καθαρές εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας μειώθηκαν κατά 82% συγκριτικά με τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους

Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από θερμικούς σταθμούς και ΑΠΕ* στο διασυνδεδεμένο σύστημα

Συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και ισοζύγιο διασυνδέσεων στο διασυνδεδεμένο σύστημα*

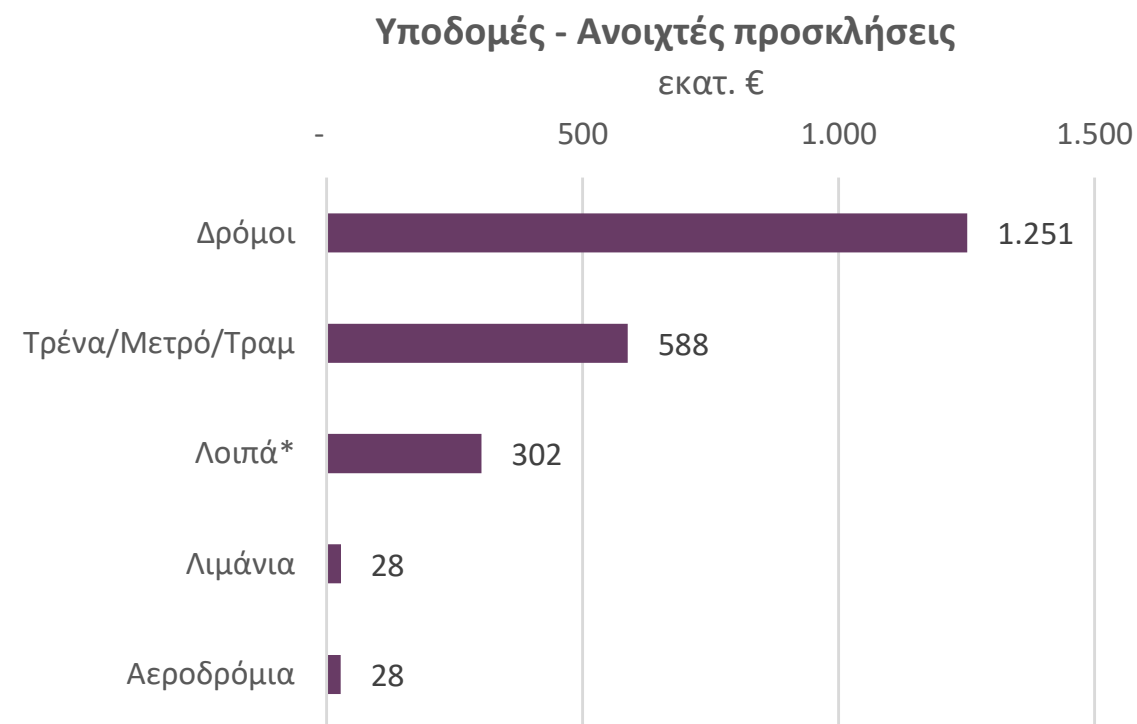
*Συμπεριλαμβάνεται η ενέργεια από υδροηλεκτρικούς σταθμούς

Πηγή: ΑΔΜΗΕ, έως 10/2021

*Δεν συμπεριλαμβάνονται οι απώλειες συστήματος. Οι διασυνδέσεις αφορούν στις καθαρές εισαγωγές.

Πηγή: ΑΔΜΗΕ, έως 10/2021

Τα εγκεκριμένα έργα του Ταμείου Ανάκαμψης οδηγούν την αύξηση στις προσκλήσεις έργων. Μείωση στις προσκλήσεις για τη διαχείριση αποβλήτων.

*Αφορά σε προσκλήσεις έργων μέσω ΕΣΠΑ 2014-2020, ΣΔΙΤ και σχέδια επενδύσεων στο πλαίσιο παραχωρήσεων ΤΑΙΠΕΔ έως 11/2021. Περιλαμβάνει και τα έργα του Ταμείου Ανάκαμψης που έχουν ανακοινωθεί ως τον Οκτώβριο του 2021.

Κάθε μια από τις κατηγορίες περιλαμβάνει τα εξής έργα:

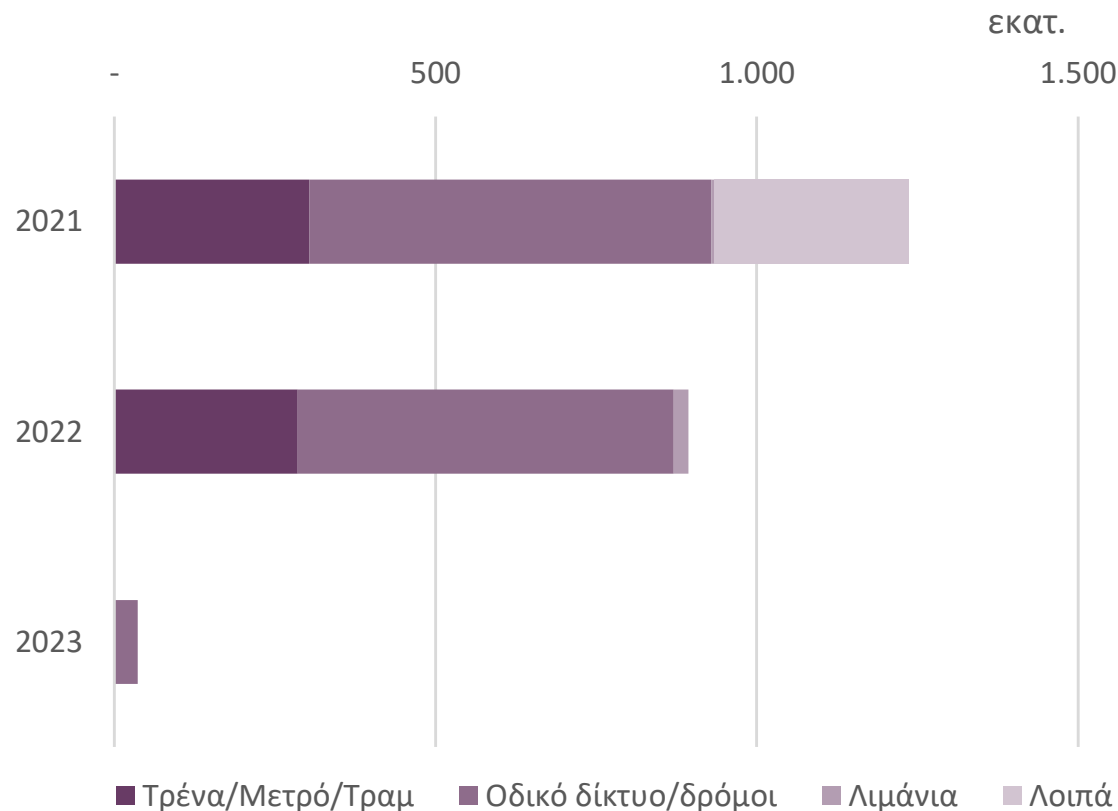
- Υποδομές: Οδικά δίκτυα-δρόμοι, μέσα σταθερής τροχιάς, λιμάνια, αεροδρόμια κλπ.
- Ενέργεια & Κλίμα: Βελτίωση ενεργειακής αποδοτικότητας κτιρίων, πρόληψη κινδύνων από πλημμύρες και πυρκαγιές, ενεργειακή διασύνδεση απομακρυσμένων περιοχών και λοιπά
- Υδάτινοι πόροι: Συλλογή και επεξεργασία υγρών αποβλήτων / αστικών λυμάτων, αποδοτική διαχείριση πόσιμου ύδατος, γενικότερες υποδομές διαχείρισης υδάτινων πόρων
- Στερεά Απόβλητα: Δημιουργία πράσινων σημείων, ανάπτυξη συστημάτων συλλογής βιοαερίου, αστικά απόβλητα, μονάδες κομποστοποίησης κλπ.

Πηγές: ΕΣΠΑ 2014-2020, ΣΔΙΤ, εγκεκριμένα έργα Ταμείου Ανάκαμψης έως 11/2021

*Στα Λοιπά συγκαταλέγονται έργα αναβάθμισης αστικού περιβάλλοντος, υποδομές άθλησης, έργα ανάδειξης πολιτιστικής κληρονομιάς κλπ.

Οι πρώτες προσκλήσεις του νέου ΕΣΠΑ, που αναμένονται σύντομα, θα αυξήσουν σημαντικά το μέγεθος των δράσεων που σχετίζονται με το περιβάλλον και το κλίμα

Τρέχουσες προσκλήσεις έργων σε υποδομές, ανά κατηγορία έργου και έτους

* Περιλαμβάνονται εγκεκριμένα έργα του Ταμείου Ανάκαμψης
 Πηγές: ΕΣΠΑ 2014-2020, ΣΔΙΤ, ΤΑΙΠΕΔ έως 11/2021

• Σε εξέλιξη η εφαρμογή καίριων εθνικών στρατηγικών:

- Εθνική στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Περιλαμβάνει τον σχεδιασμό και υλοποίηση πιλοτικών έργων (π.χ. αντιπλημμυρικά, προστασία παράκτιων ζωνών) σε περιφερειακές ενότητες της Ελλάδας.
- Εθνική στρατηγική για την κυκλική οικονομία. Σε εξέλιξη η ανανέωση του θεσμικού πλαισίου που σχετίζεται με τη διαχείριση αποβλήτων και τον αποχαρακτηρισμό τους.
- Εθνική στρατηγική για τη βιοποικιλότητα. Προσκλήσεις δράσεων για την προστασία περιοχών Natura 2000

• Νέο ΕΣΠΑ 2021-2027:

- Τομεακά και Περιφερειακά προγράμματα προς έγκριση από την ΕΕ.
- Οι πρώτες προσκλήσεις για το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027 αναμένονται στο τέλος του 2021 ή στις αρχές του 2022 και θα αφορούν δράσεις €3,9 δισεκ.
- Θεματική εστίαση στον ψηφιακό μετασχηματισμό και την πράσινη μετάβαση των επιχειρήσεων

Σύνοψη – Ενέργεια, Υποδομές, Περιβάλλον

- Στην **αγορά ηλεκτρικής ενέργειας** τον Οκτώβριο, η κατανάλωση αυξήθηκε κατά 5% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2020, ενώ το **κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας** στη χονδρεμπορική αγορά σημείωσε αύξηση 323% σε ετήσια βάση.
- Η **εγκατεστημένη ισχύς των ΑΠΕ** τον Αύγουστο συνέχισε την ανοδική πορεία της, η **παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ** τον Οκτώβριο αυξήθηκε κατά 44% συγκριτικά με τον ίδιο μήνα του 2020, ενώ οι συνολικές καθαρές εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας μειώθηκαν κατά 82% σε ετήσια βάση.
- Η **μέση τιμή δικαιωμάτων εκπομπών CO₂** αυξήθηκε τον Νοέμβριο κατά 10,2%, σημειώνοντας νέο διαχρονικά υψηλό επίπεδο.
- Στα **δημόσια έργα**, αναμένεται επιτάχυνση των ΣΔΙΤ εντός του 2021.
- Πληθώρα νέων έργων από το **Ταμείο Ανάκαμψης** που αφορούν σε αντιπλημμυρικές δράσεις, στη μείωση των εκπομπών των δημόσιων μεταφορών και στη θωράκιση περιοχών από την κλιματική αλλαγή.
- Εν αναμονή των προσκλήσεων του **ΕΣΠΑ 2021-2027** οι οποίες αναμένεται να αυξήσουν σημαντικά τον αριθμό των προς χρηματοδότηση δράσεων που σχετίζονται με το περιβάλλον και το κλίμα στην Ελλάδα.